

საქ. სოც.-დემ. პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროს ორგანო
Organe du Bureau à l'Étranger du parti Social-démocrate de Géorgie

832
1989

ჩვენ დროვა

"NOTRE DRAPEAU"

დაარსებულია წმ. ჟორჯიანის მიერ

Nr. 2(116)

„ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც დედაბოძი ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თვითეული პიროვნებისა.“
„მესამე დასი“, 1893 წელი.

პ ა რ ი ზ ი

ბეკიხეო - 1989 - აიმატ .

PARIS

ეროვნული განცხადება

საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარ-
გარეთელი ბიუროს და ქართული ეროვნული საბჭოსა -
1924 წლის 28-29 ავციხეცხობ აჯანყებობის 65 წლისთავზე

ავღნიშნავთ რა 1924 წლის 28-29 ავციხეცხობ აჯანყებობის 65-ე წლისთავს, ამ თარიღს უშუალოდ ვუკავშირებთ 1956 წლის 9 მარტისა და 1989 წლის 9 აპრილის ხოცვა-ყლეცხობს თბილისში, თუმცა ქართველი ხალხი 1924 წლის მე-იარაღებული აჯანყებობის სიხხლში ჩახჩობის შემდეგ, - საქართველოს თავის-უფლებიხათვის ბრძოლაში, მშვილობიანი ღემონხტრანციების გზას დაადგა, მაგრამ ვერც 1956 წლის 9 მარტს და ვერც 1989 წლის 9 აპრილს სიხხლის ღვრახთავი მაინც ვერ აარილდა. კილდეუ მეფი: 1989 წლის 9 აპრილს, მშვილობიანი ღემონხტრანციების წინააღმდეგ, რომლებიც ღეგაღურად, ხხრ კავშირის კონხტრაციის თანახმად, საქართველოს საბჭოთა კავშირიდან გამოყოფას მოითხოვდენ, - ქიმიური ხაწამლავი ნივთიერებებზე კი იქნა გამოყენებული, რის შედეგად - არაოფიციალური ცნობით - 150-მდე ადამიანი დაიღვპა, ხოლო რამდენიმე ათასი დაშავდა.

მაგრამ მოყვა რაიმე ცვლილება 9 აპრილის ტრადიციას საქართველოში? - ერთი მხრივ, როგორც საბჭოთა საქართველოს პრეხა იფყოზინება, მიმღინწეობს 9 აპრილის ხოცვა-ყლეცხობის მიზეზეების გამოკვლევა; მეორე მხრივ კი - მრავალი ღოკუმენცი გამოქვეყნდა საქართველოს დამოუკიღებლობის - 1918-1921 წლების - შესახებ; და უთით 26 მაისიც, საქართველოს დამოუკიღებლობისა და ხუვერენობის აღღვენის ღდე, აღნიშნულ იქნა საქართველოში, რაც,უთუთ, მიხახაღმებღილა. მაგრამ საბჭოთა საქართველოს ხახელმწიფოებრივი ხტაფუხი რჩება უხვღელი: მოხკოვის უშუალო ბაფტონობა საქართველოზე გრძელდება; ქართველ ურს კი, განხაკუთრებით ჩვენს ხხაღაჯრღობას, როგორც ეს 1989 წლის 9 აპრილის ტრადიციამაც ნათელჰყო, - მოთმინება აღარ ყოფნის და "აქვე და ახლავე" მოითხოვის 26 მაისის ღიადი იღეეპის იხეე-განხორციელებას.

მაგრამ არხებობს რაიმე რეალური გზა 26 მაისის ღიადი იღეეპის განხორციელებისათვის "აქ და ახლა?" - მიხეიღ გორბაჩოვმა ხაჯაროთ განაცხადა თავის შიმართვაში ქართველი მშრომეღებისადმი, რომ "გარღქმნა - ეს საზღვრების გაღაკუტება, ჩვენი ქვეყნის მხხვრევა როღია, ჩვენ მღვიცედ წინააღმდეგი ვართ ამისა". ("კომენიხცი", 13.4.1989 წ.), ხოლო მოხკოვის ტელეხუღვით ("პრავდა", 2.7.1989 წ.) პირღაპირ ღაიმუქრა: "მე უკვე უთქვი და მხურს გავიშეორო, - ეს არის ცეცხლთან თამაში".

ღა, უთუთ, მოხკოვის შიშით, მხოფღიოს არც ერთი ხახელმწიფოს მთავრობას ᦒფიციალურად პროფესცივ კი არ განუცხაღებია მოხკოვში ქიმიური ხაწამლავი ნივთიერების გამოყენების წინააღმდეგავ კი მშვილობიანი ღემონხტრანციების წინააღმდეგ თბილისში; და ახე ავღმოჩნღით ჩვენ, ქართველები მარტოღმარციონი საბჭოთა რუხეთის კვიღებამდე შეიარაღებული ხამხელრო მადის პირისპირ.

რას გვაუბნობა ეს ფაქტი? - ეს გვაუბნობა იმას, რომ ჩვენ, ქართველებმა ვერ შევძელით ხაერით ფრინველს შექმნა ვერც საქართველოში და ვერც საბჭოთა კავშირში მოქცეულა ერებთან, თვით რუსი ერის დემოკრატიული ნაწილის ჩათვლით, რომელიც გამოვს ბოლშევიკურ რეჟიმს. და ჩვენი ერის თავისუფლები ხათვის ბრძოლის იხლორია ხომ არ გვაძლევს რაიმე მითითებას ამ მიმართულ-ბინო?..

მე-19 საუკუნის მიწურულში, როცა საქართველო აღმინისტრაციული ერთეულის ვი არ იყო მეფის რუსეთის იმპერიაში, "პირველდახელებმა" წამოაყენეს ერივნუ-ლი ლოზუნგი: "ჩვენი თავი ჩვენადვე გვაყუდნებს!" "შეხამდახელებმა" ვი, დაარ-ხებისთანავე, 1893 წელს, ხოციალური დემოკრატიის, - დემოკრატიის ამ უმაღლე-ხი ფორმის, - ხაფუძვლებზე ვი წამოაყალიბებს: "ნივთიერი ვეთილდღეობა როგორც დელა-ბოში აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული აღა-მიანისა". და ამგვარ ხტრადუგეას შეუფარდებს მოქნილი ჭაქტიკა, რომელიც მე-ფის რუსეთის იმპერიაში მყოფ ყველა ერს, თვით რუსი ერის ჩათვლით, აერთიანე-ბლა: თვითმპყრობელობის დამხობა. და განხორციელდა რა ეს, 1917 წლის თებერვ-ლის დემოკრატიული რევოლუციის შემდეგ, ქართველი ხალხი უკვე მიმზადებული იყო ეხარგებდა ახალი მდგომარეობით და შეხმლო საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ხუვერენობის აღდგენა 1918 წლის 26 მაისს.

და დღესაც ანალოგიურია ხაერთი მიზანი - ბოლშევიკური დიქტატორული რე-ჟიმის აღკვეთა, რომელიც აერთიანებს ბოლშევიკური რეჟიმის ქვეშ მოქცეულ ყვე-ლა დაპყრობილ ერს, თვით რუსი ერის ჩათვლით.

რა თქმა უნდა, ეს გზა მეფად რთული და ეკლიანია, რომელიც მიითხოვს დიდ მითმინებას, წინდახედულობას, ცივ-აზროვნებას, რაც - თავის მხრივ - თიშავს ყოველგვარ ემოციებს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმე ეხება იხეთ მცირერი-ცხოვან ერს, როგორცაა ქართველი ერი, რომლის წინააღმდეგ მოხკოვმა, როგორც ჩანს, თვით ჩვენი დემების - აფხაზების - ერი ნაწილის დარაბმვაც ვი მოახერ-ხა.

ამიწომ, 26 მაისის დიადი იდეების განხორციელებებისათვის ბრძოლაში, ჩვენ ჩვენი პოლიტიკური ბრძოლის ცენტრში პირველყოვლისა უნდა დავაყენოთ საბ-ჭოთა კავშირში მოქცეულ ერებთან, თვით რუსი ერის დემოკრატიულ ნაწილთან ერთობლივი მოქმედება. თავისუფლებას ვი არ "იძლევიან", არამედ ბრძოლით უნდა იქნეს მოპოვებული. მაგრამ როცა პაფარა საქართველო, აბხოლუჭურად გან-იარადებული, კბილდამდე შეიარაღებული რუსეთის პირისპირ დგას, და ჩვენი ეროვ-ნული ინტერესების უანგარო დამცველი მხიფციის რუკაზე ხაერთოდ არ მიიპოვება, ახეთ პირობებში შეიძლება ერთერთი ყველაზე უფრი ეფექტიური ხაშუალება იყოს თვით რუსი ერში როგორც მოვიპოვოთ იმდენი მხარდაჭერა, რომ - როგორც ეს 1920 წლის 7 მაისს მოხდა - კრემლის ხელმძღვანელობამ იხევ იცნის რუბუთ-საქართველოს ის ფუნდამენტალური საბავო ხელბეკრულება, რომელიც 1921 წლის 25 თებერვალს დამხხივალ დარღვეულ იქნა ხტალინ-ორჯონიკიძის მიერ. ეს ვი, თავის მხრივ, უდავოა, გზას ვაუხხნის 26 მაისის დიადი იდეების იხევ-განხორ-ციელებას, ე.ი. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის იხევ-აღდგენას.

საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის
საზღვარგარეთელი ბიურო - ქართული ეროვნული საბჭო
პარიზი, დეკლერი, 1989 წლის 28-29 აგვისტო

ვ ა ხ უ ხ ი

**გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბიუროსა
უენევაში(შვეიცარია) - ქართული ეროვნული სა-
ბჭოს შემორანდემზე**

ქართულმა ეროვნულმა საბჭომ შემორანდემი გაუგზავნა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს - ხ. პერეს ღე კუელიარს 9 აპრილს, თბილისში მომხდარი ფრაგედის შესახებ, თხოვნით წამოეჭრა "საქართველოს საკითხი" გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის სესიაზე. (იხ. "მეგრძოლი საქართველო", მაისი, 1989 წელი, ნომერი 7-25, გვ.3).
პასუხი, რომელიც ქართულმა ეროვნულმა საბჭომ მიიღო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბიუროდან (უენევა, შვეიცარია), შემდეგი მინაარსის არის:

"გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბიურო უენევაში. აღამიანის უფლებათა ცენტრი. ერების სასახლე, უენევა, 1989 წლის 27 ივლისი.
თქვენი წერილი დათარიღებული 1989 წლის 23 აპრილით.

შვირფახო ბაფონებო,

ამით ვაცნობებთ მიღებას თქვენი წერილისა ჩვენს ბიუროში.
ამ წერილთან ვამოგვავნილი რეზოლუციის პროცედურის შესაბამისად, თქვენი წერილის ერთი ახლი ვადაეგვავნება იმ ქვეყნის მმართველობას, რომელსაც ის ეხება და მისი შეჯამებული მინაარსი ვადაეგვმა აღამიანის უფლებათა კომისიას და ეროვნული უმცირესობის დაცვის და ღისკრიმინაციის აღკვეთის ქვეკომისიას.

გულითადი საღამოა,
იაკობ თ. მიულერი
კომუნიკაციის სექციის უფროსი
აღამიანის უფლებათა ცენტრი.

ქართული ეროვნული საბჭო
ღევილის შაფო
ღევილი ორე-შე 91310
საფრანკეთი

C
Télégrammes: UNATIONS, GENÈVE
Télex: 28 96 96
Téléphone: 34 60 11 3102 11

Palais des Nations
CH-1211 GENEVE 10

27 July 1989

REF. N°: G/SO 215/1 USSR
(à reporter dans la réponse)

Your communication
dated 23 April 1989

Dear Sirs,

This is to acknowledge the receipt of your communication referred to above.

..... In accordance with a procedure set out in the enclosed resolutions, a copy of your communication will be sent to the authorities of the country concerned and a summary of it will be confidentially submitted to the Commission on Human Rights and the Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities.

Yours sincerely,

Kathryn Hinkle - Babul

for Jakob Th. Müller
Chief, Communications Section
Centre for Human Rights

Conseil National Géorgien
Chateau de Leuville
91310 - Leuville sur Orge
France

PORT PAYÉ
1211 GENÈVE 10

Conseil National Géorgien
Chateau de Leuville
91310 Leuville sur Orge
France

CENTRE POUR LES DROITS DE L'HOMME

OFFICE DES NATIONS UNIES
A GENÈVE

UNITED NATIONS OFFICE
AT GENEVA

CH-1211 GENÈVE 10

უკრაინის ეროვნული მთავრობისა ლტოლვილობაში
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ
მდივნისადმი 9 აპრილს, 1989 წელს, თბილისში
მიმხლარი ფრაგვლიის შესახებ

უკრაინის ეროვნული მთავრობის ლტოლვილობაში რწმუნებულმა ლოქჟორმა ი.ბ.
რუღნიცკიმ შემდეგი შინაარსის შემორანდუმი გაუგზავნა გაერთიანებული ერ-
ების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს თბილისში 9 აპრილს, 1989 წელს, მი-
მხლარი ფრაგვლიის შესახებ:

"უკრაინის ეროვნული მთავრობა ლტოლვილობაში
ქალაქი მონრეალი, კანადა.

მთავარი ხატვითი
11 აპრილი, 1989 წელი

პატივცემულ ხავერდს პერეს დე კუელიარს,
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.
ნიუ-იორკი, ნ.ი.

თქვენო ბრწყინვალე ბავ,

ღრმა მწუხარებითა და შეძრწუნებით მეხვდა ჩვენი მთავრობა ახლანდელ საბჭო-
თა რუსეთის სამხედრო ინტერვენციას მშვილობისმიყვარე ქართველი ხალხის წი-
ნააღმდეგ, რომელიც მოიხოვს ნაციონალური დამოუკიდებლობის აღდგენას და
პროფესუბს ავხადებს მისი ქვეყნის საბჭოთა ოკუპაციის წინააღმდეგ. როგორც
მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები იყვობინებოდა, რუსეთის ტანკებმა და
ჯარისკაცებმა თავს დაესხნენ დემონსტრაციებს თბილისში, რომლის შედეგად
მრავალი ქართველი პატირიფი მოკლულ და დაჭრილ იქნა.

როგორც საქართველოს ძველ მოკავშირეს, უკრაინას არ შეუძლია დემი-
ლი ამ ინფორიულ მომენტში. ვღებულობ რა მხედველობაში, რომ ევრედ-წოდებუ-
ლი უკრაინის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა და მისი მარინინეული მთა-
ვრობა იმყოფება კოლნიურ სიყვარვეებრუნებელ დამოკიდებულებაში მოსკოვ-
თან, არხებობს ობიექტური საჭიროება და მორალური ვალდებულება უკრაინის
ნაციონალ-დემოკრატიული კანონიერი მთავრობისა უცხოეთში აღმადლოს მისი თა-
ვისუფალი ხმა მერპროლი ქართველი ხალხის სახარგებლოდ.

ჩვენ, ამიყომ, უკრაინა-საქართველოს 1918 წლის 5 მაისის ურთიერთ თა-
ნამშრომლობის ხელშეკრულებაზე დაყრდნობით, ვთხოვთ თქვენ, თქვენო პრწყინ-
ვალე ბავ, გაერთიანებული ერების მიმდინარე ხესიის დღის წესრიგში დახვათ
საბჭოთა რუსეთისაკენ საქართველოს ოკუპაციის საკითხი და - იმ შემთხვევაში
თუ საქართველოში გავრძელდება ომის-მხეავსი მოქმედება - მოიწვიოთ ხარქაროდ
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის უშიშროების საბჭოს ხხლომა აღნიშნული
პრობლემის განხახილველად.

ვუღითადი ხალამით,
ლოქჟორი ი.ბ.რუღნიცკი
უკრაინის ეროვნული მთავრობა."

UKRAINIAN NATIONAL
Government in Exile

L'honneur de

Dr. J. B. RUDNYCKYJ
Chargé d'affaires

Ph. (514) 484-3096
(613) 225-4447
(613) 225-5574

[Signature]
Уряд
УНРеспубліки
в екзилі

His Excellency
Javier Perez de Cuellar, UN Secretary General,
New York, N.Y.

Headquarters as of
April 11th, 1989

Your Excellency,

It was with deep sorrow and dismay that our Government learned of the recent Soviet Russian military intervention against the freedom-loving Georgian people, demanding restoration of their national independence and protesting the Soviet occupation of their country. As reported by the media, Russian tanks and soldiers attacked the crowds in Tbilisi leaving behind the dead and wounded Georgian patriots.

As an old ally of Georgia, Ukraine cannot be silent in this historical moment. Due to the fact that the so called Ukrainian Soviet Socialist Republic and its puppet government are in subservient colonial dependence from Moscow, there is an objective need and moral obligation of the legitimate Government of the Ukrainian National/Democratic Republic in exile to raise its free voice on behalf of the fighting Georgian people.

We, therefore, with reference to the Ukrainian-Georgian treaty of mutual co-operation of December 5, 1913, request you, your Excellency, to place the problem of the Soviet Russian occupation of Georgia on the agenda of the current UN Session and - in case the war-like activities in Georgia should continue - to call an emergency meeting of the UN Security Council to deal with this problem.

Yours sincerely,

Dr. J. B. Rudnyckyj
on behalf of the UN/DR
Government in exile-

From:

[Handwritten signature]
5790 Rembrandt #404
Montreal, H4H 2V2

Council National
Georgian Georgian
Research and Documentation Centre

First Class Premier

AirMail Paravion

Chateau de
91310 Leuville
/s. Orge

FRANCE

ნოე ყორღანია და ცხრა აპრილის ქრაკელია

I

დამოუკიდებელ საქართველოს ოკუპაციის პირველი დღიდან, ქართველი ხალხის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ღლებსახაული ზე-მაისი, ქართველი პაფროლოგის დანა-შაულეპრივობათ და ბოროფებათ გამოიხახა, როგორც კონფრევილიუფიის მთლიანი საქმადანობა და იმსახურებდა საბჭოთა კანონის ხაფუძველზე ღენინური ფრორის ყოველგვარი ხაშიშროების შეხაძელელობის მრისხანებას.

იმ ხისხლიან პირველ პერიოდს მიკვეთუნება ნ. ყორღანიას მიერ გამოთქმულ რამღენიმე განმხჯელი ღებულეზანი, რომელიც შემონახულია, ნნობილ ქართველ ხო-ილ-ღემოკრაფ ხეით ღვედარიანის წერილის ხაპახუხო ხფაფიამი:

"ზრძოლა ღღეს არა რუაქეიასა და ბოღშევიზმის შორის, არამედ ბოღშევიზ-მისა და ღემოკრაფიის შორის, ეხეიგი ფირანიის და თავიხუფლების შორის."

II-" ბოღშევიზმი თავის გვერდით, თავის ხიახლოვეს ვერ ითმენს ვერავი-თარ ხხვაგვარ პოლიფიკურ მხოფღმხეღველობას და ხხვაგვარ აზროვნებას."

III-" ვინც ეს არ იცის, ან არ ხურს შეიგნოს და იგოღეს, ის ყოველთვის ხღებოღა და ხღება მხხვერ პღი ბოღშევიკური ფირანიისა."

"მთოგონეთ ხეით, მემარღხენე ეხერების მაგალითი, ხად არიან ღღეს ისი-ნი? მთოგონეთ რუხეთის ხოცილ-ღემოკრაფები, რომღვიც ბოღშევიკებთან ერ-თად მხარღამხარ იზრძოღენ ხამოქაღაქო ომში და ქაღაგებღენ, ბოღშევიკების ხელუხღებლობას; ხად არიან ისინი ღღეს? იმ ქვეყნად მემარღხენე ეხერებთან ბოღშევიკური ფირანიის წყაღობით!"/ნ. ყ-ია./

ნოე ყორღანია, ქართველი ერის, ეს უკვდავი გონება, 65-წლის წინად, ამგვარი გარკვეული ღებულეებით განხაზღვრავდა, ხაქართველოს ოკუპაციის პი-რველხავე პერიოდში, ბოღშევიკური ხელისუფლებს რეჟიმის რუაღურ ხახეს, რი-მელიც ყაღიზღებოღა უშუალოდ თვით ღენინის პოლიფიკის იღოლოგიურ მენებათა პრაქტიკულ მოღვაწეობის პერიოდში; ეს ღებულეზანი თავის ცხოვრებისეული გან-ზომიღებთ გვეუზნება: -- "ჩვენ ვეყრღნობთ ღემოკრაფიის ძირითად ღებულეზას -- ეროვნულ თავიხუფლებას, ბოღშევიკები ამ გზას ხახეზბით უარყოფენ, პირიქით, ეზრწვიან ღემოკრაფიას და ხალხის თავიხუფლებას"/ნ. ყ-ია./

როგორც ვხეღავთ: ეზრძვიან ღღესაც ყოველივე ხაშუაღებთ, რომელიც ბოღშევიკური ფირანიის შეხაძელელობაში მოიპოვება, თანამღღროვე ფეხნიკური პროგრეხიუღობის შეხაძელელობით!

"ვინც ამ ორი ზანაკის, ეროვნული ღემოკრაფიის და ბოღშევიკური ფი-რანიის შერიგებას, ერთ უღღღი მათ შემზას ფიქრობს, ის უკურნებელი იღიუზი-თაა შეპყრობიღი და ღაავაღღებელი"/ნ. ყ-ია./

ქართული პატრიოტიზმის ძლიერება განსაკუთრებით მის ბუნებრივობაში

და ინტორიზმში გამოიხატება, რომელსაც თავისებური სახიფოხლო თვისებები და ინტერესები მოიხვავს, ამოქმედებს; მის ჯანსაღ უჯრედების არეშარეში ძა-
-ღიან ხშირად თავს იჩენდა დაავადების ვირუსი, რომელსაც ის, ხაუკუნეების მსვლელობაში, საკუთარი იმუნიტეტით ებრძოდა და ანადგურებდა, მაგრამ ჩვენი ხაუკუნის მანძილის დასასრულში მას, თავის შეხამჩნევი დაღი დაახვა ხაბჭოთა პოლიტიკის ამირალიზმის ძლევამოხილებამ, რომელმაც თავის განფითარებისათვის ნოყიერი ნიადაგი იპოვა, მპყრობელი და დაპყრობილი ერთა შორის, კულტურის აღმ-
-ავლობის ინტორიულ არათანაბარობაში.

ღლევანღელი ჩვენი ეროვნული მწუხრი და მისი ვითარება, ამ არათანაბარო-
-ბა ს ეპოქაღურ ხანგრძლივობაში განიხვევებს, რომღღ განიხაზღღერება შვიღ ხაუკუნოვანი მანძიღღ!

უახლოვი და ღლევანღელი ყამთა მსვლელობა, ყოვეღღვე ამის მჭყყვეღღი და უჭყყუარი დამაღღახჭურებღღი არის; თუ ჩვენ თანაღღროღღობაში, რუხთა ურღღობის ხამოქაღღაქო უღღვაში გაიღღვინმა მონგ ოღღრმა გენმა, რომღღმაც მრისხანებღღით გა-
-ღღაურა ხღღვიანური ხღღხის მიღღრეკიღღების ხწრაფვაბ დასავღღუთისავენ, ქრისხიღღ-
-ნურ კულტურისიკენ!

ოქტომბრის გამარჯვების შეღღვად - რუხული ხაბჭოთა იმპერიის აღომ-
-ინებამ, რუხი ხღღხის ეხსწრაფვა, თავის განუხაზღღერეღღნივრგეებში ხინამღღვი-
-ღღეღ აქგია.

ღღღ, თანამღღღოვე აღამიანთა თვღღთა ხღღვის წინ ხინამღღვიღღე აღამაღღ-
-ღღ კბ, ორ ინტორიული პერსონაფის ფოფო გამოსახუღღებას: პირვეღღი, წითღღი რუ-
-ხული იმპერიის შემქნღღელ-ღღქვაფოროსას, ღღენინისა, რომღღღღ მიუთხრობს თვის მღღ-
-ხვეღღებს:-- მე ღღქვაფორო ჩვენი ხაუკუნისა, წავღღი ამა ქვეყნიღღან ისთუ, რომ ვერ მოვასწარი ხაკმაღღღ დაწთხუღღღ ხიხღღის მორეკვი განგხრომით ნეიკრობა! მა-
-რამ მე ვფოვებ, ღღენინური ფორორის ხაუკეთეხო აღმასრუღღებღღღ, რომღღღთაც ვაღღ-
-ბრიობა ყოვეღღ ღღღ, ზიღღღი და წყვეღღა-კრუღღღით მოიხხენიღღებს.

მეორე: ქართული ერის დამოუკიდებლობის შემოქმედი და წინამძღოლი ნ. ყორღანია, რომღღღღ თავის ხაკუთარი ღღრხებღღღან შთაგონებული ხიფყვით თითოუღღღ განბანს უმეღღღღღღღღღ, და აღავხებებს თვის ხათნოების გაღღღოფრქვევით, ვით ქრის-
-ფუბ მაღღღი და ნათღღღი!

შემვიღღე ათუღღღი წელი მიღღინარეობს მას შემღღღეგ, რაც ქართ თღღი ეროვნუ-
-ღღი ხუღღხვეუღღა ებრძვის ხიფყვით და ხაქმით ხაბჭოთა პოლიტიკის ამირალიზ-
-მს, რომ ქართული პატრიოტიზმი თავის ინტორიულ ღღრებულღღობაში იქნებს მარად ღღ-
-გხადღი შემოქმედი.

ლევს, ქართული პატრიოტიზმი მგლოვიარობით გარემოცული ინსტიტუტების

-იურად თავის არსებობაში ყოველთვის მათგარბეულია მებრძოლი თავიებობისა, ხინამღვიღელი ეხ თავიებები გამოვლინებას იწყებენ იმ დროს, როდესაც იმ-
-პერიის უხეში ძალების მორჩილებაში მყოფი ერი, ქანცმიღული ცოცხალნავ ხუღს მოთქვამს და შინაგანი შეხამდებლობის კარნახით ცელიობს გამოიყ-
-ენოს, ვითომ დემოკრატიულად განპირობებული მინიმალური უფლება; ამგვარი და ამისმგზავს უფლების გამოყენების დროს, უნდა ვიმოქმედოთ ძლიერ დაკ-
-ვირებით, აურჩარებლივ და მიზანგანზრახულობით, ეხეიგი წინაპართა მიერ დამკვიდრებული ეროვნულ პოლიტიკის ფრადიციულობათა ხაფუძველებელ.

ხაბჭოთა ხანგრძლივი ოკუპაციის დროის განმავლობაში, ქართველმა ერ-
-მა, მთელი თავის ხინამავილით აითვისა ეროვნული ბრძოლის პოლიტიკა და მი-
-ბი ფაქტი.

მაგრამ ჩვენდა ხაწუხაროდ, თანამედროვე თაობათა შორის გამოერია იხეთები, რომლებმაც თავის პირადიამბიციები მაღლა დააყენა, ვიღრე წინაპ-
-ართა შვილი ათული წლის ბრძოლა და მისი ცოდნა-გამოცდილება!

მათი მიმყოლი ამაღა, თითქოს ახალგაზრდობა, მოწყურებული ეღემენჭა-
-რულ უფლებას და თავიხუფლებას გაბრუებულ-დარეუციანებული მათი პრპაგანდ-
-ბეფური უნიადაგო რიჭროკით და პლიუს გორბაჩევი¹¹ დაუხრულებული რეჩები პერეხჭროკის ბეხახებ, ხინამღვიღელი არაფრის მოქმედი და მიმასხავებელი, გარდა ხალხთა ეღეციხა და ეროვნებჭათა შორის ღენინური შოვინიზმის გაღ-
-ვივებისა!

როგორც ხინამავილემ ცხადყო, ამბიციების წუთიერი დაოკებაც კი შეუძლებელი აღმოჩნა! იმ დროს, როდესაც მათ ფრადელიის აღვიღზე თავის ფეხით ეახლა, ხრულიად ხაქართველოს ქთალიკოხი-პატრიარქი, უწმინდები და უნეჭარები იღია მეორე, რომლის ხვეწნა-მუღარა, რომ ხაჩქაროდ შეხიზნულიყვენ-
-ენ, ხიონის ფადრის ხაკრებულოში და ამით თავიღან აეცილებითათ მოხალღნელი უბელურება, ერთიანი ხიამაყით უგულებელყოფილი იქმნა!

განრიხხებულ ბოღმევიკურ შ ფირანიას შეეგებო დაწინააღღვე ღოღ-
-ვით, პირჯვრის წერიტ და ანთებული კელაპჭრებით, ამაზე მეფი უვიცობა წარმოუღგენელია, რომელიც ცხრა აპრილის ფრადელიაში დარჩება გულბრიყვილო-
-ბის შეუგნებელ ხაიგრებალ!

ეს ამბიციები, რომლებმაც თა კის მმობლიური ერის ნაციონალური ბრძოლების იხე ორიულ გამოცდილება წინდახედულობას თავზე გაღაღაჯა და დაამხხვრია წლების მანძიღზე ქართველი ერის მიერ ნახათუთები -- ეროვნ-
-ლი ხუღისკვეთება; აუცილებლივ, მორალური პახუხისმგებლებად დარჩებიან იმათ წინ აშე, რომლებიც ცხრა აპრილის ფრადელიის უღანაშაული მხხვერპლი გახღნენ, ღენინური ზოოპარკიღან გამოვარღნიღი გენერად-მხეციხა -- როღო-
-ნოვობისა.

ნ. ყორღანია მშობლიურ ერს ანუ ერძის ხანით აღუქვამს: "ჩემთვის მთა-
 -ვარი იყო ქართული ხალხის მეტროპოლი ხულისკვთების, მიხთვის ხელის შეწყობა
 იქაური არა-ლევალური ორგანიზაციებთან ვაკავშირება და მათი ხაშუალებით მუღ-
 -მივი ვონჯაქვი ერთან. ეს იყო მთავარი, თუ ერთი არ ვაფყავა, ხაერთაშორისო
 მღგომარეობა ოღეხმე მის ხახარგებლოდ შეიძლება აემობრუნდეს და ამით იხარგე-
 -ბლოს." /ნ.ყორღანია, "ჩემი წარხული", გვ.-189./

II

ქუჩები და მოედნები, რომელნიც ამ დღეებში ღენინის არმიის ძღვევამ-
 -ოხიღებამ ქართული ხიხხლით წარეცა, შეიძლება იოქვას ფიჭიკურად უკვე ბოღმ-
 -ვიკური პარფიის გამგებლობის და მორჩილების ქვემ იმყოფება, მაგრამ ქუჩებში
 მანხე ყოველ დღურად ვვლავ დაუხხრომელი ზემოხგრაფიები, რომელთა ხულიერი
 ხწრაფვა წარხული ეროვნული დიდების ზეიმით დაბრუნებისაკენ არის მიმართული,
 იმ ეროვნული დიდებისა, რომელიდღეს ხაბჭოთა რეჟიმის ხელისუფალთა ვაგებით
 და ვანმარტვებით ბოღმევიკური პარფიის პოლიტიკური მონაკვეთის ნაყოფია! მათივე
 აღიარებით, ოციან წლებში ბოღმევიკური პარფიის ექსტრემისტულმა ვანწყობიღებამ
 იხგროიის ვარები მიუხურა, ღღეს ვი ამავე ვარებს ზეიმით დაზარით უღებს ქარ-
 -ულ ეროვნულ დიდებას! ღა მიუხიმოვს ქართულ ხალხს ვამაფრონქული პარფია, ამ
 ეროვნული დიდების ხაბეიმო დაქრობისათვის!

ზემით ვახხენეთ, მანჯაფური მოღეღების ვომბინირტული დღები, ამის ვა-
 -ნმარტვებისათვის, თვით დღენინის უპრინციპო ფაქტიკური პოლიტიკის ფაქტებს, იხგ-
 -ოროამი ხაკმაოდ ვიპოვით, რახაკვირველია ამ ფაქტებში უაზრობა იქნება ვეძიოთ.
 ლამიანური ზნეობრიობის მარევენებელთა ვამოვლინება; ახეთი მარევენებლები არ
 ახახიათებს, ღენინის აზროვნება-მოქმედებას არფეთ პერიოდში, იხ ყოველთვის
 ხელმძღვანელობდა დევიზით: -მიზანი, რომ იქნეს მიღქული--ხაშუაღებანი ყველა
 მინაღებია.

დღევანდელ შემთხვევებში, ბოღმევიკური რეჟიმის პირველი მხხვერპლი ვახხო
 რუპუბლიკის ხრული ბაფრონპაფრონი, რომელხახ ღღეს ეგომი მიღღებულ ვამოულეგარი
 ნიკთის ფახიგ არაქვს!

არც ვარღუა მკითხავის და არც მალამ ხოღეის პროფუხიის მრქიმპეთა რი-
 -გში არ ვღგებოთ, მაგრამ როღესახ ვონებრივ ვანწყობიღებას ხინამღვიღე გულა-
 -ხლილი ტემმარიფებათ ევლინება, მისი აღიარება ეროვნული ვალღებულეობაა: -მათღ
 -ღი მისი მოხხენებლან იგრძნობა, რომ თვითონახ გნ ჯ. პაფიაშვილი აფგროიფ-
 -არული ხიხეემის არფახებით არის ჩაკრული მშობლიურ აკვანში და წარმოღგენილი
 ყრიღობის აუღიფროიის წინამუ. -/გვ.-26, "მებრძოლი ხაქართველი", 1988-წ/

III

მეშვილე ათელი წელი მიჰინარეობს ქართველი ერი, მკურობელის გამოშვ-
 -ურულ პოლიტიკის წყვილიადმი მყოფი, მიუხედავად მუშაობის წინამძღვრად-
 -ვობისა არ ყოფილა შემთხვევა, რომ მას თავისი ნაწილიდან მუშაობის ხელი-
 -ური ხაზისებში გარეულ მშვიდ და მათ ხელქვეითი, მიხედვით წარმოშობის
 უფროსად ჯალათების ფეხქვეშ დაეგლო.

ლეს, თუ რაც მოხდა, ამისათვის ქართველი ერი არავითარი პასუხისმგე-
 -ბლობის მშობელი არ არის .

როდესაც ჩვენი დღესქალაქის მთავარ ქუჩებზე და მოედნებზე ვოჯაო-
 -დნავ მიხედვით უნებების და საგებლო რუხ წითელ-არმიეთა თარეში, მათმა გივრათ
 მგლოვიარე ერის ამბობებულ ხელიერ განწყობილებას მანუგებებლად მოვევინა "ნა-

-ფიცი" იხლორიკობების შემადგენლობა, მარქს-ლენინიზმის დაბარაფორიაში გმოღეზ
 -ბრილი იხლორიული ფორმულებით შეიარაღებულნი , როგორც ხაპრაპავანლო ხაშუაღ-

-ებანი , ქუჩებში გამეფებული ამბობებული ხელიერი განწყობილების დახამშვი-
 -ლებლად და მიხატვინიერება: - 26-მაისი, -ხაქართველოს დამოუკიდებლობა, ნაყო-

-ფი და შედეგი იქლომბრის რეპოლიუციისა და ლენინის გენიისა... , რომელხაც
 პირველი თავად ლენინი მიეხალმა .

გად ამაღელ წიგნის ფორმლები: "ხაქართველოს ეს დამოუკიდებლობა ყოვლად ამკ-
 -არა მოწყუებაა---ხინამღვიღეში, ეს არის იკუპაცია და ხრული დაპყრობა გერ-

-მანელი იმპერიალისტების მიერ, გერმანული ხიმჭებისკნვიშირი მენმევიკურ მთა-
 -ვრობახთან ბოღმევიკი მუშების და გლეხების წინამძღვრეგ." / ლენინი, ტომი-2მ,

გვ.-7-8/ ამ ლენიური მისაღებების პოლიტიკური ფახი და ეროვნული ღირებულება,
 ახხნა-განმარჯვებას არ მოითხოვს., ვინაიდან მიხი ცინიზმი თავისთავად თვით

მეწყველებს!

მარქს-ლენინიზმის დაბარაფორია . ხაიდანაც მრავალი იხლორიული ხიმახ-
 -ინჯენი გამოსულა პასკვილების ხახით, ლეს მათმა, მიუხედავად ხანგრძლივი

პრაქტიკისა, თავის ყალბი ფორმულებითვერ შეძლენ, ვერც ერის ამბობებული ხელის
 დამომშინება და ვერც ეროვნული ზეიმის ხაერთო ხახალხი ფრონტის წარმოქმნა .

ეროვნული თავისუფლებისათვის დაღვრილი ხიხელი , იხლორიის ხინამღვიღის
 ნაპირებიდან ვადმოღვარა დაწარმოშვა მშობრი, რომლის ვადაცურვას ქართვ დი

ერის კეთლშობილება არახოლეს იკისრებს, რომელხაც ვარგად ახხოვს გამაფრთხი-
 -ლებელი ხიმყვები?

"იხლორიის მოწყუება ხიმყვებით. პროპაგანდა-აგიფაციით და ფაქტების
 დამახინჯებით შეუძლებელია." / ნ. ყორღანია, -ლემოკრაფია-./

ამის დამამევიცებელი იყო, ბოღმევიკური რეჟიმის მიერ მგვლებობა 26-მაისის
 ზეიმის ჩაჭარება ხაკოთა ღრომის მფარველობის ქვეშ , რომელხაც მიუხეპველობის

შეხახებ უკვეითქვა .

მორიგი საკითხები - "აქვე და ახლავე"

ეროვნული საკითხი

ერთი პრიბლემა - ორი პლათფორმა

I.

ერთი პრიბლემა - ეს არის საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს სუვერენიტეტის საკითხი; ორი პლათფორმა კი არის - საბჭოთა კავშირის კომპარტიის პრაფორმა ერთი პრიბლემა, და საქართველოს სსრ ეკონომიკური დამოუკიდებლობის პირითაღი პრინციპები ("პრავდა", 17.8, 1989 და "კომუნისტი", 29.7.1989).

II.

მართალია, ორივე ლოკუმენტი "პროექტის" იარღიყით არის გამოქვეყნებული, მაგრამ მათში უკვე შეხამებულია იმის ამოკითხვა, რომ საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს სუვერენიტეტის პრიბლემა, - აღნიშნული ლოკუმენტების დებულებათა განხორციელება შეუძლებელია კი, - გადაუჭრელი რჩება.

III.

"სუვერენიტეტი - უმაღლესი ავტორიტეტი... უმაღლესი ძალაუფლება" = "Souveraité - Autorité suprême... Pouvoir suprême" (L). ამიყომბა, რომ სა-ერთა-მორიხი ხამართალი სახელმწიფოს განსაზღვრავს როგორც "თვითბავონობით" = "სუვერენულ", ე.ი. დამოუკიდებელ ორგანიზმს, რომლის უფილობლო ერთობლივი თვისებების ნაწილება - უმაღლესი ხელისუფლება, სახელმწიფო ხალხი და სახელმწიფო ცეროფორია, რომელზედაც ხწორელ ეს ხელისუფლება "უმაღლესი ძალაუფლება".

IV.

ამდენად სახელმწიფოს სუვერენობის, სახელმწიფოს სუვერენული უფლებების "გაფართობა", როგორც ამას აღნიშნული ლოკუმენტების დებულებებშია აღნიშნული, - შეუძლებელია, ვინაიდან "უმაღლესი ძალაუფლება" გაფართობას არ მოითხოვს; და ხწორელ ამკვარი ღიღამის წინამე დგას ამ ორი "პროექტის" ავტორები, ვინაიდან მათ ხურთ - ერთი მხრივ - საბჭოთა კავშირის მოკავშირე რესპუბლიკები ახახონ "სუვერენულ სახელმწიფობად", ხილო - მეორე მხრივ - "უმაღლესი ძალაუფლება" მათ არ გააჩლება. და აი, ამის დამადახტურებელი დებულებები:

V.

საბჭოთა კავშირის კომპარტიის პლათფორმა ერთი პრიბლემა, "მაგალითად, - ჯერ - ამართლებს საბჭოთა კავშირის სახელმწიფობრივ "მეკვიღერობას", ე.ი. 1922 წლის ხელშეკრულებას საბჭოთა კავშირის შექმნის შესახებ, და იმ მდგომარეობასაც, რომელიც - ამ პლათფორმის ავტორთა აზრით - "იხტორიულად შეიქმნა", თითქოს, "დმერთის წყალობით" და არა კრემლის "ცეცხლიხა-დამახვილის" იმპერიული პოლიტიკით; და ურთიერთობას მიხკოვის იმპერიულ სახელმწიფობრივ ხელისუფლებასა და მოკავშირე რესპუბლიკებს შორის, ახე განსაზღვრავს:

1. კავშირი იყოკებს პოლიტიკური წიხსობილებების, ხიხტეპის განსაზღვრის უფლებას, როგორც ეს იყო დღემდე.
2. კავშირის იყოკებს თავდახხივხა და უმიძროების უბრუნველყოფას, როგორც

- ეს იყო ღღემლე, და როგორც ეს დავინახეთ 9 აპრილს, თბილისის ქუჩებში, თუ როგორ უზრუნველყოფს "უმიძროებას" კავშირი, ე.ი. კრემლი.
3. კავშირი იყოველს ხაერეთ პოლიციის წარმოებას, როგორც ეს იყო ღღემლე.
 4. კავშირი იყოველს "ხაერთ ამოცანების" კორდინაციისა და კალანყვეფის უფლებებს ეკონომიკაში, მენიერება-ფექნიკასა და კულტურის ხეარში.
 5. კავშირი განხაზღვრავს აგრეთვე პიროვნების ღებულებებს, როგორც ეს იყო აქამლე.
 6. კავშირი განხაზღვრავს "ინფეკტირებული პროცესებისა და ურთიერთდახმარების ორგანიზაციების ეფექტურ გამოყენებას", როგორც ეს იყო ღღემლე.
 7. კავშირი იყოველს ქვეყნის ხახალხო მურნეობის "კომპლექსების" მართვა-გამგეობის ხაქმეს, როგორც ეს იყო ღღემლე; და სხვა.

VI.

და რა უფლებები გააჩნია მოკავშირე რესპუბლიკებს და ამით ხაქართველს? - გადაეცეს რესპუბლიკებს ყველა უფლება, რომლებიც პახუხობენ მათ სუვერენულ სოციალისტურ ხუაფხეს. ისინი უფლებამოსილია გადაწყვიტონ ხახელმწიფობრივი და ხაროვალობრივი ცხოვრების ყველა ხაკოთხი, იმის გარდა, რომლებიც მათ ნებაყოფლობით გადახეცეს კავშირის უფლებამოსილებამი".

VII.

აქ უკვე ნათლად არის ნათქვამი, რომ მოკავშირე რესპუბლიკის სუვერენობა სხვა არაფერია თუ არა "ღენინური ფედრაციია", რაც - თავის მხრივ - რესული უნიფარული იმპერიის სინონიმია და სხვა არაფერი. მართალია, მოკავშირე რესპუბლიკებს მინიჭებული აქვთ, სხვადასხვა - სუვერენობის მხრივ უნიკალური უფლებები - და, მათ შორის, არსებობს მოკავშირე რესპუბლიკის მოქალაქეობაც, მაგრამ იქვეა აღნიშნული ისიც, რომ - "მოკავშირე რესპუბლიკების მოქალაქეები ამავე ღროს არიან სხრვ მოქალაქენი"; და იქვე ნათქვამია: "ღაუმევებელია პრივილეგია ერთი მათგანის სხვა ხაბჭოთა მოქალაქის უფლებების შეზღუდვის ხარჯზე", რაც იმას აღახფურებს, რომ უფლებრივი განსხვავება, ვთქვათ, ხაქართველს მოქალაქესა და სხვა მოკავშირე მოქალაქეთა შორის არ არსებობს და ამით გვა გახსნილია მიგრაციისათვის ხაქართველოში, როგორც ეს იყო აქამლე.

VIII.

და როგორ გამოიყურება "ხაქართველოს სხრ ეკონომიკური ღამიუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები"? - ჯერ უნდა ავღნიშნოთ, რომ ეკონომიკური და პოლიტიკური ღამიუკიდებლობა ერთი მთლიანობაა, რომლის ღროს მათი "ქირურგიული" განმორება ერთმანეთისაგან შეუძლებელია. და ამ ღოკუმენფმის იგივე ცდა: როგორმე უნება "ღამიუკიდებლობა" რაიმე ხაფუძველს დაეყრღნოს, რომელთა შორის აღხანიშნავია შემდეგი:

1. "ხაქართველოს სუვერენული რესპუბლიკა - ნათქვამია აქ -, რომელიც ხელმეკრულების ხაუძველზე შეღის სხრ კავშირის მუმაღალობამი, სოციალისტური ფედრალიზმის პრინციპების შესახამისად ახირიციელებს ღამიუკიდებულ ეკონომიკურ პოლიციას".
2. უება რა ხაქართველოს ხახელმწიფო ბიუჯეფხა და ხავაღახახაღო სისფემას, ამ ღოკუმენფმის მორღება ყველა ის უფლება, რომელიც არის კავშირის

ხელში: თავდაცვა, საგარეო პოლიტიკა, სამეცნიერო-გეოგრაფიული პრეზრამები, რკინიგზა, საავიაციო და საზღვაო ფრანსპორტი, თავდაცვის მრეწველობა და სხვა, რომელთა განსახორციელებელი ხარჯების დახატინანსებლად რესპუბლიკის ბიუჯეტის, ე.ი. საქაროველოს, თავისი წილი შეაქვს ხაკავშირო ბიუჯეტში ურთიერთშთანხმებული ნორმატივის ხატუბველმე".

IX.

საქაროველს ეკონომიკური დამოუკილებლობის ამ ძირითად პრინციპებში, შეიძლება, ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანად შემდეგი დებულება: "რესპუბლიკის ეკონომიკური დამოუკილებლობის გაძლიერების, საბანკო სისტემის და ფულადი მიმოქვევის განმყვიცების კვალბამე აუთილებელი იქნება სუკუთარი ფულის ერთეულის შემოღება". (ხაზი ჩემა).

X.

როგორც ვხედავთ, მრავალი საჭირბორხოვ საკითხია წამოყენებული როგორც საბჭოთა კავშირის კომპარტიის პლათფორმადი ეროვნული საკითხის შეხახებ, იხევე საქაროველს ეკონომიკური დამოუკილებლობის ძირითად პრინციპებში; მაგრამ ორივე გამოღის ყალბ წინაპირობიდან: სახელმწიფოს სუვერენიფიციის გაფართოება შემუბებელია, ვინაიდან, როგორც აღვნიშნეთ, იგი "უმაღლესი ძალაუფლებით აღჭურვილი ორგანიზმია". მესაძლებელია მხოლოდ სუვერენულმა სახელმწიფომ ხელშეკრულებით, განსაზღვრული დროითა და განსაზღვრულ საკითხში, შეზღუდოს მისი სუვერენობა, ე.ი. უმაღლესი ძალაუფლება. მაგრამ ასეთი სახელმწიფო ყოველთვის ინარჩუნებს უფლებას დადებული ხელშეკრულების "გადასინჯვისა", ვინაიდან იგი რომელიმე სხვა სახელმწიფოს "ქვე-სახელმწიფო" კი არ არის, არამედ სუვერენი იყო და რჩება.

XI.

ამდენად, საბჭოთა კავშირს, როგორც უნიფარულ (უნინიურ ფელერაციულ) სახელმწიფოს, "კომეფიკური" ოპერაციები არ ძველის; საჭიროა დიდი ქირურგიული ოპერაციია, როგორი მყვიკნეულიც არ უნდა იყოს ეს მოხკოვის დიდიმკრობელ-შოვინისხეებისათვის: საბჭოთა კავშირი უნდა გადაიქმნა კ მ ნ ფ ე ე რ ა - ვ ი უ ლ სახელმწიფოდ, ე.ი. დამოუკილებელი და სუვერენული რესპუბლიკების კავშირად; ანდა (ვიდეუ უფრო უკეთესია) მოკავშირე რესპუბლიკებმა მიიღონ, მოხკოვის "შეგავლენის ხფერიში" მყოფი სხვა კომუნისტური სახელმწიფოების - პოლონეთის, უნგრეთის, ჩეხოსლოვაკიის თუ ბულგარეთის სახელმწიფოპრივი სხვაფუხი, რომლებშიც კრემლი - არაპირდაპირ - საელჩოების, ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოს თუ ვარშავის სამხედრო პაქტის შემკეობით ბაფონობს.

XII.

რამდენად აღრე შეიგნებს კრემლი იმის აუფილებლობას, რომ შემუბებელია ელქიფრონიკისა და გენეტიკის ეპოქაში სხვა ურებსა და სახელმწიფოებმე მე-19 საუკუნის იმპერიული მეთოდით ბაფონობა, იმდენად უფრო ვარგი და სახარგებლოა ეს თვით რუსეთის, რუსი ერისათვის, რომელსაც დიდ ფვირთად აწევს ამ ხელოვნურად შეგოჯიჯებული უმველებელი იმპერიის ძალით შენარჩუნება. მაგრამ, როგორც ჩანს, სამხედრო ძალას, ძალადობას თავისი "კანონზომიერება" გააჩნია, რაც უეულებელყოფს საბჭოთა კავშირში მოქვეული ყველა

ერის ხუვერენულ უფლებებს - თავიანთი თავი მათ ეკუთვნოდეს, ე.ი. გახლენ
დამოუკიდებელი და ხუვერენული სახელმწიფოები.

XIII.

კრემლის ხელმძღვანელობა- ლიჭვა-ლაჭვია-ესცონეთის მიხნრაფებას-გამოეყონ
საბჭოთა კავშირს და იხევ გახლენ დამოუკიდებელი და ხუვერენული სახელმწიფო-
ები, - სახჭვიკად გმობს, როგორც ეს ნათქვამია საბჭოთა კავშირის კომპარტყიის
ცეკას 27 აგვისჭყოს განცხადებამი. "ბალჭვიისპირეთის ხალხებს ემუქრება ხერი-
ოჭული საშოშროება. ამ ხალხებმა უნდა იცოდენ თუ რა უფხვრულში ავლებენ მათ
მათი ნაციონალიზჭური ხელმძღვანელები", - ნათქვამია ცეკას განცხადებამი,
რაც პირდაპირი ხამხედრო დამუქრებაა და ხხვა არაფერი.

XIV.

და თუ მხედველობამი მივიღებთ იმ ფაქტყხაც, რომ ჩვენნი ხალხი, საბჭოთა რუ-
ხეთ-საქაროველოს 1920 წლის 7 მაისის საზავო ხელმუქრულების ბაბაჭეცდილობს
დაღჭინონ დამოუკიდებელი საქაროველოს დემოკრატული რესპუბლიკა, მამინ ნათე-
ლი ხლება, რომ კრემლის ხელმძღვანელობა მხოლოდ საბჭოთა კავშირის კომპარ-
ტყიის აღნიშნული პლათფორმის ხაფუძველებე ცდილობს ეროვნული საკითხის მოგვა-
რებას საბჭოთა კავშირში, რაც, გახაგებია, მოკავშირე რესპუბლიკების მოთ-
ხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს, ვინაიდან - როგორც ეცცონეთის სახალხო ფრონ-
ტყის წარმომადგენელმა და დეპუტაფტმა მარია ლაურისჭინმა თქვა - "ყველას
ჩვენ გვიჩდა თავიხუფლება, მავრამ თავიხუფლება დამოუკიდებლობის გარეშე
არარეალურია".

XV.

აი, პრობლემა, რომლის მოგვარება რუხეთის შეგოჯიჯებული იმპერიის დამლის
გარეშე, როგორც ჩანს, შეუძლებელია. წარმოიდგინეთ, თვით იმ პირებმაც ვი
არ იციან თუ ხაით მიემართება გორბანოვის "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატი-
ბაციის" პროცესი, რომლებიც ამგვარი პოლიტიკის მომხრეებია. საბჭოთა იხცო-
რიკოსმა იური აფანახიევმა, მავალითად, - შეეხო-ჯა ეცცონეთ-ლიჭვა-ლაჭვიის
დამოუკიდებლობისაკენ მიხნრაფებას პიჭლერ-ხჭვალინის 1939 წლის პაქტის 50-ი
წლისთავის შესრულებასთან დაკავშირებით - განაცხადა:
"აღამიანს გული არ უნდა წაუვიღეს უკვე იმგვარი გააზრებისახს, რომ ეცცონე-
თი შეიძლება ვახლებ დამოუკიდებელი სონიალისჭური ქვეყანა, როგორც პოლონე-
თი".

XVI.

ახე შორს ვი, ეროვნულ საკითხში, არც საბჭოთა კავშირის კომპარტყიის "პლათ-
ფორმა" და არც საქაროველოს ეკონომიკური დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინ-
ციპები არ მიღის; და მხოლოდ არხებულის "კონშეკვიკური" შესწორებებით კმაყო-
ფილდებიან.

კარლო ინახარძე
პარიზი, 1989 წლის აგვისჭყო
=====

"აფხაზური კოზირი"

ანუ

მოსკოველი "მიმინოები" და "მყრელები"

I.

"აფხაზური კოზირი" ანუ მოსკოველი "მიმინოები" და "მყრელები" - ახეთი ჟურმინები იმიჯომ ვიხეხე მსოფლიო პრესის ჟურნალებიდან, რომ - ჯერ ერთი - მოსკოველი "მიმინოები", ვთქვამ, ბუნებრივ ხინონიშია მოსკოველი დიდმკურნალები-შოვინისხეობისა, ხოლო "მყრელები" - "გარდაქმნა-ხაჯარობა-დემოკრატიზაციის" მომხრეებისა, თუმცა ორივე ერთ, ჩვენთვის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვან ხაკითხში - ეროვნულ ხაკითხში - ერთი აზრის არიან: არავითარ შემთხვევაში დაშვებული არ იქნას რუსეთის უზარმაზარი იმპერიის დაშლა; და თუ ვინმე შეეცდება ამას, როგორც ეს გორბაჩოვმაგ შეკვა, ("პრავდა", 13.4.1989 წ.) ებ "....არის გეგმთან თავში".

II.

და როცა ქართველობამ 1989 წლის აპრილის 9-ას "გაბელებ" ხაბჭოთა ხაქართველობს ხაბჭოთა კავშირიდან გამოსყდის წინადადების წამოყენება და მშვიდობიანი დემონსტრაცია ხიხხლში იქნა ჩახშობილი, რომლის დროს ხაწამლავი ნივთიერებანიც კი იქნა გამოყენებული, - მაშინ მომავლდა "კავკასიის ნამეხწყნიკის" ეროლოვის, ხყალინისა და ყროცვის გამონათქვამი ხაქართველობს და ამით კავკასიის შეხახებ :

III.

"იარხებებს ხაქართველს - იარხებებს კავკასიის პრობლემა", შეკვა ეროლოვმა, "კავკასიის ამ კონკიხყალირმა". ხყალინმა, როცა იგი ნამადალეში თბილისის მუშებმა ხყვენიო გაიხყუმრეს დამოუკიდებელი ხაქართველობს დემოკრატიული რეხპუბლიკის დამკრობის გამთ ხაბჭოთა რუსეთის წითელი არმიის მიერ, - გულმხელი დაცოვა თბილისის მუშების ეს კრება და დამიუქრა: ხაქართველშიც გხელი უთო უნდა იქნას გადაცარებულიო. დეო ყროცვიც კი, როცა იგი ამხედრდა ხაერთაშორისო ხაზოგადეოპრივი აზრის წინააღმდეგ, დამიუქრა: თუ ჩვენ ხაქართველობს დაცოვებთ, იხე მივარყყამთ კარცხს, რომ ხაქართველიდან არაფერი არ დარჩებოა.

IV.

და ეროლოვ-ხყალინ-ყროცვის დიდმკრობელურ-შოვინისხური პოლიციკის წარმატებითი წარმოებისათვის კავკასიაში და განხაკუთრებით ხაქართველში მოსკოველი "მიმინოები" და "მყრელებიც" არავითარ მოქმედებიდან არ იხევენ უკან, თუ ეს ხაჭირაა მოსკოვის ბაყრონობის განხაბანგრძლივებლად და განხამყვიცებლად ხაქართველში, რომლის უახლები მაგალითია "აფხაზური კოზირის" გამოსყენება ქართველი ხაღხის ხამარაღიანი მოთხოვნის წინააღმდეგ - ხაქართველს იხევაგახლებს დამოუკიდებელი და ხუვერენული ხახელიწიფო, ე.ი. გამოყდის ხაბჭოთა კავშირს.

V.

"აფხაზური კოზირი" კი მოხკველმა "მიმინოებმა" და "მყრელებმა" უკვე გამოიყენეს ქართველი ერის წინააღმდეგ - 1957-მ, 1967-ლ, 1978, 1988, და, ამაჯიან, 1989 წელს, როცა ქართველმა ერმა იხევე მოითხოვა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის აღდგენა. და ამჟამად, "მიმინოებმა" იხევა გაამწვავეს მდგომარეობა აფხაზეთში, რომ იხეგორიულმა მშვენიერება - აფხაზეთმა და ქართველებმა - ერთმანეთის ხიხხი დაღვარეს, რომლის დროს, როგორც გაზეთი "კომუნისტი" იხეგორიუნება(26.7.1989) - დაიღუპა 18 კაცი, ხოლო დაშავდა 294 კაცი.

VI.

თუ აფხაზურ გაზეთს - "აიღვიღას" ("ეროვნას") დაუხევერებთ, ("კომ.", 19.7.89), ახლანდელი ხიხხილიანი შეჯავება ქართველებსა და აფხაზეთს შორის გამოიწვია დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის იხევე-აღდგენის მოთხოვნამ ქართველი ხალხის მიერ და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილიალის გახხხამ ხიხეში კიღევე უფრო გააღვივა ეს შეღლი. როგორც ჩანს, ამ თითო-ორიღა აფხაზეთს არც კი ეხმით, რომ მათ მოხკველი "მიმინოები" იყენებენ მათი მშვენიერება - ქართველების - სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის სამართლიანი მოთხოვნის წინააღმდეგ; და იხიღ არ ეხმით, რომ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა აფხაზეთის გარდაუვად იხეგორეხებშიღ შეღის, ვინაიღან ეს იღვივე აფხაზეთის დამოუკიდებლობას უღრის - იხევე ვართ ჩვენ, ქართველები და აფხაზეთი ერთმანეთში იხეგორიულად შეზრდილი.

VII.

მაგრამ "აფხაზური კოზირის" გამოიყენებელი "მიმინოები" ხეწრედ ქართველ-აფხაზეთსა მშვენიერების წინააღმდეგ მოქმედებენ, რომ ერებინსა და ერონედების ერთმანეთზე გადაკიდებოღ, მჭრობით კიღევე გაახხხგრძლივონ მათი ბაჭონობა საქართველაზე. აი, რას მოგვიხრობს ხიხეშიის შინაგან საქმეთა განყოფილების უფროსი პოლკოვნიკი ჯემარ რაფავა:

"...ვერს ყველაფრის მიზეზად თბილისის უნივერსიტეტის ფილიალის შექმნა მინა... ხეკოლაში, ხაღაც ეს ფილიალია მოთავხებული, მე და ჩემი თანამშრომლები მთელი ღამე იქ ვიყავით. აფხაზეთმა აღყა შემოარყყეს ამ შენობის ეზოს... თუმევა მათი მოთხოვნა შეხეღღდა, ხაღხი მანღც არ დაიშაღა; თუ მთლიანად არ გაათავიხეფღებთ შენობას, ხიხხი დაიღვერება... ამის შემდეგ, მოკლე ხანში ხაღხმა გარღვივა მიღიღიის კედელი, შეიჭრა ფილიალის შენობაში, დაარბია იგი და დაუნღობღდა ხევე იქ მყოფთ".

VIII.

და ხხევა ანაღოგური ფაქტების შეჯამებინსა, რომლებიღც აღწერიღია გაზეთ "აიღვიღასას" = "ეროვნას" ფურღღებში(2.7.89), გაზეთ "კომუნისტი"(19.7.89) ვკითხუღობთ:

"ეს არის აშკარა მუქარა... პრაქტიკულად განხორციელდებუღი ღარბევა და ხიღვა-ყღეღვა. ჩანს, მოღღენები ხეგოქორად არ განვიღარებულა, ყველაფერს შეწონღა გამოიზღული და გეგმავთმიერი ხანიათი... ქარღულია? - მანხანაღამე არ ვარგა!"

(ხაზი ჩემია. ვ.ი.).

და ეს "ხალხი" იხე გათამამებული და ზურგმაგარი მოქმედებენ, რომ მიიღონ ვინაა გაწვარგულები გაუქმება საქართველოს მინისტროსა ხაზგისა და უმაღლესი სასწავლო პრეზიდენტისა სხეუმში თბილისის უნივერსიტეტის ფილიალის შექმნის შესახებ, რომელიც დათარიღებულია 1989 წლის 14 მაისით. ამცომ ხრულიად ხავეშვილიანია შეკითხვები:

X.

"რაცომ მოხდა მუხანათური შეიარაღებული თავდასხმა ქართველებზე, რა გზით შეიძინეს აფხაზმა ექსტრემისტებმა ხაზრძოლო იარაღი, ვინ ღვახ ყოველივე ამის ხათვეში?

რაცომ ვერ შეიწყვეცხ და ღროულად ვერ აღკვეთეს შინაგან ხაქმეთა ორგანოებმა მოხალღნელი, კარგად ორგანიზებული გამოსვლა. რაცომ ვერ ღაიგვა რესპუბლიკის ხელიხუფღვამ თავისი მოქალაქენი, რაცომ არის იგი უმწყო, უძღური ავტონომიურ რესპუბლიკაში?

რაცომ არ გავეცმა ხაზღოო ხაკადრისი ვახუხი "ღიხნის წერიღს" ღა რითი არიან "ღაჩაგრული" აფხაზები; ზოღო მიღღება თუ არა მანკიერ ხაკადრო ვოღი-ფიკახს?.. ("კომ.", 25.7.89).

"გული მჭკივბა, როღესავ ვხღდავ, როგორც აღწევს მიზანს ჩვენი მოშურნე, რომღღ-ხავ ჩვენი მშვენიერი ხამშიღღოს გათავიხუფღვების ხურვიღი არ ახვენღებს...ახე-თად ქვეღულა ღღეს სოჭის გვერღით მღღმარე ვღახუფუნავ, ამ 20-25 წღის წინათ მთღად ქართველებით ღახახღღულღს, ღღეს თითო-თროღდაღ რომ შემორჩენიღა ქართულ ენაზე მოღაპარაკე. აი, ზღღი ღღღ ზღღაში ჩაკარგული ნაკაღღღვინა..." - წერს თავის ღღა წერიღღში მარიკვა ზარათაშეღღი აფხაზ ვოეჭ ქაღს ნელი თარზახს. ("კომ.", 29.7.89).

"...15 ივნისს სხეუმში მოხღა უმაღალითო შემთხვევა: ხალხი შეიჭრა მთავროზის ხახღში ღა თითქმის ორი ღღე ღაპროზიღი შქონღა...ახეთ ღღღმნიშვნეღღვან ხახელმწიფოზბრივ ოზიექჭზე თავღახსმა, მისი აღღბა, მთავროზის ღამხოზა თუ არა, ამის ეღის ფოღღვახი მაინღ აღღის ღა მკიშე ღანაშაულად იოღღღა. აქ ამ ხა-განგებო შემთხვევაზე...ხაუროღ არაფერს ღაპარაკოზენ. ხომ არ ეღღღოზენ მი-ჩქმაღღნ ეს ხაჩოროთო ამბავი?.."

"წინახწარი მონახეღღებით ირკვევა, რომ შენოზაში 350-მღე ქაღი ღა კავი შეიჭრა, ჩამოგღღიჯეს ხაქართვეღღს ხხრ ხახელმწიფო ღროზა ღა მის ნავვღად თვიო-ნაკვეთი აღაში აღმართეს".

"აფხაშეთის ახხრ უმაღღესი ხაზჭოს პრეზიღღემის თავჯღღმარემ ვ.კოზახიამ ეო-ფა ხნიო აღრე, გავრის მოხახღოვახთან შეხვეღრინახს, ვირღაპირ განახხაღა კიღღეს...ხიხხღი ღაიღღრეზაო."

ღა მართღად ღაიღღვარა ხიხხღი: "ღაიღღვა 14 კავი, მათ შორის 9 ქართვეღი ღა 5 აფხაზი". "გარღაიგვღაღა ავტოხაკავაო შემთხვევეებით 3 მოქალაქე". ღაშავღა 448 კავი, მათგან 302 ქართვეღი, 129 აფხაზი, 10 რუხი, 4 ხოშეხი, 2 ზერმენი ღა 1 აზერბაიჯანელი. ("კომ.", 23.7.1989).

"ხაილან მოღის ახეთი ზარზარობობა?" - აყენებ კოხვას ა.აქშმა, აფხაზეთის
ჯანმრთელობის მინისტრი და განაგრძობს: "...რამდენი რამ გვაქვს ხაერო! ერთი-
ანი კულტურა... ვერ გამოვიგია, რამ მიგვიყვანა აქამდე." ("კომ.", 20.7.89)

XI.

აქ მოყვანილი (და არმოყვანილი) შეკითხვების პახუხი, რა თქმა უნდა, გაზეთ
"კომუნისტის" მუხვეურებამდე ვარგად იღიან; მაგრამ იხივ იღიან, რომ "გარდაქ-
მნა-ხაჯარობა-ღემოკრატიზაციას" ხწორედ იქ აქვს ხაზღვარი, ხაღად იწყება რუ-
ხეთის იმპერიული პოლიტიკის, ამ შემთხვევაში, ხაქარველოზე რუხეთის განუკი-
თხავი მავტონობის კოხვის ქვეშ დაყენებამ კი. არაპირდაპირ კი, აღნიშნულ კი-
თხვევზე პახუხს იძლევა, თუ გნებავთ, გიორგი გაჩეჩილაძე, რომელიც, ხხვათა
პირის, წერს ("კომ.", 25.7.89): X.

"...ხაქარველოს გარეთ ან ხაქარველოშივე მიმქმედ" ანტიქარულმა ძალებმა
ქარულელი ერი დააყენა უმძიმესი არა მხოლოდ პოლიტიკური, არამედ ფიქლოლოგიუ-
რი და ზნეობრივი განხაღვლების წინაშე. ჩვენ ზეღიშელ გვიხლება შეურაცხყოფილი
აქციების გაღაღანა, ცილისწამებისა და პროვოკაციების მომენა. გარდაუღახავი
ძალდომირობის გამო, ერი ზეღიშელ ახრულებს დამამხრებელი კომპრომისების რი-
ჭუღად... იხიხის ავიხამახაწავებელი ხმები. ერი ფიქლოლოგურად ვერ დაუშვებს,
რომ მახ ყოველ წუთს ურწყამდენ თავში, აბუჩად იგღებებს ვიხავ მოღუწვება,
განუკითხავად ეუფლებოდენ მის მიწა-წყალს, ფიჭოკურად ხპობდენ პროღეზის არა
მხოლოდ გამიხაჭვის, არამედ გაფიქრების გამოღ... იხტორიხის ბოროტების ღემონმა
ახლა აფხაზი ექსტრემიხტები შეუჩინა - აქციია რა იხინი თავიხი ზრახვების ბრმა
იარაღად".

"...ჩვენ თვალწინ ხრულდება აფხაზური ცნობიერების ქარულელი და ამღენად, ხა-
კუთარი ძირებლან მოწყვეტის აქციია... ეს მთვეღნა იმ ხანგრძლივი და პოზიციუ-
რი ბრძოლის შეღვგია, რომელიც წარიღმმა აფხაზეთის 1978 წლის წრაგელიის (რუ-
ხეთ-იხმალეთის აღიანხი) პრაქტიკულად ხორღმეხხმის შემღვღ დათეხა... რეულო-
ციის შემღვღ... ამ პროღეზს გუნღრუკი უკმიეხ იოხებ ჯულაშვიღმა და ხერგო ორჯო-
ნიკიძემ, აგრეთვე მათმა თანამღმახვეღმა ბოღშევიკებმა... აფხაზეთი მათ ეხახე-
ბოღათ ხაქარველოს ხაკუეპაციო პღავღარმად დახავღეთიღან."

"ეს ნიშნავს, რომ მთავარი პრიზღემიღან ახახღენად ქარულელ ერს ერუ ხამიღნი-
ეღის დაღხრიღვაღე დაეკარგოს ძალეში."

"აფხაზური კოზირი" ხაქარველოს ფრონტებზე ერთღროული შემოღვევების ღროხაა
შემოგღებელი".

"ხაქარველოხათვის მღაღღება ჯაღათის ამღღვა, აფხაზეთიხათვის - მხხვეურღიხა:
"ყოვეღმა აფხაზმა უნღდა უწყოღებს, რომ აფხაზეთის ღარი, ზურგი და ხაყრღენი -
ხაქარველოა! ვიღრე ხაქარველოა აფხაზური ფენომენიღ დაღულია. ვინღ უხაქარ-
ველო აფხაზეთზე ოღნებობს აფხაზეთის ხუღის ამოხღომის ღღეღ გათვიღილი აქვს!"

"ამიხ შემღვღ, აღბათ, გონს მოვეგებოთ, იმახავ მივხღებოთ, რომ თურმე
მჭერიღ გვყოღია ხაერთო, ჩვენ კი ერთურხს დაეკუევიარო და ხხვის წიხქვიღღე
მიგვიშვიღა ღარი."

"ეს არ უნღდა მოხღებს! არ უნღდა დაემვათ ხაქარველოს ფერიღორიღზე ფერგან-
იხა და ყარაზახის ღუბღიღების პერსპექტივა... არ ჩავიღინიოთ იხ, რავ მჭერხ
ხერხ."

აღნიშნულ კითხვებზე, როგორც ვხედავთ, გაცემულია პასუხი ისე, რომ ავტორი არ ახახულებს პირდაპირ თუ ვინ არის "აფხაზური კომიზის" ავტორი და გამომცემი ნებელი. ჩვენი პირდაპირი პასუხი კი ასეთია:

1. ხაქართველის მიწაზე - აფხაზეთში ქართველებზე თავდახხმა იმიჯი მოხდა, რომ მოხკოვის (არა მარჯო) "მიმინოებს" ხურთ ხაქართველში მცხოვრები არაქართველობა აამხედროს ქართველობის წინააღმდეგ, ხანამ ქართველობა უარხ არ იყვის ხაქართველის ხახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და ხუვერენობის იხევ-აღღგენაზე.
2. თუ რა გზით შეიძინეს აფხაზეთა ექსტრემისტებმა ხაბრძოლო იარაღი, ეს, უთუოთ, კარგა იგის მოხკოვის ხახელმწიფო უშიშროების ორგანოებმა; და გამორიცხული არ არის იმის შესაძლებლობა, რომ ეს "აფხაზი ექსტრემისტები" კა-გე-ზეხ თანამშრომლებია, თორემ როგორ გავღვადვდენ იხინი აფხაზეთში მყოფ 4500-ხი შინაგან ხაქმეთა ხამინისტროს ჯარისკაცებოხსა და ორი-ათახი შინაგან ხაქმეთა მოხამხახურის თვალწინ მკვლელობათა და ვანღალიზმის ჩაღენახ.
3. ყოველივე ამგვარი აქციების ხათავეში ღვახ მოხკოველი "მიმინოები" და თვით "მჭრელები" კი, ვინაიღან არც ურთი მათგანი არც კი ფიქრობენ რუხეთის აწ უკვე ოთხახ-წლიანი იმპერიის კითხვის ქვეშ დაყენებახაც კი; პირიქით, ამ-ჯერად, იხინი ხაქართველში მცხოვრებ არაქართველობის გარუხებულ ნაწილხ იყენებენ ხაქართველს, ქართველი ურის თავიხუფლებოხსათვის პრძოლის წინააღმდეგ.
4. ხაქართველის შინაგან ხაქმეთა ორგანოებმა იმიჯი ვერ აღკვეთეს ღროულად მოხალოღნელი, კარგად მომშაღებელი გამოხვლა ქართველების წინააღმდეგ, რომ მოხკოვის "მიმინოებს" წეხრიგის დამყარება კი არ ხურთ ხაქართველში, არამედ ან არ ქი უღო მღგომარეობის შექმნა, რომ შესაძლებელი გახღეს "ხაკომენღაფო ხააოიხ" შემოღება, თუ შესაძლებლია, მთელხ ხაქართველში, რომ გენერად როღოინოვმა, ამ ურმოღოვ-ხეღლინ-ფროვკის მექვიღრემ, "ცხელი უთი გაღა-აფაროხ ხაქართველოზე" ან "იხე მიაჯახოხ კარები", რომ არაფერი არ ღარჩეხ ხაქართველოღან; და მაშინ განახორციელებს "კავკახიის კონკიხეღლორის" ურმოღოვის ანღრემხ: თუ არ იარხებებს ხაქართველო - არ იარხებებს კავკახიის პრობღემაც.
5. და ხწორედ ამიჯომ არ გავეღა პახუხი "ღიხინის წერიღლხ", რაღგან მოხკოვის "მიმინოებს" არ ხურხ ხელიღან გუაშვახ "აფხაზური კომიზი", ხანამ ხაქართველში ხაბოლოღ არ ჩაკღავხ დამოუკიდებლობისა და ხუვერენობიხსაცენ ყოვეღგვარ მიხწ-რაფეღახხ.

XII.

მაშ, რა გამოხავაღლია ამ, ურთი შესღღვით, გამოუვად მღგომარეობიღან? - ნუთუ შეუძლებლია, რომ მოხკოველი "მჭრელები", ე.ი. გარღაქმნა-ხაჯაროზა-ღემოკრა-ფიზიღიის მომხრეთა ღარწმუნება იმაში, რომ ხაქართველოხა და რუხეთხ შორის იხევ უნღა დამყარღეს იხეთი ურთიეროზა, რომელიც ჩამოყალიბებულღა ხაბტოთა რუხეთ-ხაქართველის 1920 წლის 7 მაიხის ხაზავო ხელმეკრულღამი?..

XIII.

და მოხკოველი "მიმინოები" ნუთუ ვერ ხეღვენ, რომ იმპერიების ხანა იხელორიახ

ჩაბარდა და მათ, არც ავტომერი იარაღითაც კი, აღარ შეუძლიათ ურისა და ნების თავისუფლების დიდი ჰუმანიტარული იდეების ხაზგოთხარეხების ხაზღერებთან შეჩერება?..

XIV.

მამ, თვით რუხეთის, რუხი ურის გარდაუვალ ინჭერებშიც არ შეღის, რომ მან მისი თოქმის განუხაზღერული ხამხერო და ეკონომიკური ძალა გამოიყენის არა ხხვა ერებში რუხეთის ბაჭონობის გახახანგრძლივებლად, არამედ თვით რუხეთის, რუხი ურის კეთილდღეობისათვის?..

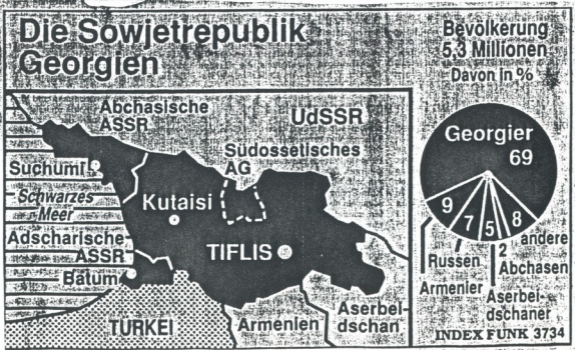
XV.

ნუთუ დავიჯეროთ, რომ მოხკოველ "მიმინოებმა" და "მჭერლებმა" ხურთ, რომ ხაქარ-თველოში შეიქმნახს ან არქია - კავკახიის ურებისა და უროვნებების ურთ-მანეთში გადაკიდების გზით, რომ მოხკოვის ბაჭონობა გახახანგრძლივობს მხოუღობს ამ რეგიონში?..

XVI.

და უკვე დრო არ არის "ახახაზმა ექსჭერემისეებმა" დროულად განხჭერიღონ მოხკო-ველი "მიმინოების" ამგვარი მაქიაველური ჰოღიღვივა და დაუბრუნდენ ქართველ-აფ-ხაზთა ურთობისა და ამობის ხაფუძველებს?..

კარლო ინახარიძე
ღევილი, 1989 წლის აგვისტო

მაჰ-აბასის მემკვიდრეები ქვემო

ქართლში?..

I.

მიქლინარე(1989) წლის ივნისის მიწურულში, როგორც ცნობილია, ქვემო ქართლში აღვილი ჰქონდა აზერბაიჯანელთა ჯგუფურ შეჭაკებას ქართულ მოსახლეობასთან, რასაც მოყვა სიხხლის ღვრაფ: დაჭრილ იქნა 22 კაცი. ამ ფრავიკული მოვლენის მიზეზებზე კი ხაბჭოთა ხაქართველოს პრეხა მეფად მუნწ ცნობებს იძლევა. გამონაკლისია ბაფონ იაკობ ფუფკარაძის ცნობა("კომუნისტი",7.7.89), რომელიც ნათელს ჰფენს ამ ფრავიკული მოვლენის მიზეზებს, ჟუმეა "მთავარ დაქნაშავეს" ამ ფრავიკული მოვლენისა, ისიც არ, ან, ვერ ახახელებს.

II.

რა მოხდა, რაშია ხაქმე? - "ილეოლოგიური ხაფუძველი" აზერბაიჯანელთა ჯგუფურ შეჭაკებისათვის ქვემო ქართლში, მოუმზადებია მოსკოვის ყურნალს "სოვეფხკოე გოსულარსფკო ი პრავო-ს", რომელხანე 1988 წლის 13 ხექეფემბერს, მოსკოვში, ვაუმართავეს "ხაუმარი მრგვალ მაგიდასთან", რომელშელაც აზერბაიჯანელ პროფესორს - მ.ალისკეროვს - წამოუყენებია მოთხოვნა ქვემო ქართლში "ბორჩალოს ავეფონომიის" შექმნის შესახებ, რომელშიც - მისი აზრით - უნდა ვაერთიანდეს ვარდაბნის, მარნეულის, ბოღნისისხა და ღმანისის რაიონები, ხოლო მისი ცენფრი უნდა ვახლებს ქალაქი რეხთავი.

III.

პროფესორ მ.ალისკეროვის ამგვარი პროვოკაციისათვის, ხაკადრისი პახუხი ვაუცია "ხაუმარისას მრგვალ მაგიდასთან" ბაფონ იაკობ ფუფკარაძეს. მაგრამ რა? - ყურნალ "სოვეფხკოე გოსულარსფკო ი პრავოს" მოსკოველმა მეხვეურებმა ბაფონ იაკობ ფუფკარაძის პახუხი მ.ალისკეროვის პროვოკაციულ განცხადებამდე არ ვამოაქვეყნეს ამ ყურნალის 1989 წლის პირველ და მეორე ნომერში.

IV.

ვათამამდენ რა მოსკოვის ამგვარი წაქეზებით, ათიათახობით აზერბაიჯანელებმა თავიანთ "ილეოლოგიათ" აქციეს პროფესორ მ.ალისკეროვის პროვოკაციული განცხადება მოსკოვში, და 1989 წლის 24 ივნისს, მარნეულის ცენფრში, ვამართეს მიფინგი, რომელშელაც მოთხოვეს "ბორჩალოს ავეფონომიის" შექმნა; და ამგვარი ხრიკით, როგორც იაკობ ფუფკარაძე წერს ხამართლიანად, - მოემზადებიათ გზა ქვემო ქართლის აზერბაიჯანთან გამომზული შეერთებისათვის, რასაც მოყვა, როგორც ავღნიშნეთ, სიხხლიანი შეჭაკებები.

V.

და ვითომ ყველაფერი ამისა და ამის-მავგვარი მოვლენების მიზეზები ხაქართველოს, ქართველი ერის ჰუმანიფარულ პოლიფიკამიღუნდა ვეპიით? - ხაქართველომ ძნელდელიძის ყამს ძმურად შეიფარა და ვადაარჩინა მრავალი ერის შვილები, რომლებიც ღღეს ცხოვრობენ ხაქართველოში, ქართველი ერის ფერიფორიაზე."ინფერნადიონალიზმი - წერს იაკობ ფუფკარაძე - ქართველი კაცის ბუნებრივი ნი-

ოქროზე" (იხილეთ გაზეთი "კომუნისტი", 1989 წლის 17 ივნისის ნომერი). და რა განხატვირია, რომ თითო-ორილა აბერბაიჯანელი "ოსების მადამე" მოიყვანოს მოსკოვში, და მათ მიერ "ბორჩალოს ავტონომიის" მოთხოვნით, ჩვენს მთელებს, საქართველოს გვიხარას: - დაემორჩილეთ მოსკოვის განუყოფელი ბავონობას საქართველოში, თორემ იხე ავირევთ მდგომარეობას საქართველოში, იხე განვანწყობთ ქართველი ერის წინააღმდეგ საქართველოში მცხოვრები ხხვა ერისა და ეროვნებების შვილებს, რომ "ოსების ავტონომიას" "აბერბაიჯანელ-ების ავტონომიას" მოვაყოლებთ და ამით იხე დავახუხუხებთ ეროვნულად, ხახელმ-წიფობებრივად, რომ კრემლის პოლიტიკის უნებისყოფთ არსებად ვახხლით.

X.

და მართლაც, მოსკოვის ყოველი ჯურიის დიდმკერობელ-მოვინისხუტებმა, ე.ი. როგორც "მიმინოებმა", იხევე "მყრელებმა" უკვე იმდენად შეხმლეს საქართველოში მცხოვრები არაქართველების ვადავილება ქართველ ერზე, რომ "აფხაზურ კობირს", როცა მოესურვებოთ, მამინვე ვადმოგვიგლებს მავილაზე, ხოლო ახლა "აბერბაიჯანელი კობირის" ხელში ჩავდებხახვ ცლილობენ, და ვინ იცის, რას მოიმოქმედებენ ხვალ?!.. წარმოიდგინეთ, როგორც 1989 წლის 22 ივლისის გაზეთი "კომუნისტი" წერს, საქართველოში, ზემო ქართლში, მცხოვრებ ოსებს, რომლებიც ერთ დროს ჩვენმა თავადებმა ჩამოახახხლეს საქართველოში ("მანაბელის ხიზნები") და რომლებსაც ქართველმა ბოლშევიკებმა მახარადე-ორჯონიკიძემ, დამოუკიდებელი საქართველოს დავკრობის შემდეგ, "ავტონომიაც" მიხცეს, - ახლა თურმე "ჩრდილოეთ ოსეთთან შეერთებახხვ" კი მოითხოვენ. როგორც ჩანს, ამ თითო-ორილა ოსიხათის "კავკასიის ქელიც" კი არ ყოფილა ანგარიშიში ჩახხვლები თუ ხაქმე საქართველოსა და ქართველი ხალხის ერთობის დანგრევა-დაქუცმაცემას ეხება.

XI.

რა თქმა უნდა, აწ უკვე საქართველოში დახახხლებულ და დამკვიდრებულ ყველა ერისა და ეროვნების შვილებს შეუძლებელია ბრალი დაეღოს საქართველოს ხახელმწიფობებრივი ფერიფორიის დანაწილება-დაფხაცებაში თუ ქართველი ერისადმი არაკეთილხინდისიერ მიკერობაში. ამის უახლესი ფაქტია, თუ ვნებავთ, "თბილისში მცხოვრები აბერბაიჯანელების მიმართვა მარნეულის, ბოლნისის, დმანისის და გარდაბანის რაიონების მმრომელებისადმი", რომელხახვ ხელს აწერს ნმ აბერბაიჯანელი ("კომუნისტი", მ. 7. 1989). აი, ამონაწერი ამ მიმართვილდან: "საქართველოს მიწა და ქართველი ხალხი ცნობილია თავისი შეცნებოთ, კეთილმო-ბილებოთ და ხფუმარამოყვარეობოთ, დიდი მებრძოლი ფრადიციებოთ. საქართველოში მცხოვრები ყველა ერის წარმომადგენელი თვალხინინივით უნდა უფრთხილდებოდეს ამ ფრადიციებს, იცავდეს საქართველოს ინფერხესებს. ნებისმიერი არაქართველის პირდაპირი ვალია ქართველ ხალხთან ერთად ყოველდღიური მმრომითი ხაქმიანობოთ იბრძოდეს საქართველოს კეთილდღეობიხათვის, მისი ეროვნული, პოლიტიკური და ეკონომიკური დამოუკიდებლობიხათვის. ნუ დავთესავთ ჩვენს ხალხებს შორის მუღლს... საქართველოში მცხოვრები ყველა არაქართველის ვალიცაა აქტიური მონაწილეობა მიიღოს საქართველოს დამოუკიდებლობიხა და ხუვერენობის მიღწევაში".

XII.

მარნეულის საავადმყოფოში კი ერთმა 17 წლის დაჭრილმა აბერბაიჯანელმა -

როვმან ჰეხეინ ოღლი ბეინალოვმა თქვა: "მეხოვრობლით მეგობრულად. განაკვიროს ახლა რა მოხდა. წყალს ამღვრევენ კილაც დაინფერებულენი...უნდა მიკავნიო მათა ვინც მუღლს აღვირებს ქართველებსა ღა ამერბოიჯანელებს შორის"

XIII.

როგორც ჩანს(არა მარტო) ეს ახალგაზრდა ამერბოიჯანელი არ იცნობს პროფესორ მ.აღიხვეროვის "ვაი-იღუღოვიას", რომელიც მან გაამუქა მოხკოვის ყურნალ "ხოვეჭხკოე ვოხუღარხმეო ი პრავი-ს" მიერ გამართულ "ხაუბრიხას მრკველ მა-გიღახთან"; ვერ ერკვევა ავრუთვე მოხკოვში მოკვალათებული ღიღმპკრობელ-მოვი-ნიხჭვიბის "ღაანაწილე და იზაფონეს" იმპერიულ პოლიტიკაში, რომლის ერთერთი ბაზრი იარაღია კავკასიის ერპიხსა და ეროვნებუბის ერთმანეთზე გადაკიღება; მათში ეროვნული მუღლის ჩამოკლება, მფრობის თეხვა, რახან, როგორც აღნიშ-ნული ფაქტვი აღახჭურებენ, ნაწილობრივ აღწევენ კიღეც, რა თქმა უნდა, ალი-ხვეროვების მხეავს თითო-ორიღა, ამ-ჯერად, ამერბოიჯანელის წყალობით.

XIV.

უღავოა, ქართველ ერხა და ხაქართველოში მუღმივად მეხოვრებ არაქართველოთ შორის მძოზა-მეგობრობის ანღერნაფვიცა არ არხეობოს. მავრამ მეგობროზა ხოი ორ-მხრივი უნდა იყოს?!.. ნუთუ შეხამღებელია იმის წარმოღვენაც კი, რომ - ყოველი ჯურის ღიღმპკრობელი-მოვინიხჭვიბის წყალობით - ახლა მავ-აპახის მეშკვიღრეებოე კი გამომინღენ ქვემო ქართლში "ჰომეინიზმის" ხახით?!..

კარლო ინახარიძე
პარიზი, 1989 წლის აგვისტო

რ ე ზ ო ლ უ ე ნ ი ა

ღაბოა ფომის უფღებოთა და ქართული უფღეერის
ხავანმურთა დანკის შეხახებ
თურქეთში

- 1.თურქეთის რეხპუბლიკის ეროვნულ უმცირეხობოთა შორის არიან ქართველებიც მცირე აზიის ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთით ართვინის პროვინციაში. ქართველებიხა-თვის ღაბები არიან ერთი ფომი ქართველი ერიხსა, როგორც მეგრელები,ხვანები და ხხვა.
- 2.ფორჭენი(!) ხეობაში კიღეც არის ეკლესიები მე-9 და მე-10 ხაუენეები-ღან,რომღებხან დღეს როგორც მეჩეთებზ, ხშირად როგორც ხაწყობებზ ან ქვის მახალათ იყენებენ. ევიკის(!) ეკლესია ააფეთქეს; აგრეთვე ნაწილი ხხვა მონახჭრებიხა(იძვან, ორკი,ვანკი!) დანგრეულ იქნა.
- 3.თურქეთი გლილობს დღეს ევროპის გაერთიანებაში შეხვლახ. ევროპის ინფე-რეხშიც უნდა მუღიღეხ, რომ თურქეთმა ეროვნებები იცნოს და მათი უფღებები უზრუნველჰყოს, თვით ღაბებიხან, რომელთაც დეღა-ენის უფღება არ მეიძღება წაერთვახ ხკოღებხა და ხაზოგაღოებრივ ცხოვრებაში.
- 4.ჰელხინკის დახკვნიო აქღვბით თურქეთმაც(ღებულება III,3 - თანამშრომლო-

ბა და გაცვლა-გამოცვლა კულტურის ხეიროში და IV,4(თანამშრომლობა და გაცვ-
ლა-გამოცვლა განათლების ხეიროში) - უნდა გამოავლინოს მხალსუფნა "ეროვნულ
უმცირესობებში" ან რეგიონალურ კულტურებში (ჭელისნიკის შეთანხმების მიხედვით
ქვეყნებს შორის), კულტურის, თუ განათლების ხეიროებში; თავისი
წვლილის შეფანის ხურვილი. ამავე დროს, ხელმძწერი ხახელმწიფოები უნდა
მიიხწრაფვოდენ "თუ მათ ფერიფორიაზე ახეთი უმცირესობანი თუ კულტურები
არხებობენ, - ახეთი წვლილის შეფანა - მათი წევრთა კანონიერი ინფერეხების
მხელველობაში მიღებით - გაალვილონ.

5. ეს დღემღე არ მოხდა, მიუხელავათ იმიხა, რომ დახკვნითი დკუმენფებოიე-
როკამი უშიშროებისა და თანამშრომლობის მადრილის შემაჯამებულ შეხვედრაზე,
1983 წლის 6 ხექტემბერს, "მნიშვნელობა მიღევა განუწყვეტელ წინხვლახს, რომ
აღამიანებმა, რომლებიც ეროვნულ უმცირესობებს ეკუთვნიან, - ნამღვლად
იხარგებლონ და მიენიჭოთ ღირხება ამ უფლებების გამოყენებისა; ხაშგახმი-
თაა აღნიშნული აგრეთვე მათი კანონიერი ინფერეხების დაცვა, იხე
როგორ ეს დახკვნით აქტშია განხაშღვრული.

6. ვენის შემაჯამებელი შეხვედრის დახკვნითი დკუმენფში, რომელიც ხელმძწერი-
ლია ყველა ხახელმწიფოსაგან, ნათქვამია: "იხინი ეროვნულ უმცირესობათა ეთ-
ნიურ, კულტურულ, ერობრივ და რელიგიურ ვინაობახს დაიცვენ მათხ ფერიფორიაზე
და შექმნიან პირობებს მათი გაფურჩქვინხათვის. იხინი უმცირესობათა მიერ
ამ უფლებების თავისუფალ გამოყენებას ჰაფიცხ ფემენ და ხხვებთან მათხ თანა-
ხწრობახს უშრუნველყოფენ!"

7. ამიფომ ჩვენ მოვითხოვთ, ღაბებისთვიხაც თურქეთში განხორციელელეს ეს -
მათი დვლა-ენის და კულტურის გაფურჩქვნით იმის შესაშღებლობის ჩათვლით, რომ
მათ მიღეხს კონფაქტების დამყარების ხაშუაღება ხაქართველოს კულტურის უწ-
ყებებთან ხამმობლოში.

ჩვენ ვთხოვთ თურქეთის მთავრობახს შენარჩუნებული და მოვლილ იქნახს ქარ-
თული ეკლესიები და მონახფრების ნაგებობანი ართვინის პროვინციამი. ჩვენ
მოკვენოღებთ ხაშოგაღებობიობახს, თურქეთხ ხელკვნების ამ ნაგებობათა რეხფავ-
რაციის ხაქმეში დახეხაროს. მათი შენარჩუნება შეღის ევროპიხა და კაციბრი-
ობის ინფერეხებში.

დოქტორი რულოფ გრულისი
ეკლესიის ინფორიის ინ-
ხფიფფი ბოქმენ-მეერენ-
ხიღვიამი.
კენიგშფიანი-ფხ.

პროფ. ლოფ ჰამპელი
გიშენის უხივერხიფე-
ფის რელიგიის კათედ-
რა.
გიხენი.

დოქ. ორფფრილ კოჩმანი
ეროვნებათა და უმცირესობათა
კვლევა-მიღების წრე.
ჰალიგენჰოფი

*ხაღთა აანხწრულღვიანიმიხა და თავიანთი შეღის გამგებობის უფღემი-
ღან გამომღინარე, ყვეღა ხაღხს შეღამაქვხ უფღება ხრული თავიხუღვიის პი-
რობებში განხაშღვრინ - რიფა უნღათ და რვიორე უნღათ - თავიანთი ხაშინან
და ხაგარეო პიღიფიკური ხფაფხი გარღდან ჩაურეღად, და თავიანთი შეხელე-
ღვიანაშემარ განახორციელონ თავიანთი პიღიფიკური, ეკონომიკური, ხიღიაღური
და კულტურული განვიარება*.

Türkei

1. Unter den nationalen Minderheiten der Republik Türkei gibt es auch Georgier im Nordosten Kleinasiens in der Provinz Artvin. Sie werden als Lazen bezeichnet und sind heute Muslime. Für die Georgier sind die Lazen ein Stamm der georgischen Völker wie die Mingrelier, Swanen u.a.
2. Im Tal des Tortum stehen noch Kirchen aus dem 9. und 10. Jahrhundert, die heute als Moscheen, oft auch als Scheunen oder Steinbrüche benutzt werden. Die Kirche von Ekik ist gesprengt worden; Teile anderer Klosteranlagen (Ighan, Djk Vank) sind ebenfalls zerstört worden.
3. Die Türkei sucht heute Anschluß an die Europäische Gemeinschaft. Im Interesse Europas muß es liegen, daß die Republik Türkei ihre Volksgruppen anerkennt und ihre Rechte garantiert, auch die der Lazen, denen das Recht auf ihre Muttersprache in Schule und öffentlichem Leben nicht verwehrt werden darf.
4. In der Helsinki-Schlußakte hat auch die Republik Türkei im Prinzip III, 3 (Zusammenarbeit und Austausch im Bereich der Kultur) und Prinzip IV, 4 (Zusammenarbeit und Austausch im Bereich der Bildung) den Beitrag anerkannt, "den die nationalen Minderheiten oder die regionalen Kulturen zur Zusammenarbeit (zwischen den Teilnehmerstaaten von Helsinki) in verschiedenen Bereichen der Kultur (bzw. Bildung) leisten können". Dabei wird von den Signatarstaaten beabsichtigt, "wenn auf ihrem Territorium solche Minderheiten oder Kulturen existieren, diesen Beitrag unter Berücksichtigung der legitimen Interessen ihrer Mitglieder zu erleichtern."
5. Dies ist bisher nicht erfolgt, obwohl das abschließende Dokument des Madrider KSZE-Folgetreffens vom 6. September 1983 "die Bedeutung ständiger Fortschritte bei der Gewährung der Achtung und des tatsächlichen Genusses der Rechte von Personen, die nationalen Minderheiten angehören," unterstreicht "sowie beim Schutz ihrer legitimen Interessen, wie dies in der Schlußakte vorgesehen ist."
6. Im Schlußdokument des Wiener KSZE-Nachfolgetreffens unterschrieben alle Staaten: "Sie werden die ethnische, kulturelle, sprachliche und religiöse Identität nationaler Minderheiten auf ihrem Territorium schützen und Bedingungen für die Förderung dieser Identität schaffen. Sie werden auf freie Ausübung der Rechte durch Angehörige solcher Minderheiten achten und ihre völlige Gleichstellung mit anderen gewährleisten."
7. Wir fordern daher, auch den Lazen in der Türkei diese Rechte auf ihre Muttersprache und der Entfaltung ihrer Kultur einschließlich der Möglichkeit der Kontakte zu georgischen Kulturinstitutionen im Mutterland zu geben.

Wir bitten die türkische Regierung um Erhaltung und Pflege der georgischen Kirchen und Klosteranlagen in der Provinz Artvin. Wir appellieren an die Öffentlichkeit, der Türkei bei der Restaurierung dieser Kunstwerke zu helfen. Ihre Erhaltung liegt im Interesse Europas und der Menschheit.

Dr. Rudolf Grulich
Institut für Kirchengeschichte
von Böhmen-Mähren-Schlesien
Königstein/Ts.

Prof. Dr. Adolf Haapel
Fachbereich der Religions-
wissenschaften der
Justus-Liebig-Universität
Gießen

Dr. Ortfried Kotzian
Arbeitskreis für
Volksgruppen-
und Minderheitenfragen
Heiligenhof

თურქეთი და ხაქართველი

I.

არა მარტო "რუსეთი და ხაქართველი", არამედ "თურქეთი და ხაქართველიც" არის ჩვენი ხამშობლოს - ხაქართველს - ერთერთი კარდინალური ხაკიოხი, ვინაიდან - გვხურს ეს ჩვენ თუ არა - თურქეთი არის ხაქართველს ერთერთი ღიღი მონაბღვრე ხახელმწიფო, რომლის უფლებამონიღებამი, ღენინ-ხეღაღინის წყაღობით, ღამოუკიღებელი ხაქართველის ჭერიღორიხა და მონახეღობის თითქმის ერთი მეხუთელი მოქქეა თურქეთის უფლებამონიღებამი, როღა ხაბჭოთა რუსეთმა ღაიკყრი ღამოუკიღებელი ხაქართველი, 1921 წლის თებერვალ-მარტში, ღა ხაბჭოთა რუსეთი ღა თურქეთი შეთანხმეღნ ღამოუკიღებელი ხაქართველს ღაჰყროზახხა ღა მონი ჭერიღორიხს ერთმანეთს შორის განაწიღებამი, რახხე - თაღის მხრივ - მოყვა იხიღ, რომ როღა ღამოუკიღებელ ხაქართველს ხუთი მხრიღ-ღან თაღვს ღაღახხა ხაბჭოთა რუსეთის წითელი არმიის შენაღრთებში, თურქეთმან არ ღაღაყოღნა ხაიმარი მოქქეღების ღაწყება ღამოუკიღებელი ხაქართველს წინაღმღეღ, რომლის ღროს ზათომიღ კი თურქებმა ღაიკყრეს - ხაბჭოთა რუსეთის თანხმობით, გრეღეღიღოღესკის ხელმეყრუღების შეხაბამიხად -, ღა თუ ზათომი მინღ ხაბჭოთა ხაქართველს ჭარღეღებში ღარჩა, ამახ ღამოუკიღებელი ხაქართველს არმიახ უნღა ვუმაღლიღეთ, რომეღმან 1921 წლის მარტის შუარიღესებში თურქები აიღუღეს ღაღეიათ უკან, ღა ახე მერჩა ხაბჭოთა ხაქართველს ზათომი ღა აჭარა.

II.

ღა - მიუხეღავათ იმიხა, რომ "თურქეთი და ხაქართველი" - ჩვენთვის, ქართვეღებინათვის ერთერთი ღიღი ხაჭირბორღოღო ხაკიოხია, ხაბჭოთა ხაქართველს მახობრივი ინფორმაციის ხაშუაღებებში თითქმის არაღურს არ ამბობხ ამ ხაკიოხზე ღა არღ იმ ახი-ათახობით ქართვეღებზე, რომეღმიღ თურქეთის უფლებამონიღების ქვეშ ეხოვრობენ ავერ უკვე თითქმის ორი-მეხამეღი ხაუკუნეა.

III.

ჩვენი ღემიღით "თურქეთ - ხაქართველი" ურთიერთიმაღე, შეიღებმა, ნაწიღობრივი მინღ აიხხნეღა იხ ჭაქჭივ, რომ - რამეღნიმე ჭურისჭული მოგზაურობიხახ თურქეთში - ღაღრწმუნღი იმამი, რომ თურქი გიღები როღა ღაჰარაკობენ თურქეთ-ხაბჭოთა ხაბღვრის შეხახებ, თითქმის, ყოვეღთვის ღაჰარაკობენ რუსეთზე ღა არახოღეს ხაქართველოზე. კიღევ მეღვი: ერთ გიღს, რომეღიღს, როგორღ მან თქვა, ყარხიღან იყო ღა გიღვო ჩემგან, რომ მე ქართველი ვარ, იხეთი მიმიკური გამომეჭყვეღება მიიღო, რომ ხაქართველს, ქართველს თითქოს ხრუღიღარ არ იღნიობღეს.

IV.

აღხანიღმნავია ავერთვე იხ ჭაქჭი, რომ ღღეს - გორბაჩოვისეული გარღაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრავიღიღაციის ჰროღესში - ხაბჭოთა ხაქართველს ჰრეხამი ზევრი იწენეღა ღამოუკიღებელ ხაქართველს ღემოკრავიღიღი რეხპუღიკიხა ღა ხაბჭოთა რუსეთის ურთიერთობის შეხახებ ღა თვით რუსეთ-ხაქართველს 1920 წლის 7 მაიხის ხელმეყრუღებან კი იქნა გამოქვეყნებელი ხაბჭოთა ხაქართველს ჰრე-

ხაში, მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რევოლუციის ურთიერობა თურქეთთან თითქმის "აკრძალული თემა" იყო; ამ ურთიერთობის შესახებ არავითარი დოკუმენტები და ხელშეკრულებები არ ქვეყნდება, რომელიც ქვეყნის დაინახოს "მისი სახე ხარკები", როცა თურქეთმა და ხაბჭოთა რუსეთმა თავს დაეხსენ დამოუკიდებელ საქართველოს და ახე აღგავნენ პირიხაგან მიწისა საქართველოს სახელმწიფო, რომელიც ხაერთამორიხო სამართლის ხუმიქეფი იყო, და თვით თურქეთისა და ხაბჭოთა რუსეთისაგან დე ფაქტო და დე იურე ცნობილი.

V.

რა თქმა უნდა, როგორც ხაბჭოთა რუსეთ-საქართველოს 1920 წლის 7 მაისის ხა-შავო ხელშეკრულება, ისევე თურქეთ-საქართველოს ხელშეკრულებები - დადებული 1918-1921 წლებში - ი უ რ ი დ ი უ ლ ა დ დადებან ძალაშია და ფაქტურა-დაც ძალაში შევა, როცა ხაბჭოთა რუსეთისა და თურქეთის ხაოკუპანგო ჯარები გაყვანილ იქნება დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რევოლუციის, ე.ი. საქართველოს იმ ფერიფორიიდან, რომელიც ეჭირს სახელმწიფოს 1921 წლის 18 მარტამდე, როცა დამოუკიდებელი საქართველოს ეროვნული მთავრობა იძულებული გახდა, საქართველოს დამფუძნებელი კრების დადგინილებით, დაეფოვება საქართველოს სახელმწიფო ფერიფორია და თავი შეეფარებია ხაფრანგეთში. და ვითომ დრო არ არის ყველა დოკუმენტი და ხელშეკრულებები, რომელიც დადებულ იქნა თურქეთისა და დამოუკიდებელ საქართველოს შორის, - გამოქვეყნებულ იქნას ჩვენს პრესაში?..

VI.

მერმეთ: ვითომ შეუძლებელია "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პროცესში უ შ უ ა ლ ო ურთიერთობის დამყარება თურქეთთან, თუ გნებავთ, იმ მიზნითაც, რომ ათელი წლების განმავლობაში "რკინის ფარდით" ერთმანეთისაგან დაშორებული ნათხავები ისევე დაუკავშირდენ ერთმანეთს, როცა, მაგალითად, დაბა-ხოფელი ხოფა, დენინურ-ხელონური იმპერიული პოლიტიკის შედეგად, შეაბე არის გაყოფილი, თითქმის, საქართველოს იხლოიულ ფერიფორიებს "ხურდა ფულის" ფუნქცია აქვს მოხკოვხა და ანკარას შორის?!..

VII.

რაცომ არ უნდა შეეძლოს თურქეთის უფლებამოსილების ქვეშ მყოფ ქართველობას თავისუფლად იმოგზაურონ ხაბჭოთა საქართველოში და პირიქით?.. რაცომ არაფერი არ იწერება ხაბჭოთა საქართველოს პრესაში ქართველობის შესახებ თურქეთში იმ დროს, როცა - როგორც თურქეთში მიხმოვრებმა ქართველებმა გვიხარხხ - იქინი თურქეთის მთავრობამ აიძულა ქართული გვარები შეეცვალათ და ქართულ ენაზე დაწყებითი სკოლებიც კი არ გააჩინათ?..

VIII.

კითხვები, კითხვები, რომლებმედაც "არხაიდან ხმა, არხად ძახილი!..". მაღლობა დმერის, რომ უცხოელები, განხაკუთრებოთ დახაკლეთ ევროპაში, იშვი-ათად, მაგრამ მაინც ეხებიან ქართველთა მდგომარეობას თურქეთში. ერთერთი ასეთი დოკუმენტი - გერმანულ ენაზე - ღაშთა ცომის შესახებ - ხელთ გვაქვს, რომლის სრულ თარგმანს აქვე ვაქვეყნებთ.

"ეროვნული კონსოლიდაციისათვის?.."

I.

"ეროვნული კონსოლიდაციისათვის" - ბაყონ ზურაბ აბაშიძის ამ ცნობაში, რომელიც გამოქვეყნებულია "უცხოეთში მცხოვრება თანამედროველებთან კულტურული კავშირის ხაქართველს გამოცემამდე" - ("ხამშობლი", ნომერი 26(721), დეკემბერი, 1988 წელი) - იგრძნობა გორბაჩოვისეული "გარდაქმნა-ხაჯარო-ბა-დემოკრატიზაციის" მორღევი გამოვლინება, თუმცა ხაქმე "კულტურას" კი არა "პოლიტიკას", ხახელდობრ "ეროვნული კონსოლიდაციის" ხაქმეხ ეხება. და ამ ცნობაშიც, როგორც ავლინებთ, "მორღეხობხ" ავტორი, რადგან, როგორც ხჩანხ, თვითონაც არ იცხ რა ფევაღობხხაა ეხ გორბაჩოვისეული "გარდაქმნა", და რა ბელი მოვლიხ მახ. მაგრამ დავკმაყოფილდეთ, ამჯერად, იმ ცნობებოთ, რომლებხაც ავტორი გვაწვდოხ:

II.

ხომხეთოთ მომხდარი მიწიხმეროხ ხაშინელუბათა აღწერიხა და ქართველი ხა-ღხიხ მიერ უანგარო ღახმარებოხ ზოგიერთი ფაქციხ აღნიშვნოხ შემდეგ, ავტორი ვადღოხ ხრულიად ხხვა ხაკოთხბე, რომელხაც აღნიშნულ ხაკოთხთან არა-ფერი ხაერთოთარ აქეხ: ქართული ეროვნული კონსოლიდაციისა და მახში მიქარ-თველს ახალგაზრდოოხი წვლილიხ პრობლემაგმბე; და აქ მოყავხ რამდენიმე ფაქცი თუ პირთა აზრებო:

III.

"...გვეყავხ კარგი ახალგაზრდობა, რომელხაც შეუძლია ხამშობლს იწყრეხე-ბი წარმაფებოთ დოიღვახ. თუ მხედველობაში არ მივიღებო ხფედენფთა იმ მა-ხობრივ გამოხველებხ, რომლებხაც აღგილი ჰქონდა 1978 წელხ, მე პირადოთ არ მახხოვხ ქართული ეროვნული იწყრეხებოხ ახეთი თავგამოღებული დავვა, როგორც თქვენ ამ მოკლე ხანში არწენეთ" (აკადემიკოსი ვახყანგ ჭიჭინაძე).-

IV.

პროფეხორი ხერგი ავალიანი(ვაბეთი "თბილიხი", წერილი "თვით დელამიწახ შეაზარბანებხ"): "ხუ უფრო ხშირად ვაიხმიხ ორი დამაფიქრებელი მოფფვი, რომელიც ყველა პაფროოფი ადამიანიხ გულში დიდი ეჭვიხ ჭიახ ამღევეხ ხა-ზრდოხ. ეხენია: დემოკრატიზაციოხ პირობებოხ ხიკეთოთ შთაგონებული, ზოგი-ერთი არაფორმალური ვაერთიანებოხ დიდერთა ზღვარგადახული მოთხოვნეოთ თუ ხაქციელი და, მეორე...ხაზოვადოებრივ ძალთა დექხახულობა. არც ერთი ამ მოვლენათავანი არ შეიძლება ხაბოლოდ ხიკეთოხ მომყანი იყოხ.

V.

პროფეხორი თთარ ქინქლაძე(ვაბეთი "თბილიხი", ხყაყია "ხიმფვიდე და ზო-მიერება"): "...ჩვენ მხოლოდ გზოხ დახაწყიხში ვართ, ხოლო ვახაველი კი დიდი და მძიმე აღმართი ვველიხ...ჯერ ღეხპოფიგმმა, ხოლო შემდეგ უძრამ-ბამ და მოღუნებამ დარღნა ადამიანიხ ხული და მახ თავიხუფლება და აქ-ფიურობა მოენაფრა... ჩვენი თანამელროვე ახალგაზრდოოხი მოძრაობა არც

შემთხვევითია და არც გახაკიცხი, ოღონდ ხატირია მეფე ხილნიჯე, დაკვირ-
რევა, ახალგაზრდული აღფკინების შეერთება ძველი თაობის ხილარზიანხე-
თან".

VI.

მწერალი რევაზ ჯაფარიძე ("კომუნისტური", წერილი "რა გვიმძიმს, რა გვიხარია"): "იმ უზარმაზარ ხალხმრავალ მიყვინგზე, მთავრობის ხახახლის წინ რომ გაიმარ-
თა; და მთელ კვირას გავრძელდა(ლავარაკია 1988 წლის ნოემბრის დემონსტრა-
ციებზე თბილისში. კ.ი.), ვიყავით თუ არა მართლად დარაზმული? გვქონდა თუ
არა ერთი კონკრეტული მიზანი, კონცეფცია, რომლის განხახორციელებლად ერთ-
ხელ და ერთხორც მივიხწრაფოდით? ჰქონდა თუ არა მიყვინგს ხაერთი ეროვნული
ხახე?" "...არა, არ ჰქონდა. რომ არც დარაზმული და ერთხულვანი ვიყავით,
არც მიზანი იყო ნათელი და გარკვეული".

VII.

ყურნალისფი არჩილ გოგელია(გაზეთი"თბილისი", წერილი "ეროვნული კონსოლი-
დაცია"): "ხტირდება თუ არა 'ლევანდელ ხაქართველს ამდენი 'მომრამა',
ამდენი 'ვაეშირი', ამდენი 'ხაზოგალოება', ამდენი 'ფრონცი', ამდენი 'ვა-
რყია'?...თუ გავთითოვანდებოთ, თუ ჩვენი ეროვნული ხხეული დამლახ დაი-
წყებხ... რომელ ხამშიზლოზე, რა ეროვნული დამოუკიდებლობისა და ხუვერე-
ნიყუფის გავართობის მოპოვებაზე ვლავარაკობთ?!.. კონსოლიდაცია, ეროვნუ-
ლი კონსოლიდაცია - აი, ფერმინი, რომელიც ყველაზე მეფად მომწონს ახალი
დროის, ჩვენი მღელვარე დღეების პოლიტიკურ ლექსიკონში".

VIII.

აპოლონ ხილაგაძე("ლიტერატურული ხაქართველი". წერილი "ვინ არის დამნა-
შავე?"): "...გვყავს აშკარა და არა ფარული კონკურენციები, ზრძილა კონკუ-
რენციის პირობებში... ხაზოლოდ, ეს არის ზრძილა ზყყალებში, 'ზრძილა',
რომელიც თავის არხში გულისხმობს ერის, ხაზოგალოების კონსოლიდაციას".

IX.

თვით ამ ცნობის ავტორი - ზურაბ აბაშიძე: "...ჯერჯერობით კონსოლიდაცია-
მდე შორს ვღვაჯართ, რადგან ყველა მომხრეა, მავრამ... ხაკუთარი ჰლათორ-
მის ხაფუძველზე". "...ერთი იმდლის მომცემი ამბავი მოხდა - გაჩნდა რგო-
ლი, რომელიც შეიძლება ხახიკეთო ვავშირუთიერობის ხაფუძველი გახდეს".
"...ამიხათვის კი - რადღე უნდა დავვიჯღებ - აუცილებლად უნდა გავმართოთ
აქტიური, ქმედითი, ხიკეთის მომცანი დიალოგი".

X.

აი, მთავარი ადგილები ზურაბ აბაშიძის ცნობიდან "ეროვნული კონსოლიდაციი-
ხათვის", რომელშიც, როგორც ვხედავთ, მართლაც ხადღეიხო ხატირზოროფო ხა-
კითხებია წამოყენებული. მავრამ ვითომ აღნიშნული "კოკრეფული" ხაკითხე-
ბი, პრობლემები შეხაბამის "კონკრეფულ" ჰახუხხა და მოქმედებან არ მოი-
თხოვ?!.. ჩვენც რომ "ზოგალი" ლავარაკით არ დავკმაყოფილდეთ, მოვიყვა-
ნით რამდენიმე "კონკრეფული" ფაქტი: ეხე-იგი, შევეცადოთ ამ ცნობაში მო-
ყვანილი ფაქტების "კონკრეფიზაციას":

XI.

ჯერ ერთი, რა უნდა ვიგულისხმოთ "ეროვნულ კონსოლიდაციაში?.." "კონსოლიდაცია", როგორც ცნობილია, ნიშნავს "შეერთებას", "დაკავშირებას", "დაკავშირებას", რაც თავისთავად, უდავოა, დადებითი საქმეა. მაგრამ პოლიტიკურ ცხოვრებაში რას უნდა ნიშნავდეს "კონსოლიდაცია?.." "შეერთებას", "დაკავშირებას", "გაძლიერებას", მაგრამ "ვინ" "ვიხთან?.." შერამეთ: კონსოლიდაციის წინაპირობა არ არის იმ პრობლემის განხაზღვრა, რომელზედაც უნდა მოხდეს "ერთიანი აზრის" გამომუშავება-განხაზღვრა, რაც გახდება "შეერთების", "დაკავშირების" საფუძველი? მაშ, იხმება ხაკიოხი: რა ხაკიოხში უნდა მოხდეს ეროვნული კონსოლიდაცია?..

XII.

აქ - ნებხით თუ უნებლიეთ - მიველით საქართველოს ღვევანდელ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ მდგომარეობასთან, რომელიც მთელი ხიგრძე-ხიგანით იღვა და ღვახ ჩვენი წინაშე, განხაკუთრებით გორბაროვიხი-ული "გარდაქმნა-ხაკარობა-ღემოკრაციაზაციის" "მორცხვ" პროცესში. ხაკქმე ეხება, ამგვარად, ხაკართველოს, როგორც ხახელმწიფოს, ხაკარეო და ხაკინაო თავიხ-უფლებახ, ე.ო. ხაკართველოს ხახელმწიფოს ღამოუკიღებლობახა და ხუვერენობახ. და თუ გამოვალთ იმ რწმენიღან, რომ ხაკართველოს ხახიხი, ქართველი ერიხ ღიღი, ღიღი უმრავლებობა "26 მაიხიხ ღიად იღექხხ" იზი-არებხ, ე.ო. ხაკართველოს ხახელმწიფოებრივი ღამოუკიღებლობიხ მომხრეა, იხეთი ფორმიოთა და შინაარსით, როგორც ხაკართველო იყო 1918-1921 წლებში, მაშინ უნდა ვეძიოთ გზა, გზები ამ მიზნიხ განხახოციელებლად. მაგრამ როგორ?.. მოხკოვიხ ხელმღვანელებო ვითომ ახე შორხ წავა?..

XIII.

ხაკართველოს შემთხვევაში, მოხკოვმა რა თქმა უნდა, იხეე აღიაროხ 1920 წლიხ 7 მაიხიხ ხაზავო ხელშეკრულება, რომელიც დაღებულ იქნა ღენიხიხ მთავრობახა და ნოე ყორღანიახ მთავრობახ შორიხ, და, რომლიხ ძალით, ხაკტოთა რუხეთმა ხენო ხაკართველოს ღამოუკიღებლობა და ხუვერენობა. ვითომ გორბაროვი ღაადღება ამ გზახ?..

XIV.

მაგრამ - ზურახ აბაშიძიხ ცნობაში მოყვანილ თეზიხხ რომ შევეხოთ - რახ ფიქრობენ ხაკართველოში ახე უხვად აღმოცენებული მოძრაობები, კავშირები, ხაზოგაღობები, ფრონტები თუ პარტიები?.. აქაც ხაკტიროთ ხაკიოხიხ "კონკრეტიზაცია": რახ ფიქრობენ ეხენი ხაკართველოს ხ ა გ ა რ ე თ პო-ლიტიკურ ხაკიოხში, ე.ო. მომხრე არიან თუ არა დაადგენ ხაკართველოს ღამოუკიღებლობიხაკენ მიმავალ გზახ. და, ვფიქრობ, ამ ხაკიოხში "ეროვნული კონსოლიდაციის" მიღწევა ხიძინელებხ არ უნდა წააწყლებხ, ვინაიღან, ვფიქრობ, ქართველები-ოციანი წლებიხ ზოღმევიკიებისაკან განხხვევებით-თვით ხაკართველოს კომუნიხტებიღ კი, იხურებღენ, რომ მოხკოვიღან ღამოუკიღებელი მიქმეღება შეეძლოთ. და თუ ეს აზრი ხინამღვიღებ შეეხაბამეღა, მაშინ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ხაკართველოს ხახელმწიფოხ ხ ა გ ა რ ე თ პოლიტიკიხ ხეფროში, შეხაკლებღლია "ეროვნული კონსოლიდაციის" მიღწევა ჩვენი

ხალხის, ჩვენი ახალგაზრდობის ყველა ფენის ღირ უმრავლესობაში, განსაკუთრებით ხაქართველთ ხახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და ხუვერენობის მოპოვება-შენარჩუნებისათვის ზრძოლაში, ვინაიდან, უფიქრობთ, ყოველი ქართველი, ხაქართველთ ყოველი მოქალაქე იღწვის, უნდა იღწვოდეს იმისაკენ, რომ "ჩვენი თავი ჩვენადვე გვაყვდნეს".

XV.

მაგრამ ხხვა მდგომარეობასთან გვაქვს და გვაქნება ხაქმე, როცა გვხურს ხაქართველთ ხახელმწიფოს შ ი ნ ა გ ა ნ ი ხაქმეების წარმართვა-მოგვარება: აქ უკვე "პლიურალიზმი", მრავალპარტიული, ხუღ ცოფა, ორ-პარტიული პოლიტიკური ხიხტემა უფილოზო წინაპირობაა იმისათვის, რომ მოქმედებაში შევიდეს ქ ა რ თ უ ლ ი ლ ე მ ო ვ რ ა ჟ ი ა, როგორც ეს ჩვენ გაგვანდა ხაქართველთ დამოუკიდებლობის დროს 1918-1921 წლებში. ხაქართველთში მამინ არხებობდა თორმეტი პოლიტიკური პარტია თუ დაჯგუფება, რომლებშიც - იღვენ რა ხაქართველთ ხახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და ხუვერენობის დაცვის პრინციპზე, - გარდა ქართველი შოლშევიკებისა, რომლებიც ლენინის "მეხუთე კოლონას" წარმოადგენდენ ხაქართველთში, - თავთავინათი მხოფმხედველობით ფილოზდენ ხაქართველთ პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, ხოციალური ცხოვრების წარმართვა-მოგვარებას, რის შედეგად განუწყვეტელი ბჭობა, დავა, შეხლა-შემხლა ყოველდღიური მოვლენა იყო, რომ ამგვარი დემოკრატიული გზით მინახული და განხაზღვრული ყოფილიყო ყოველი ხაქტირბორყო ხაკიოხის მოგვარების ყველაზე უფრო "გონიერი" ფორმა.

XVI.

მაგრამ ვის შექონდა უფლება განეხაზღვრა თუ რომელი არის ამა-თუ-იმ ხაქტირბორყო ხაკიოხის გადჭრა-განხორციელების ყველაზე უფრო "გონიერი" ფორმა? - ამის უფლება შექონდა მხოლოდ-ღამხოლოდ ხაქართველთ ხახელმწიფო ხალხს, უფრო ზუხხად, ამომარჩევლებს, რომლებიც, ამავე დროს, იყვნენ ხაქართველთ პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, ხოციალური ვ მ ნ ხ მ ლ ი დ ა გ ი ი ხ შექმენელ-განმხაზღვრელი, ე.ი. ხუვერენი. ხალხის ხუვერენობის ფაქტიური გამომხახხველი ვი არის დ ე მ ო ვ რ ა ჟ ი ა უ ლ ი ა რჩევნეში, რომლებიც, ხუღ ცოფა, მონაწილეობას უნდა ღებულობდეს ორი პარტია მამინგ.

XVII.

და ამგვარი დემოკრატიული არჩევნები დამოუკიდებელ ხაქართველთში ჩაფარდა 1919 წლის თებერვალში, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო თ ო რ მ ე ე ჟ მ ა პოლიტიკურმა პარტიამ თუ დაჯგუფებამ; და, როგორც მინახოდნელი იყო, ხაქართველთ პოლიტიკური ცხოვრების ვ მ ნ ხ მ ლ ი დ ა გ ი ა მთახდინა ქართველმა ხალხმა, დემოკრატიული არჩევნების გზით, რის შედეგად ხაქართველთ ხაკანთმდებლო ორგანოში - დამფუძნებელ კრებაში, პარლამენტში წარგვანა მხოლოდ ო თ ხ ი პარტიის - ხოციალდემოკრატიული პარტიის, ეროვნულდემოკრატიული პარტიის, ხოციალისფ-ფედერალისფური პარტიისა და ხოციალრეკოლუციური პარტიის ხუღ 130 დეპუტატი, რომელთა დიდი უმრავლესობა - 109 დეპუტატი - ხოციალდემოკრატიული პარტიის წევრები იყვნენ. ამგვარად, დამოუკიდებელი ხაქართველთ დაღვა დახავლეთ ევროპის დემოკრატიის გზაზე.

XVIII.

და დამოუკიდებელი საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით, 1918 წლის 26 მაისს, და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუციის, რომელიც საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ მიიღო და დაამტკიცა 1921 წლის 21 თებერვალს. და ამ ორ იუსტიციულ დოკუმენტს, ვეჩქრობთ, ვერც ერთი პოლიტიკური პარტია თუ დაჯგუფება ვერ აუვლის გვერდს საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს ყოფა-ცხოვრების განსაზღვრისას ვერც დღეს და ვერც მომავალში.

XIX.

რას ნიშნავს ეს? - ეს ნიშნავს იმას, რომ - ზურაბ აბაშიძის აღნიშნულ ხსენებას რომ დავუბრუნდეთ - დღეს საქართველოში ამდენი მოძრაობა, ამდენი კავშირი, ამდენი ხაზგადლოება, ამდენი პარტია არის, ეს, თავისთავად, უარყოფითი კი არა დადებითი მოვლენაა თუ მართლა დემოკრატიის გზას დავადგვამთ. რას ნიშნავს ეს თავისმხრივ? - ეს ნიშნავს იმას, რომ ყველა აღნიშნული "ფრონტების" თუ "პარტიების" ეროვნული კონსოლიდაციისათვის ხატირთა მომდევნო ნაბიჯის გადადგმა: ნამდვილი დემოკრატიული არჩევნების ჩატარება, ვთქვათ, საქართველოს უმაღლესი ხაზგზის დემოკრატიისა, რომლის დროს საქართველოს ხალხი, საქართველოს ამომრჩევლები თვითონ მთავრდებიან პოლიტიკური ცხოვრების და ამით ეროვნულ კონსოლიდაციას, უზრალოდ, ხ მ ი ნ მ ი ც ე მ ი თ. ამგვარი დემოკრატიული არჩევნების შედეგად კი, გახადებია, - "მოძრაობებიდან" თუ "პარტიებიდან" ცხოვრებისუნარიანობას შეინარჩუნებს ის პარტია თუ პოლიტიკური დაჯგუფება, რომელიც ამომრჩევლების მხარდაჭერას მიიღებენ; და ასეთ პარტიათა რაოდენობა - თუ დამოუკიდებელი საქართველოს იუსტიციულ გამოცდილებას გადავხედავთ - ორი თუ სამი თუ იქნება, რის შედეგად საქართველოს სახელმწიფო ხალხი თვით "განქმენდს" პოლიტიკურ პარტიას, როცა ხმების უმრავლესობით აღჭურავს იმ პარტიებს, რომლებმაც უნდა უხელმძღვანელონ საქართველოს სახელმწიფოს როგორც "პოზიციის" (მთავრობა) თუ "ოპოზიციის".

XX.

რა თქმა უნდა, ყველა აღნიშნული არ ეწინააღმდეგება, ვთქვათ, გამართვას "სიკეთის მომყვანი დიპლომატია" (ზურაბ აბაშიძე) თუ "ხილინჯები, დაკვირვებას, ახალგაზრდული ალტკინების შეერთებას ძველი თაობის ხილარზაიხლებთან" (პროფ. ოთარ ქინქვაძე), მაგრამ საქართველოს ხალხი, ჩვენი ერი, ჩვენი შეხანიშნავი ახალგაზრდობა, როგორც ხჩანს, არ იცნობს, ან, "საკმარისად" არ იცნობს - გახადები მიზნების გამო - საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის იუსტიციას, ქ ა რ თ უ ლ დ ე მ კ რ ა ტ ი ა ს, რაც მელანვდება, თუ გნებავთ, იმამი, რომ მ ხ მ ლ მ დ ე რ ო ვ ნ უ ლ - დ ე მ კ რ ა ტ ი უ ლ პ არ ტ ი ი ს განახლება მოხდა საქართველოში როგორც ამას თვითგამოცემით მხალეები იუსტიციისგან. მაგრამ ამ პარტიის თუ ხხვა ხახის გავრთიანებების ჩამოყალიბება და არენაზე გამოსვლა ისეთი წესითა და რიგით ხდება, რომ საქართველოს თითქმის არ გააჩნდეს ისეთი დიდი იუსტიციული დოკუმენტები, რომ-

გორიძეა "ხაქართველის დამოუკიდებლობის აქტი" თუ "ხაქართველის დემოკრატიული რევოლუციის კონსტიტუცია" - რომ "პირველი დახის", "მეორე დახის" თუ "მესამე დახის" პროგრამებ-წებლებებ-მოღვაწეობაზე ხაერთოდ არ ვიღვანა რაკვით.

XXI.

რა თქმა უნდა, ამ ხტრიქონების დამწერის მხოლოდ პარიზული ჟურნალის "გუმა-გის" თუ გაბზეთ "კომუნისტის" ინფორმაცია განაჩნია, რაც, უთუთ, არ იბღე-ვა ხაბჭოთა ხაქართველის დღევანდელი ყოფა-ცხოვრების ხრულ ხურათს; რის შედეგად ეს "შენიშვნები" შეუძლებელია "ყოვლის-მომცველი" იყოს. მაგრამ მაინც შეგვიძლია უდავო ჭეშმარიტებათ მივიჩნიოთ, რომ "ეროვნული კონხილიდა-ცია" თვით ქართველი ხაღხის, ე.ი. მუშების, გლეხების და ინჟელიგენციის ხაერთო ხაქმეა; და რამაფიქრებელია იხ ფაქტი, რომ ყველა აღნიშნულ "მომ-რობებში", "გაერთიანებებში" თუ "პარტიებში" ხაქართველის მუშებისა და გლეხების, ე.ი. ხაქართველის მინახლეობის დიდი უმრავლესობის ხმა არხად გაიხმის; და განა "ეროვნული კონხილიდაციის" მიღწევა შეხაძლებელია ხა-ქართველის ხაღხის დიდი უმრავლესობის, განხაკუთრებით მპრომელების გა-რეშე?..

ვარლო ინახარიძე
ღვეილი, 1989 წლის მარტი

დამოუკიდებელი ხაქართველის ეროვნული
პიძნი 1918-21 წლებში

- ღიღება ზეციით ქურთხეულს,
- ღიღება ქვეყნად სამოთხეს
- ტურფა ივერსა!

- ღიღება ძმობა-ერთობას,
- ღიღება თავისუფლებას,
- ღიღება სამართლისოდ
- ქართველ მხნე ერსა!

- ღიღება ჩვენსა სამშობლოს,
- ღიღება ჩვენი სოცხლის
- შიზანს დიადსა!

- ვაშა ტრფობასა-სიყვარულს,
- ვაშა შევხასა-სიხარულს,
- სალამი ქვეშარბების
- შუქ-განთიადსა!

კიდე ახალი წამებულნი ხაქართველს
თავის-უფლების აღწარმე

I.

1989 წლის 9 აპრილს, კვირას, თბილისში, კიდე ერთი ახალი წამებულთა კრებულ-
ნი შეემაჯა ხაქართველს, ქართველი ხალხის თავის-უფლებებისათვის მებრძოლთა
ეროვნულ პანთეონს, რომლითაც უშუალო კავშირი მყარდება 1956 წელს, 9 მარტს,
თბილისში, ახალგაზრდობისა და ახალგაზრდა მუშების მშვილდობიან ღმერთწმინდაზე
ვეფხისტყაოსნის განხილვით, რომლის დროს ახილეს ახალგაზრდა მოკლული და დაჭრილი იქნა;
და კავშირი მყარდება აგრეთვე ქართველი ხალხის მრავალ და აჯანყებულთა, და-
წყებული 1921 წლის თებერვალ-მარტისა, როცა ხაბჭოთა რუხეთის წითელმა არმიამ
იარაღის ძალით დაიპყრო დამოუკიდებელი ხაქართველი, ჩვენს ხამშობლოში ბოლშე-
ვიკური დიქტატურა დაამყარა, რასაც არ შეურიგლა ქართველი ხალხი და აჯანყებ-
თა კულმინაციური წერტილი გახდა 1924 წლის 28-29 აგვისტო, როცა თითქმის მთ-
ლი ხაქართველი აღებდა უფსო დამყარებლის - ხაბჭოთა რუხეთის - წინააღმდეგ,
რაც, მეფის რუხეთის წაბამვით, ღვინის რუხეთმაც ხიხლში ჩაახრჩო; და 28-29
აგვისტოს ხაქართველს თავისუფლებისათვის წამებულებს, 1956 წელს მიემაჯა
9 მარტის წამებულები, და ახლა 1989 წლის 9 აპრილის წამებულები, რომლებიც
აწ უკვე განიხილენ ხაქართველს, ქართველი ერის მარადიულ ეროვნულ პან-
თეონში.

II.

მაგრამ რა ხახის გავუთილს გვაძლევს ჩვენ, ქართველ ხალხს 28-20 აგვისტოს,
9 მარტის, 9 აპრილის და ხხვა უამრავ ქართველ წამებულთა მოძღვრება, რაც -
ხაქართველს ხამიათს-წლოვანი ხახელმწიფობრივი იხყორიის მანძილზე - ჩვენმა
ეროვნულმა წამებულებმა თავიანთი ხიხლით დახწერეს?..

III.

პოლიტიკა, ამბობენ, შეხადლებლობის ხელოვნებაა, რაც იმას გვეუბნება, რომ
ყოველი პოლიტიკური ნაშრომი, მოქმედება, ჯერ, უნდა იქნას "რაციონალურად",
"ემპირიულად", "წმინდა გონით" განჭვრეტილი და მას უნდა მოყვას შეხაბამისი
მოქმედება. მაგრამ აღამიანი რომ "აზროვნებითი მანქანა" არ არის?!.. გონს
სომ ყოველთვის არ შეუძლია გრძნობის კონსტროლის ქვეშ დაყენება?!.. კიდეც შე-
ფიქვნი: ზოგჯერ გრძნობა რომ გაფორმდება გონზე?!.. და ვითომ ახეთ შემთხვევას
ჰქონდა აღგილი თბილისში, 1989 წლის 9 აპრილს?.. რა თქმა უნდა, არა. ჩვენ
გადაჭრით ვამბობ "არა" იმიტომ, რომ ქართველი ხალხი - თუ ჩვენს ინსტორიას
გადავხედავთ - მამინის იღვა ჰუმანიტარულ, შემწყნარებლობის, ხაქართველში
მცხოვრები ყოველი ერის შვილისადმი პატივისცემის გზაზე, როცა დამყარებლები
ჩვენ გვაძლუბდენ თავი დაგვეცვა უფსო ძალადობისაგან - იყვნენ ეს მოძა-
ლადებში არაბები, ბიზანტიელინი, თურქები, მონგოლები, ხპარხელები თუ რუხები.
ქართველი ერის, ხაქართველს ხახელმწიფო, აღმათ, ქართველი ხალხის ამგვარმა
ჰუმანიტარულმა მეობამ გააარჩინა "იხყორიის ჩარხის უკვლემა ჭრიალით" გამორ-
ვეულ ხამკვდრო-ხახიციოცხლო განცდებს; და, უდავოა, ამგვარ ურყვე ჰუმა-

ნიჭარულ რწმენაზე დგახ ღღეხან ქართველ საღხი, მიუხედავთ იმიხა, რომ მოხკოვის პარტული ზღმძღვანელობა ათახგვარი ზრიკით გლიღობს კავკახიის ერე- ბიხა ღა ეროვნებუბის ერთმანეთზე გალაკიღებახ, რომ ამ გზით აღვიღალ შუბღღობთ თავიხი ბაჭღონობიხ განგრძობა კავკახიხაზე, რახან, ეხეხ უნღა იოქვახ, ნაწიღობრივ კიღეხ მიღღწიხ, როგო ხომხებიხა ღა აბერბაიჯანეღებიხ ერთმანეთზე გალაკიღება შუხბღო ყარბაღიხ გამო, რომღიხ ღროხ - განხაკუთრებოთ ღახაკეღეთიხ ღემოკრახღიული ქვეყნებოიხ მახობრივი ინჭორმაცეიხი ხამუღღებუბი - ამ წმინღა წყღიხ რუხუღ იმპერიულ ზრიკხ ქრიხჭიანიგმ-იხღამიგმიხ თოთქოხღა შუერიგებღობიხ არგუშენჭოთ განმარჭავხ.

IV.

რა თქმა უნღა, ხაქართველო, ქართველი საღხი არ წამოეგო მოხკოვის ამგვარ მაქიაველურ, ღღღმპყრობელურ-მოვინიხჭურ პოღიჭიკაბზე, მაგრამ ხამაგიერთო ქართვეღმა საღხმა, განხაკუთრებოთ ჩვენმა ახალგაბრღობამ ხაკითხი ღააკყნა ხწორღა, ეროვნულღ: მოითხოვხ ხაქართველოხ ხახღღმწიჭოებრივი ღამოუკიღებღობიხ იხეკ-აღღგენახ, როგორღ ეხ იყო 1918-1921 წღებში. ღა, ამჟღრღა, ღაწყებული 1978 წღიღან, მოხკოვის პარტული ზღმძღვანელობა გლიღობს თოთო-ორიღა გარუხებული აფხაზიხ მუშევიბოთ ქართველი საღხიხ მიხწრახეღბიხ ჩახშიბახ თავიხუფღებოიხაკენ, ღა, აქახ, - უღნაურიხა, მაგრამ ფაქტოი - ღახაკეღეთში გაავრღეღღეხ გნობა, თოთქოხ ქართვეღებხა ღა აფხაზებხ შორიხ უთანხმოება არხებობხ რღღიგორ ბაზაზე, ვინაიღან აფხაზებო თოთქოხ ხუღ მავმადიანებო, ზოღო ქართვეღებო თოთქოხ მთღიანღა ქრიხჭიანებო იყვენ; ღა ღახაკეღოთ ევროპიხ ინჭორმაცეიხი ხამუღღღებო ახეო ყაღბ: გნობახ ავრღეღებენ - არ იღიან, რომ ქართვეღი საღხიხმნიშვნელოვანი ნაწიღო მავმადიანებო ღა აფხაზო საღხიხ მნიშვნეღვანი ნაწიღო ქრიხჭიანებო არიან.

V.

რა გამოხაკელი არხებობხ ამ "ჯაღმხნურ წრიღან"?.. გამოხაკელი ამ "ჯაღმხნურ წრიღან" იყო, არიხ ღა იქნება - თ ა ვ ი ხ უ ფ ლ ე ბ ა ეროვნული ღა პირიკვნული, რახ იმახ ნიშნავხ, რომ ხანამ ხაქართველოში იხეკ არ აღხღგება "26 მაიხიხი ღიღღი იღევი", ე.ი. ხანამ ხაქართველო იხეკ არ გახღება ღამოუკიღებელი ღა ხუვერენული ხამხელწიჭო, მანამღე შუეღღებელიი კეთიღმებღღერი ურთოერთობიხ ღამყარება რუხეთთან, რუხიხ ერთან, მოხკოვის ზღმძღვანელობახთან. მართაღი, ჩვენ, ქართვეღებხ, ხაქართველოხ რაკეღებო ღა ჭანკებო, წარმოიღგინეთ, ერთი ღოვიბიაც ვი არ გავგანწიხა, რომ წინ აღუღგეთ მოხკოვის იმპერიულ პოღიჭიკახ, მაგრამ ჩვენი შუერყეველი ძაღა იხ, რომ იმპერიებოიხ ღრო იხჭორიახ ჩაბარღა, "მეხამე რომიგ" - "მოხკოვის იმპერიიაც", გვჯერა, იხეკე ჩაბარღება იხჭორიახ, როგორღ "პირველი რომი" ღა "მეორე რომი" (ბიზანჭიი). ეხ არიხ იხჭორიიხ გარღავალი განაჩენი, ხურხ ეხ მოხკოვის ღღეკანღელ პარტულ ზღმძღვანელობახ თუ არა.

VI.

მაგრამ ჩვენ, ქართვეღმა საღხმა როგორ მოვიქვეთ ღღეხ, რომ მოვიპოვოთ ეროვნული თავიხ-უფღება?.. "წაწღიხი პოღიჭიკა", ღამპყრობელიხ ყოვეღ ანჭო-ეროვნული მოქმეღებაზე - ნებხით თუ უნებღიეთ - "ამინ-იხ" თქვა, გახაკებოიხ, ღაუშვე-

ბელი, დახავებობა, ვინაიდან საქართველოს, ქართველი ხალხის ყოველმა მემკვიდრე-
 მა და მფლობელმა უნდა იცოდეს თუ რა გვხურს ჩვენ: საქართველოს სახელმწიფოებრივი
 დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის, "26 მაისის დიდი იღვემის" იხვე განხორციე-
 ცილება, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში, საქართველოს დამოუკიდებლობის
 დროს. და ერთადერთ ღეგაღურ გზათ მიგვაჩინია ჩვენ, თუ მოხკოვის პარ-
 ჟიული ხელმძღვანელობა ხელონით, ე.ი. რუხეთის იმპერიულ პოლიტიკას პრაქტი-
 კულად, საქმით დაგმობს, ვინაიდან - ღენინის ღოცვა-კურთხევით - ხნორედ ხეა-
 ღინ-ორჯონიკიძე-ვიროვიმა დაიპყრეს იარაღის ძალით დამოუკიდებელი საქართველო
 და ამით დაარღვიეს ხაბტოთა რუხეთ-საქართველოს 1920 წლის 7 მაისის ხაბავო
 ხელშეკრულება.

VII.

და ხნორედ ეს 1920 წლის 7 მაისის რუხეთ-საქართველოს ხაბავო ხელშეკრულება
 იხვე უნდა გახღეს რუხეთ-საქართველოს ურთიერთობის ქვაკუთხელი, რაც პრაქტი-
 კულად ნიშნავს იმას, რომ მოხკოვის პარტიულმა ხელმძღვანელობა უნდა გაიყვა-
 ნოს რუხეთის ხაბტოთა არმიის ნაწილები საქართველოდან, რის შედეგად საქარ-
 თველო იხვე გახღება ხაერთაშორისო ხამართლის ხუბიქვი, როგორც ეს იყო 1921
 წლის მარტამდე, როცა დამოუკიდებელი საქართველო დაიპყრო ღენინის მთავრობამ.

VIII.

და ამგვარი ნაბიჯის გაღღგმის შეხაძლებლობას ვითომ არ იძლევა გორბაჩოვის
 "გარღაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრახვიზაციის", როგორც ზოგიერთები ამბობენ, "რე-
 ვოლუციური" პოლიტიკა, თუმცა მიხვიღ გორბაჩოვიმაც - ღენინის, ხელონის თუ
 ხრუშჩოვის მხგავხათ - საქართველოს თავიხუფლებიხათვის მებრძოლების ხიხხლით
 შეიღება ხელები 1989 წლის 9 აპრიღს, თბიღიხში, ჩვენს ღეღაქაღაქმი?..

IX.

მავრამ როგორც არ უნდა წარიმართოს საქართველოს თავიხ-უფლებიხათვის ბრძო-
 ღები, ერთი ნათელია: საქართველოს თავიხუფლებიხათვის წამებულთა პანთეონს,
 1989 წლის 9 აპრიღს, თბიღიხში, "თავიხუფლების მოღღანზე", - ვიღევ შეუქრთღა
 ახალი წამებულები, რომღებმაც თავიანთი ხიხხლი შეხწარეს საქართველოს თავი-
 ხუფლების დიად ხაქმეს. ეს ვი ჩვენ, ცოცხლებს, მთელ ქართველ ხალხს გვავაღდე-
 ბულებს ყოველი ღეგაღური გზით გავყვეთ ჩვენი ამ წამებულთა ხიხხლით დაწერიღ
 მოძღვრებას, რომ "ჩვენი თავი ჩვენადვე გვაყუნღეს".

X.

თუმცა არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დავვირწყროთ, რომ პოლიტიკა არის შეხა-
 ძლებლობის ხელოვნება, რაც - თავის მხრივ-ნიშნავს იმას, რომ როგორღე ჩვენნი
 ეროვნული გრძნობები მოქაქციოთ გონის კონტროლის ქვემ, რის განხორციელება,
 განხაგებია, შეჯღღ მნელია, მავრამ ჩვენ რომ ხხვა გამოსავალი არ გვაქვს, რა-
 ღგან რუხეთის ჭანკების წინააღმდეგ ჩვენ უხუხურნი ვართ!.. ნუთუ შეუძლებელია
 რუხეთის ხელმძღვანელობის დარწმუნება იმამი, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობა
 არ ეწინააღმდეგება რუხი ერის ინტერესებს თუ რუხეთს ხურს ხელი აიღოს ქართვე-
 ღი ერის, საქართველოს დაპყრობით პოლიტიკაზე?..

კარღო ინახარიძე
 1989 წლის 9 აპრიღი
 =====

9 აპრილის მხარვედობა და პოლიტიკური ემიგრაცია

I.

ქართული პოლიტიკური ემიგრაციაში არსებულმა პოლიტიკურმა პარტიებმა, დაჯგუფებებმა თუ გაერთიანებებმა, მეფე - ნაკლებათ, თავიანთი წვილი შეიჭრანებ 9 აპრილს თბილისში მომხდარი ეროვნული მხარვედობისა და, ხაერთოდ, საქართველოში არსებული მდგომარეობის გაშუქების საქმეში, რომლის ღრის არაერთი პოლიტიკური ღმერთმხარეობა ჩაჭარდა და მრავალი ცნობა, ანალიზი გამოქვეყნდა პოლიტიკური ემიგრაციის პრესის ორგანოებში.

II.

მაგრამ ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ხმა, რამდენადაც ვიცით, საქართველომდე ვერ აღწევს, ვინაიდან პოლიტიკური ემიგრაციის პრესის ორგანოები მეფედ მცირე-ჭირაყიანია, და მათგან თითო-ორიდა აღწევს თუ არა საქართველომდე, ეხეც ჩვენთვის უცნობია.

III.

არც შეზრუნებით არის უკეთესი მდგომარეობა, მაგრამ საქართველოში მიმდინარე მოვლენების შეხახებ პოლიტიკურ ემიგრაციამდე ხაფრანგეთში, შეერთებულ შტატებში თუ ინგლისში - დახვედეთის კორესპონდენცია - რეპორტიორების წყალობით, რომლებიც აკრულიყვებულა არიან მოხკოვში, - ზოგჯერ მოვლენების ღუჭაღური ცნობებხახვ კი ვღებულდით. და თვით ხაბჭოთა საქართველოს პრესახვ განხაზღვრული ენაწყლიანობით ცლილობს აღწეროს საქართველოში არსებული მდგომარეობა, თუმცა ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ხრული უგაღებღაღყოფა იხევა გრძელღება, როგორც იყო "გარღაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრაფიღაციის" პრიცეხამღე.

IV.

ამიყომახვ, გახაგებია, მეჭად ძნელია დახავეღელი ყურნაღისყვობინახოვის გაერკვენ ჩვენთვის იხეთ მნიშვნელღოვან და მწვავე ხაკიოხში, როგორღვაა ეროვნული ხაკიოხი. ამის უშუაღო შეღეგია იხივ, რომ დახავეღელი ყურნაღისყვობი ზოგჯერ იხეთ უვიციღახახვ ამყღავნებენ ხაბჭოთა კავშირში მოქვეღლი ერვინხა და ეროვნებღების ხაკიოხში, რომ მათ კოღონიურ ზღღს ამერიკის შეერთებულ შტატებში თავმოყრიღი ხხვაღახხვა ერთა შეიღების მდგომარეობახვ აღარღბენ. და რა გახაკვირია, რომ მხოფღლი ხაზიგაღღებრიოღის ამგვარ უხახუხიგგებღი ღეზინფორმაციამი მოხკოვი გაღამწყვეჭ როღს თამამოღს.

V.

რა უქმა უნღა, საქართველოღანახვ მოღის დახავეღეთში არახრული, მაგრამ მაინღვ ხაყურაღღეღო ცნობები "ახლადღექმნიღი პარტიოღის, გაერთიანებღების შენახებ; და მათ ორგანიღაციოღების ხელმძღვანელთა აზრები, შეხელღებღები, თვით საქართველომ ხელმძღვანელთა ოფიციაღური განცხაღებღების ჩათვიღით; თუმცა აქახვ ერთ "უცნაურობახთან" გვაქვხ ხაქმე: თითქმის ყვეღა აზრი-შეხელღეღება, რომელიღვ საქართველოღან მოღის, "ზაჯაღღო ოქროღაა" აღიარებღული განხაკუორეღით უცხოეთის მახობრივი ინფორმაციის ხაშუაღებღებისახვან; ქართული პოლიტიკური ორგანიღაციოღ-გაერთიანებღების თუ მათ ხელმძღვანელთა განცხაღებღები კი, ხშირად, უგაღებღაღყოფიღა თვით პოლიტიკური ემიგრაციის მიერახვ კი.

VI

უდავთა, ყოველი არა მარტო პოლიტიკური მოქმედების მიზნისა (ხედავთ თუ არა) განხორციელების (უაქტიუვა) გამომჟღავნებელ-დამდგენელი ქართული ხალხია ხა-ქართველში; მაგრამ პოლიტიკური ემიგრაციის ხომ ქართული ერის განუყოფელი ნაწილია?!.. მაშინ პოლიტიკური ემიგრაციის ხმაც ხომ უნდა აღწევდეს საქართველოში?.. და თუ ეს ახეა, რა რ ე ა ლ უ რ ი ხაშუალება არსებობს იმისათვის, რომ ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ხმავეც მიადროს ჩვენს ხამომლომდე ჩვენი ერის იხე. დამაბულ პირობებში, როგორც დღეს ხეფევს საქართველოში?..

პოლიტიკური ემიგრაციის ყურნალ-გაბეჭობით რომ შეუძლებელია ამის განხორციელება, - ეს უკვე ავლნიშნეთ. მაშ, ხხვა რა რ ე ა ლ უ რ ი ხაშუალება არსებობს?..

VII.

არსებობს, როგორც ვნობილია, რადიოსადგურების-"ამერიკის ხმა" და "თავისუფლება" - ქართული რადიორედაქციები, რომლებიც ყოველდღე აწარმოებენ ქართულ-ენოვან გადაცემებს საქართველოში და, ამგვარად, უშუალოდ ეხაუბრებიან ჩვენს ხალხს საქართველოში; ეს კი, მართლაც, "შახრი იარაღია" არა მარტო ხაერთაშორისო მოვლენების შეხახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის საქართველოში, არამედ ამ რედაქციებში შემუშავებული გზისხაჩვენებელი შეხედულებების, აზრების მხმენელებისათვის მიწოდების საქმეშიც. ამხთანავე, დღევანდელი, ადნიშნულ რადიორედაქციებს შეუძლიათ პოლიტიკური ემიგრაციის არა ერთი ხაყურადღებო შეხედულება მიადროს ჩვენს ხალხს საქართველოში, რახაც, ვიმელოვნებთ, პირნათლაც ახორციელებენ "ამერიკის ხმისა" და "თავისუფლების" რადიორედაქციები, მათი პოლიტიკური ხახელმძღვანელების ჟარგლებში.

VIII.

ამიჯომ, ყოველი ხახის დახმარება უნდა გაუწიოს ადნიშნული რადიორედაქციების თანამშრომლებს ყოველმა ქართველმა - ხალაც არ უნდა ვხოვრობდეს იხ -, რომ მათ შეხმლნამ დიდი ხახახუხისმგებლო ამოვანის, მიხიის განხორციელება. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენ ყველა, რომლებიც პოლიტიკურ დლოდლობაში ვხხოვრობთ, ჩვენი მოქმედება-არმოქმედებისათვის ხახუხისმგებელი ვართ ხა-ქართველს, ქართველი ხალხის წინამე ყოველთვის, ყოველ შემოხვევაში.

IX.

და იმაზე უფრო მეტი დირხება რა უნდა იყოს ყოველი ქართველისათვის - ეხახუ-როს ხამშობს?!..

ვარლო ინახარიძე
 პარიზი, 1989 წლის აგვისტო
 =====

 "ხეობს მონობაში ვადილვაფებულს,
 თავისუფლების ძემნაში მკვდარი!"
 აკაკი წერეთელი

**PARTI SOCIAL-DÉMOCRATE OUVRIER
DE GÉORGIE**

Le 1989 წლის 10 ივლისი

BUREAU A L'ETRANGER

საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტს
ბაჟონ ფრანსუა მიტერანს!
პარიზი, ელიზეის სასახლე

ბაჟონო რესპუბლიკის პრეზიდენტო,

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიურო ვულწრფელად გილონათ თქვენ და თქვენი სახით საფრანგეთის მთელ ხალხს საფრანგეთის დიდი რევოლუციის 200 წლისთავს. ჩვენ ვამაყობი იმით, რომ ეს დიდი იუმბილე უარდება თქვენი, როგორც სოციალისტების პრეზიდენტობის დროს.

1789 წლის 14 ივლისი გახდა მთელი მსოფლიოსათვის თავისუფლების, ადამიანისა და მიქალაქის უფლებების სიმბოლო. ჩვენს ეპოქაში, პროგრესის ხანაში, ერები, რომლებიც ღღემდა კიდევ ვერ ეღირონ თავისუფლებას, და მათ შორის არის საქართველოც, საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ხელისკვეთებით, კიდევ უფრო აძლიერებენ ბრძოლას თავისუფლების მოპოვებისათვის.

1893 წელს, თბერვაში, ჩამოყალიბდა საქართველოში "მეხამე დახი", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, რომლის ღვევი იყო და დარჩა - "თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული ადამიანისა". ეს იღუა განხორციელებულ იქნა საქართველოში 1918 წლის 26 მაისს, რომლითაც საქართველო გახდა პირველი ქვეყანა მსოფლიოში სოციალდემოკრატიული პარტიის მეთაურობით.

ამიტომ ჩვენ დიდ მადლობას ვუძღვნით საფრანგეთის ხალხს, რომელმაც დიდი მხხვერპლი გაიღო იმისათვის, რომ გზა გაეხსნა ახალი ეპოქისათვის მთელი კონტინენტისათვის.

გაუმარღოს საფრანგეთს!..
გაუმარჯოს რესპუბლიკას!..

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის
საზღვარგარეთელი ბიუროს პრეზიდენტის სა-
ხელით

მღივანი: მამია ბერიშვილი
მ. ბერიშვილი.
ღვეილი, 1989 წლის 10 ივლისი

**PARTI SOCIAL-DÉMOCRATE OUVRIER
DE GÉORGIE**

Le 10 Juillet 1989

BUREAU A L'ETRANGER

10 rue Jules Ferry
Leville/Orge
91310 Monthléry

à

Monsieur François MITTERRAND
Président de la République
Française
Palais de l'Elysée
75008 Paris.

Monsieur le Président de la République,

Le Bureau du Parti Social-Démocrate Géorgien à l'Etranger présente ses félicitations les plus sincères à la FRANCE et à vous, Monsieur le Président pour le bicentenaire de la Révolution Française.

Nous sommes fiers, nous Géorgiens, que cet événement coïncide avec votre Présidence en temps que Socialiste.

Le 14 Juillet 1789 est devenu pour le MONDE ENTIER le symbole de la LIBERTE, des droits de l'Homme et du Citoyen.

A notre époque, ère de progrès, cet anniversaire encourage les Nations qui ne connaissent pas encore la LIBERTE et la Géorgie, entr'autres, a puisé son courage dans l'esprit de cette Révolution.

En 1893, le Parti Socialiste a été Fondé en Géorgie avec pour devise: LIBERTE pour les NATIONS et pour les HOMMES.

Cette idée a été réalisée le 26 Mai 1918 et nous sommes devenus le premier Pays Socialiste, libre, pas pour longtemps hélas!

Voilà pourquoi nous remercions le Peuple Français qui, par ses sacrifices a ouvert une ère nouvelle pour l'HUMANITE.

VIVE LA FRANCE ET VIVE LA REPUBLIQUE!

Pour le Présidium du Parti Social-Démocrate
de Géorgie à l'Etranger:

Le Secrétaire
M. Bérichvili

CB/EM

PRÉSIDENTENCE
DE LA
RÉPUBLIQUE

Paris, le

27 JUIL. 1989

CAB/SC/8/139101

Le Chargé de Mission

Monsieur,

Monsieur le Président de la République a bien reçu le message de félicitations que vous lui avez adressé à l'occasion de la commémoration du Bicentenaire de la Révolution française.

Sensible à votre aimable attention, le Chef de l'Etat m'a chargé de vous en remercier.

Veillez agréer, Monsieur, l'expression de mes sentiments les meilleurs.

Michel JAU

Monsieur M. BERICHVILI
10, rue Jules Ferry
91310 LEUVILLE SUR ORGE

PRÉSIDENTENCE DE LA RÉPUBLIQUE

*Président
de la République*

Monsieur M. BERICHVILI
10, rue Jules Ferry
91310 LEUVILLE SUR ORGE

რესპუბლიკის პრეზიდენტის ხალგამო
მიხილვ უფროსი -----

პარიზი, 17 ივლისი, 1989 წ. საქართველოს
რესპუბლიკის

ბაგონო,

ბაგონი რესპუბლიკის პრეზიდენტი მეფად ვმაცოფილია თქვენი მოლოცვის მიღებით, რომლითაც თქვენ მას მიმართეთ ხაზრანგეთის რევოლუციის 200 წლის იუბილესთან დაკავშირებით.

მეფად ვმაცოფილია რა თქვენი მგრძნობიანე ყურადღებით, სახელმწიფოს მეთაურმა მე დამავალა მოგიძღვნათ თქვენ ღილი მადლობა.

ღილი პატივისცემით,

მიშელ ყო

ბაგონ ბერიშვილს
10, რ. ყიულ ფერი
ლევლი ორჭე 91310

რ ე ს პ უ მ ლ ი კ უ რ ი კ ა ლ ე ნ დ ა რ ი

Calendrier républicain

ხაზრანგეთის რევოლუცია გახდა "ახალი ხანის დახაჩიხი" ახალი რესპუბლიკური კალენდარის შექმნილთაც, რომლის მიზანი იყო აგრეთვე არსებული ღროს კვირეებით დაყოფის გარდაღახვა. რესპუბლიკური კალენდარი შემოღებულ იქნა 1793 წლის 5 ოქტომბერს, თუმცა მისი პრაქტიკი ჯერ 1787 წელს შეადგინა ხ. მარშალმა. წელიწადი დაყოფილ იქნა 12-ს 30-თ ღლიან თვედ; თვე კი ხამ ათ-ღლიან ღვკადათ. ახალი წელი იწყებოდა 22 ხექტემბერს, გრძელდებოდა 21 ოქტომბრამდე და ეწოდებოდა -

Vendémiaire.....="რთველი"(22.9-21.10).	Germinal.....="გრღა"(21.3-19.4).
Brumaire.....="ნიხლი"(23.10-21.11).	Floréal.....="ყვავილი"(20.4-19.5).
Frimaire.....="მწიფე"(21.11-20.12).	Prairial.....="ველი"(20.5-18.6).
Nivôse.....="თოვლი"(21.12-19.1).	Messidor.....="თიშვა"(20.6-19.7).
Pluviôse.....="წვიმა"(20.1-19.2).	Thermidor.....="ხიხე"(20.7-18.8).
Ventôse.....="ქარი"(20.2-19.3).	Fructidor.....="ხილი"(18.8-16.9).
- საჭირო ხუთ და, ნაკიან წელიწადს, ექვს ღლეს ეწოდებოდა Sansculottiden= "ხანკულოფილები". თვე კი დაყოფილ იყო ხამ ღვკადათ და პირველ ღლეს ეწოდებოდა -
Primidi.....="პირველი ღლე".	Sextidi.....="მექექხე ღლე".
Duodi.....="მეორე ღლე".	Septidi.....="მეშვილე ღლე".
Tridi.....="მესამე ღლე".	Octidi.....="მერვე ღლე".
Quartidi = "მეოთხე ღლე".	Nonidi.....="მეხრე ღლე".
Wuintidi = "მეხუთე ღლე".	Décadi.....="მეათე ღლე".

ღლე კი დაყოფილ იქნა ათ ხაათად; ხაათი - ათ ნაწილად და ა.მ. მავრამ იხე ხროვად იქნა შემოღებული რესპუბლიკური კალენდარი, რომ, ხხვათა შორის, შეუღებელი გახდა საჭირო "ახალი ხაათების" დამშაღება. ამიგომაც, რესპუბლიკური კალენდარი გაუქმებულ იქნა 1806 წლის პირველ იანვარს.

**Le Bicentenaire
de la Révolution
française**

საფრანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავი

I.

რევოლუცია არის ევოლუციის ჩახშობის თუ ჩახშობილი ევოლუციის პირმშო მშვილი; ვაშპობ რა საფრანგეთის დიდი რევოლუციის 200 წლის იუბილევ გადახდისას, 1989 წლის 14 ივლისს, - მეც ჩავები ამ ხაკავობრიო მშობენელობის რევოლუციის აღნიშვნის პროცესში, რაც თოქმის მთელი 1989 წლის განმავლობაში მიმდინარეობს არა მარტო მთელ საფრანგეთში; და პირველად ვაწვიე არა ბახცვილიას, პარიში, რომლის აღებოთ, 1789 წლის 14 ივლისს, დათარიღებულია საფრანგეთის დიდი რევოლუციის დახაწყიბი, არამედ იმ აღგილს - ხოფელ ვალმის, პარიშიდან დაახლოებოთ ორახი კილომეტრით დაშორებულ აღგილს, აღმობავლეთოთ, ხადაც რევოლუციონურმა არმიამ დაამარცხა ავხჭრია-პრუხიბის რეგულარული არმია 1792 წლის 20 ხექტემბერს, რაც "ახალი ეპოქის დახაწყიხად" ითვლება კაცობრიობის იხჭორიაში.

II.

გამოველით რა 14 მაიხს, 1989 წელს, მიუხენიდან ავფომობილით, *ma divine et moi* გერმანიის(უბაყო) და საფრანგეთის(ბაყიანი) ავფობჭრადლების წყალობით,-ნაშუაღლევს, კვირახს, მშოიან ღლევს, უკვე მივადექით დაბა-ხოფელ ვალმის; ხოფელში შეხახვლელთან, შარავგაბე, გავაჩერეთ ავფომობილი, დავაყენეთ გზიხპირახს, და ხოფლის წარწერიან აბრახთან "Valmy", მივიღეთ "ჭურისჭურლი პოზა" და გადავიღეთ ფოფობურათი, რომლის ღროს შარავგზის მეორე მხარეს მღებარე ხახლის ფანჯრიდან მუახნის,აღბათ, ცოქქმარი გვიყურებღენ; და როცა მათ თავიანთი ცნობისმოყვარეობა ვერ დათრგუნევს, დაგვიძახვენ "ხაიდან ხართო",თუმცა ავფომობილის ნომრიდან უკვე იგოღენ თუ ხაიდან ვიყავოთ; და როცა დავადახჭურეთ, რომ "გერმანიიდან მეოქი", ცოფა არ იყოს უცნაურად შემოგვხველებს; აღბათ, უთუოთ გაიფიქრეხს: ვალში ფრანგებმა 1792 წლის 20 ხექტემბერს და იხიგ გაურწთენელმა ჯარისკაცებმა, ხახცვილად დაამარცხეხს პრუხია-ავხჭრიბის კარგად გაწრთენილი და შეიარაღებული ჯარები, და ამ გერმანელებინახოვის ნუთუ ღირს-შეხანიშნავი აღგილია ეს მათი დამარცხებობის ხოფელი?!.. რა იგოღენ, რომ ჩვენ - ქართველები ვართ!.. და ჩვენ არც კი შევეცადეთ ამ განცვიფრებულ ცოქქმარის გამოქვეყნებობის "შეცვლახს",კინაიდან იხინი,გამოცდილუბოთ ვიგოთ, ვერც კი გაიგებღენ თუ რა არის ხაქართველი, ქართველი, და,უთუოთ, იხევე რუხეთობს, რუხიხ იარღიყხს "მოგვაწებებღენ". რახ იშამ, ახეთია დაჩავრული ერიხა და მიხი შვილების ბელი!..

III.

რა თქმა უნდა, ცნობისმოყვარეობით შეველით დაბა-ხოფელ ვალში და,გახავებოია,

დავეწიყეთ მიხი ინფორიული კუთხეების მიწაწვა-დათვალერებან და მივალქით ერთ ეკლესიას, ოღნავალ ფერდობზე განლაგებულს ხახხვალათი, და ამ ეკლესიის მხოლოდ ხახხვალის დათვალერების შემდეგ, - რომელზედაც რევოლუციის ღრმადღეობა აკლამები ხაერთოდ ვერ აღმოვარჩინეთ, ხოლო ეკლესია დაკველი იყო, - თავად ში მოგვხდა ამ ეკლესიის შემოთ ძეგლი, რომელიც დათვალერებისას გავიკეთ, რომ ხწორედ "კანობრიობის ახალი ეპოქის დახაწყისხხადმია" მიმღვნილი. ძეგლმა, რომელიც მაღალი ბუჩქნარით არის გარსშემოვლებული, დიდი შთაბქლილვა და მოახდინა ჩვენზე არა იმდენად თავისი "ფორმით", რამდენადც თავის "შინაარხით": ამ ძეგლის ოთხკუთხოვანი ხაღგომის მწვერვალზე ცხენზე შიხ, როგორც იქვე ვკითხულობთ, *Général Francisco de Miranda - 1750-1816*, რომელიც ეროვნებით ვენეციული ყოფილა, და ვაღმის ბრძოლების დროს, გენერალ დემურირხხა და გენერალ კულერმანთან ერთად, იყო ფრანგული რესპუბლიკური ჯარების ხარდალი.

IV.

ამ ძეგლს, - რომლის ოთხკუთხოვანი ხაღგომის თავზე, ბრინჯაოს ცხენის ფეხებთან, "გამოყფილი" ფუფერების "ბუღე" შევნიშნეთ და მათი ბშული განხაკუთრებულ აფმისფეროს ქმნილა, - მრავალი წარწერა აქვს, რომელთა შორის, მაგალითად, ვკითხულობთ: "ხაფრანგეთი და ვენეციულა ფრანცისკო დე მირანდას პიროვნებაში ხელდავს მათს ინფლექტუალურ კავშირხხა და დაურღვეველ მეგობრობას". დე მირანდა, "...რევოლუციის პერიოდში, ქვეყნის ნლობამ მიიყვანა რესპუბლიკის ხათავეში; და მიხი ცოდნითა და გამმღეობით და თავისუფლების პრინციპებისადმი მრწამხით, მან ბრწყინვალეთ გაიმარჯვა მეორე ხამშობლიში". და აქ, როგორც ქართულმა, გავიფიქრე: უფრო ხახხელთ არ იქნებოდა, რომ გენერალ პეტრე შავრავიონის შოროდნოს ველზე ნაპოლეონის წინააღმდეგ კი არა, გენერალ ფრანცისკო დე მირანდასთან ერთად ებრძოლა?!. მაგრამ დავანებოთ თავი იყო და არა იყო რა-ხ"-მაგვარ ოცნებას, და ავღნიშნოთ ამ ძეგლის მთავარი წარწერა: "ვალმთან გამარჯვებულს დიუმურიესთან და კულერმანთან ერთად..." = "Vanquer àValmy aux cotés de Dumouriez et Kellermann..."

V.

ამ ძეგლის დათვალერების შემდეგ, განაგებია, აველით ხოფელ ვაღმის მაღლობზე, ხადაც დღესაც დგას აწ უკვე ინფორიული "ვაღმის წიხქვილი" = Moulin de Valmy, ხაიღანაც აღნიშნული გენერლები ხელმძღვანელობდენ ვაღმის ბრძოლებს. "ვაღმის წიხქვილი", რომლის ბუხცი პირი დღესაც ხიხაგან არის გაკეთებული, დგას მაღლობზე, რომლისაგან "ხელის ვულივით" მოხჩანს ხოფელი ვაღმი და მიხი შემოგარენი, ხადაც 1792 წლის 20 ხექტემბერს, ხაფრანგეობის რევოლუციურმა არმიამ ხახცივად დაამარხხა პრუსია-ავსტრიის რეგულარული ჯარები; და "შარბაშნების ვრიალში" ვაღმისთან იშვა "ახალი ეპოქა": "თავისუფლება-თანახრობა-მშობის" იღეაღის გამარჯვება დესპოტიზმზე.

VI.

ამიფობა, რომ "მეხამედახელთა" ერთერთი მამამთავარი - ხიღობისფრო ჯიღლაძე, ხაქართველთს შიარალეზული რაშმის მიერ თბილისის არხენაღის აღებას 1917 წლის 12 დეკემბერს, 1792 წლის 20 ხექტემბრის ვაღმის ბრძოლებს ადარებხ: "ხიღიაღე ამ დღისა...მე ყოველთვის მაგონებხ დიდი გოეთეს ინფორიულ

ხიფყვაბს. - "აქედან და ღღებ იწყება მხოლოდ იხფროიის ახალი ეპოქა" - ...
 მხოლოდ იხფროიისა რა მოგახსენო, ჩვენი ხალხის განვითარების იხფროიის
 კი ხწორედ 12 ღეკემბერს, ხწორედ აქ, თბილისის არხენაღზე იწყება ახალი
 ნა", - წერს სიხლიბისფრო ჯიბღაძე.

VII.

გავემგზავრეთ რა ვაღმიღან, ხანამ ხაფრანგეთის ღიღი რევოლუციის გენფრს,
 პარისში მივაღგებოღით, -ხაღან, თოიქმის მთელი 1989 წლის განმავლოზაში, იმღე-
 ნი მანიფესტაციები, გამოფენები, წარმოღგენები თუ "მაღალი ღონის" შეხვეღე-
 რებია ღაგეკმიღი, რომ მათი ჩამოთვლან კი შეუძღებღია, მიო უმეღუბ, რომ
 ანაღოგიური მრავაღფეროვანებოთ აღინიშნება ეს თარიღი ხაფრანგეთის ყვღა
 ღიდ თუ პაფარა ქაღაქში, - შემჩრღით ქაღაქ რენში, თუმღა ფრანგული ენის
 "უფნაურობოთ" უნღა ჩაიოთვაღოს, რომ იწერება Reims ღა გამოიოქმის "რენს-
 ხაღ". ღა ამ იხფროიულ ქაღაქში ეკეთები რა უნღა ნახის აღამიანმა თუ არა
 რენსის ღვთისმმობღის კათღღრაღი, აგებული 1211-1311 წღებში, შეხანიმნავი
 "ვიფრაქებიოთ" თუ ახზე მუფი ქანღაკებოთ "მომღმარი ანგეღოზის" ჩაოღღით.
 ღა ეს ქაღაქი ხაფრანგეთის ერთერთი გულია არა მარფო იმიფომ, რომ ის არის
 "შამპანიურის ხამმობღოს" მთავარი ქაღაქი, ორახი-ათახზე მუფი მღხოვრებოთ,
 არამღღ ხაფრანგეთის თოიქმის ყვღა მუფე ხწორედ რენსის ღვთისმმობღის ფა-
 ძარში აკუოხებ.

VIII.

ღა ხაფრანგეთის ერთერთი მუფე კარღ VII აკურთხებ რენსის ღვთისმმობღის ფა-
 ძარში 1429 17 ივღისს "ქაღწული ყანახ" = Jeanne la Pucelle წყაღობოთ, რომღის
 ძეგღი რენსის ღვთისმმობღის ფაძრის მარჯვენა მხარეზე-მღღმარე ზაღშია აღ-
 მართული; ღა ვნახე რა ამ გხენზე-მჯღმარე "ორნაღული ქაღწუღის" ძეგღი,
 გავიფიქრე; რა "ხახწაღის" მოხღენა შეუძღია რწმენახს!.. სოფღის გოგონამ
 ღომრემი-ღან(კოყის ღეპარფამენფი), მიხი ხანმოკლე გხოვრების მიწაკვეთმი,
 - 1410-1430 წღები - ღაქუმგამეღღუღ ხაფრანგეთს ღა ფრანგ ხაღს ინგღისეღე-
 ზზე გამარჯვენის ხული მთაბერა, თუმღა თვით ფრანგებმა შეიკყრეს რგი(ბურგუ-
 ნღეღებმა) ღა გაღახეღს ინგღისეღებს, რომღებმაღ იგი ღაწვებ. ღა რა გახაკ-
 ვირია, რომ "ორღენაღი წმინღა ყანა" ჩვენში "წმინღა ქეთევანის" მოგონებ-
 ახ იწვევს?!.. "Jeanne d'Arc".

IX.

ღა შამპანიური?!.. როგორ უნღა ღაფოვოს კაცმა რენსი ღა არ ნახოს შამპა-
 ნიურის ერთი "ფაბრიკა" მაინფ?.. ჩვენ ღავაოთვაღიერეთ "ფეფანეერის" შამპა-
 ნიურის "ქარხანა", თავისი, როგორღ გვიოხრებ, 12 კიღომეფრის სიგრძის მი-
 წიხქვემა ხარღაფებოთ, მამულებოთ(ვენახებოთ) თუ შამპანიურის ჩამოხახხმეღი
 "ქარხნოთ", რან, გახაეგბია, უნიკაღური ხანახაობაღეა. ღა ღაფოვოთ რა რენ-
 სი პაფარა ქაღაქ ეპერნებ მიმართულებოთ, რომეღღღ ღაახლოებოთ 30 კიღომეფ-
 რითაა ღამორღბული რენსიღან, - გზამი ღავაოთვაღიერეთ შამპანიურის მამულე-
 ბი(ვენახები), რომღებღღ იხე შეხანიმნავაღ არის განღაგებული მღინარე მარ-
 ნის ხეობაში, რომ ეს მთაგორიანი აღგღი ხეღოვანიხაგან ღახაფულ გეღმეფრი-
 უღი სფიღის პეიხაყის ხურათის მთაბეჭღიღებახ ქმნის. აქ, შეუძღებღია აღ-

მიანი არ შეჩერდეს, ვენახებში გაიხეიროს და ბუნებისა და ადამიანის მიერ შექმნილი ხიმშვენიერით არ დაფუძვს.

X.

მით უმეტეს, რომ ჩვენ აქ გვყავს უკვე "ძველი ნაწილი" - შამშანიურის მღვინე მუხიე ყოხე-ბერნარი, რომლის მამული ხწორედ მარნის ხეობის ერთ ფერ-ლობჯია განლაგებული, ხოლო თვითონ ხოფელ შაპინში ცხოვრობს, რომელიც ამ მამულიდან, დაახლოებით, ერთი კილომეტრითაა დაშორებული. ჩვენ, როცა მიუხე-ნიდან პარიზში მივდივართ, ყოველთვის გავივლით ხოლმე ხოფელ შაპინში, ვნახულობთ მუხიე ყოხე-ბერნარს, ვყილულობთ მისგან რამდენიმე ბოთლ შამშანიურს, ბოთლს 50 ფრანკად, ე.ი. (ოფიციალური კურსით) დაახლოებით 7 მანეთად, თუმცა მას ზოგჯერ ხახლში ვერ ვნახულობთ, რადგან განუწყვეტლივ მუშაობს: იგი, მისი ოჯახის წევრებით, არა მარტო ამუშავენს ვენახს, კრეფს ყურძენს, წურავს, არამედ შამშანიურს თვითონ ალუღებს, რაც მეცად რთული და შრომატევადი ხამუ-შაია, და თვითონვე, მისი ოჯახის იარღიყით ბოთლებზე, ყიღის შამშანიურს რე-გორც ხელზე, იხე აგზავნის ფოსტით ხაზღვარგარეთაც კი. და რა გახაკვირია, რომ ქართული კაცისათვის ამგვარი გლეხი-მწარმოებლის ნაწილობა და მის-გან მისმიერვე დამბაღებული შამშანიურის ყიღვა, განხაკუთრებულ ხიამოცნე-ბახ იწვევს, თუმცა ღელმღე ვერ განვახორციელე შეპირება, რომ ერთხელ მონა-წილეობა მივიღო "ნაღში", ყურძნის მოკრეფაში. რაც შეეხება ხაფრანგეთის რე-ვოლუციის ორახი წლის იუბილეს, ეს ხაკიოხი, მახთან გახაკურებისახ, მუხიე ყოხე-ბერნარს, ვფიქრობ, ხრულიად არც კი აინფრეხებს ხოლმე; მახ უფრო ყ-რძნის ბარაქიანი მოხაკლისათვის ხატკრო ამინდი აინფრეხებს, რაც, ვფიქრობ, ცხოვრებისადმი "ფხიზელ" მიღგომახ უღრის.

XI.

და დავემშვიდობებო რა მუხიე ყოხე-ბერნარს "ორეკუარით" = "ნახვადის", გავემ-გზავრეთ მო-ხაკენ (Maux), ხადაც, მდინარე მარნის ხეობაში ერთხაკათიანი მოგზაკურობის შემდეგ, მოულოდნელად აღმოვჩნდილთ ხაფრანგეთის რეკოლუციისადმი მიძღვნილი ინსცენირება-ხანახაკობის "გენერაკურ რეკეცილიაზე", ქაღაქ მო-ხ ცენფრაკურ მოღანაზე, თაკიხი რეკოლუციის-ღროინდელი ნაკემომბითთა და ერთი მხრიდან ამფითაკურაკურ განლაგებულ ხაკლომების წინ. აქ უკვე "კაბის ჯაკარი" თუ "შენ ხარ ვენახი" კი არა, მარხელიება გაიხმოღა რეკოლუციის-ღრო-ინდელი გაკებით; და დანფონი თუ რომესპიერი ხაღხის მახებს იხეთ ექსფრამაში აქცეკდენ, რომ თითქოს ამ პაკარა ქაღაქ მო-ხ ყველა მცხოვრები ხცენააზე (მო-ღღანაზე) გამოსულა, თკით მაკურებულთა ამფითაკურაკური "მაკურებულთა დარბა-ზის" რათკლით, ხაკიდანაც მაკურებულთა ნაწილებიც რართული იყ მოქმედებაში. და რა გახაკვირია, რომ მოქმედების ცენფრამი იღვახ "თაკიხუფლება, თანახწრო-ბა და მძობა", თუ "ადამიანისა და მოქაღაქის უფლებათა დეკლარაციის" ეხა თუ იხ მუხლი, რაც თანხმობის თუ უთანხმობის გამომძახილებს იწვევს "ხაღხში". ჩვენში ვანციფრება ვამოიწვია განხაკუთრებით იმან, რომ ამ წარმოღვენ-ხაკ-ნახაკობაში ყოველი ახაკის მო-ღღები ღებულმდენ მონაწილეობახ და იხიც იხე-თი აღფკინებით და გაკრაცებით, რომ გექმნებოღა მთაბეჭდილება თითქოს რეკოლუ-ცია ღღეს ხღებაო, თუმცა წარმოღვენაში თანამედროვე ფაკინკის - ეკექტრონი-

კის, განათების თუ ხმამაღლა მოლაპარაკეთა გამოყენებით, "ლევანდელი ხელი" ბაჭონობდა. დახანანია, რომ ამ წარმოდგენა-ხანახაობის პრემიერას მო-მი-ვერ-
 ლავეხწრებით, მაგრამ იხივ ვარგია, რომ ამ "კენერალურ რეპეტიციას" დავეხს-
 რით, რომლის დროსაც იგრძნობოდა. ამ წარმოდგენა-მანიფესტაციამ, შეემე-
 ქნა შთაბეჭდილება, "ყველა იყო მომქმედი" და "ყველა იყო მამურბელი"; ეს
 კი მართლაც უნიკალურია.

XII.

...და მიველით პარიზში, ხაფრანგეთის რევოლუციის ცენტრში, თუმცა ბახჭლიის
 ნახვა-დათვალიერება 14 ივლისისათვის, ხაფრანგეთის რევოლუციის ზუსტად მეო-
 რახე წლებისათვის დავეგემებთ. თვით პარიზი კი, ეს მართლაც უმშვენიერე-
 ბი ლედა-ქალაქი არა მარტო ხაფრანგეთისა, ხელ ცოცხა კულტურულად მაინც, -
 იხე მრავალფეროვანი, იმდენად თვალ-ხაჩინია, რომ მიხი ყოველი უბანი ყოველ
 ხხვა ქალაქს თვითმყოფად ხახეს მიხეცდა. პარიზი კი, როგორც ცნობილია, შე-
 ხდებდა ოცი უბრისაგან=Arrondissements, რომლებიც გარშემორწყებულია, ერთ დროს,
 ბაღებისათვის განკუთვნილი, დღეს კი ავსოხსფრადით=Peripherique;

რაც, ახე ვთქვათ, პარიზს "გაფართოების" ხამუალებას "ხაღვხავით" არ
 აძლევს, რის შედეგად პარიზის გარეუბნებში დღეს უფრო მეტი ხალხი ცხოვრობს,
 ვიდრე თვით პარიზში, ხელ, დაახლოებით ათი მილიონი ადამიანი; თვით პარიზში
 კი - ოთხი მილიონი მცხოვრებია.

XIII.

ამიჯომ ჩემთვის პარიზში ხაორიენცადიო აღვიღებია ავსოხსფრადის=პერიფერიკის
 რვალი ქალაქისა, მრავალი "კარიო"="ჭიპკარიო", ვთქვათ, "ორღენაის კარიო",
 ხაიდანაც - ჯერ-ავსოხსფარადა, ხოლო - შემდეგ - ნანეონალური შარაგზა მიღის
 ორღენაის მიმართულებით დაბა-ხიფელ ლევილში, ხადაც, აგერ უკვე 67 წელიწადია
 მღებარეობს "ქართული მამული". მეორე ხაორიენცადიო ხაზია მღინარე ხენი,
 რომელიც პარიზს თითქმის შუაზე ჰყოფს. მაგრამ ვის შეუძლია პარიზის აღწერა
 ახეთ მოკლე "შთაბეჭდილებამი?.." ამიჯომ დავკმამყოფილდეთ ზოგიერთი "შთაბე-
 ჭდილებით", "ხეცნებით", თუ ხანახაობებით, რომელთა ნახვა-დახწრება შევძელი
 "ღიხეწერერ-ის" ხაიუბილეთ მოვლენების დროს:

XIV.

მიველი რა პარიზის ქალაქის ხაბჭის მოღდანზე მეცროთი, ამ შეხანიმნავი შე-
 ნობის - Hotel de Ville - წინ ხეირნობისას, ჩემი ყურადღება მიიპყრო არა
 იმდენათ "პარიზის მერის", ე.ი. ქალაქის ხაბჭის თავჯღამარის(ამჯერად, მუხიე
 ყავ შირაკი) ხაღვომმა, არამედ იქედან არც იხე შორხ აღმართულმა გოთური
 ხეილის კომპმა, რომელიც მშვენივრად განლაგებულ ბაღის ერთ კუთხეშია აღ-
 მართული. ამ ბაღისა და კომპის დათვალიერებისას, გამოდგა, რომ ეს "კომპი"
 1789 წლის რევოლუციამდე ყოფილა ხამრკვლო; და იქვე ბაღში გამოკრულ ახხნა-
 განმარტებამი, ხხვათა შორის, ვკითხულობთ:

XV.

"...ხამლოცველის აგება დათარიღებულია 850 წლით; ხამლოცველი მე-12 ხაუკუ-
 ნის ჰუახანში შენველი იქნა ეკლესიით..." წმინდა იაკობის" ხახელწოდებით.
 ...ეკლესიისა და ხურულ იქნა რევოლუციის დროს და ზოლოს, 1797 წელს, დაანგრიეს.

ეს ბაღი გახსნა ნ.პოლონი III-ემ 1856 წელს...". და რამ აქ ყოფილა მუხრან-მნავი, კოთური ხეივანი, დიდი ეკლესია, აგებული 1508-1522 წლებში, და ამ ნაგებობიდან შემორჩენილია დღეს მხოლოდ ხამრეკლო, რომელსაც ახლა "წმინდა-იაკობის-კოშკი" ეწოდება.

XVI.

მართლაც, რევოლუცია ღონისობ-მაგვარი იხევ-დაბადებდა; რომლის დროს ყველაფერი იმხვერვა "კარგი" და "ცუდი", ე.ი. "ხიკვილი-ხიგონი" თავგანწირული ბრძოლა, რომლის შედეგი - თავის მხრივ - არც თვით რევოლუციონერებმა და არც კონფრ-ოველუციონერებმა იციან, ვინაიდან - თავის დროზე - არ მომხდარი ევოლუცია ჰბადებს რევოლუციას, რომელიც იმდენად უფრო ხახვივფორმებს ღებულობს, რამდენადღაც უფლებდაყოფილ იქნა ევოლუცია. მაგრამ ეკლესიების თუ მონასტრების ნგრევა-განადგურებას ხაქართველოშიც რომ ჰქონდა ადგილი ჩვენი ხატუნის 30-იან წლებშიც კი, თუმცა რევოლუცია რუხეთის პირ-მომ მშვიდი იყო?..

XVII.

მოდი დავანებთ თავი "ხვეკუდაცის" და დავუბრუნდეთ იხევ "წმინდა-იაკობის-კოშკს": ვითომ აქ ღარიჩა "იაკობინელების" აკვანი?.. - იაკობინელები=Jacobins, წევრები ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი პოლიტიკური კლუბისა(პარტიისა) 1789 წლის რევოლუციის დროს, წოდებული მათი შეკრების ადგილის - წმინდა იაკობის(ღომინიკაღური მონასტრის) მიხედვით,პარიზში, - დახაწყისში უწოდებდნ თავიანთ-თავს "კონსტიტუციის მეგობართა ხაზოგალოებას"=Société des amis de la Constitution, და მახში თავმოყრილი იყო ყველა "პაფროფი", ე.ი.რევოლუციის მომხრეები. მაგრამ როცა ეს კლუბი დაფოვა უფრო ზომიერმა, კონსტიტუციური ხამეფოს მომხრე ეღმენეებმა, 1791 წლის ზაფხულში იგი გახდა რადიკალური რესპუბლიკელების ავანგარდი, და 1792 წლიდან, განხაკუთრებით 1793-1794 წლებში, - ზაფროზდა ფროროით. გახდა რა იაკობინელთა კლუბის მეთაური, მაქნიმილიან ღე რომესპიერი აღუღვა ყირინდისეების მიხწრადებას ომიხაკენ, 1792 წლის გაზაფხულზე და გახდა ოითქმის შეუღლუდავი ფრორის (Terreur) განმხორციელებელი 1793-1794 წლებში, რომლის დროს გილიუტინით თავი მოჭრა მის "ზომიერ" მოწინააღმდეგე დანცონხაც კი. რომესპიერის ჩამოგდების შემდეგ, 9 თერმიდორს, ე.ი.1794 წლის 27 ივლისს, თვით რომესპიერსაც მოჭრეს თავი გილიუტინით,ერთი დღის შემდეგ, 28 ივლისს; 1794 წლის 11 ნოემბერს კი დახურულ იქნა იაკობინელთა კლუბი. და იაკობინელთა კლუბის დაარსების ადგილიდან ვითომ მხოლოდ ეს წმინდა იაკობის კოშკი(ხამრეკლო) დარჩა?.. და თუ ეს ახეა, რაფომ არ მიუთითებს ამ მოვლენაზე კომკთან გამოკრული ახსნა-განმარეება?..

XVIII.

მართალია, წმინდა იაკობის კოშკიდან შორს არ არის ზახცილიის მოედანი, მაგრამ, როგორც ავღნიმნე, ზახცილიას მხურს ხწორედ 1989 წლის 14 ივლისს ვესეფრო, და ახლა ვამჯობინე ზაფრანგეთის რევოლუციის ხაიუბილეო აღნიშვნის ერთერთი ცენცრის - ყორე პომპილუს ცენცრის -, ე.ი.პარიზის უღილეხი კულტურისმოდერნული ხახახლის ხეფროზმა, რომელსაც პარიზელები "გომურს" უწოდებენ ადგილხამყოფელის გამო. ეს ფუფურისფული უშველებელი ნაგებობა, რომელიც მისი ხხვადახხვა ხიგრძისა და ღიამეფრის მიღების "ჩინჩისი" გამო უფრო ნავთობის გაღამმეშავებელი ქარხნის მთაბეჭდილებას ფოვებს,-

მოდერნული ნაგებობაა, რომლის ავტომატური კიბეებიც კი უმკვლეველი დამა-
ფრის "მილბშია" ჩახმული, რომელიც ამ კულტურის ხახლის ფახადის ყველაზე
უფრო დამახახიათებელი შფრიხია, ვინაიდან იგი პირველი ხართულიდან - შეე-
ქვხე ხართულამდე აღის, და ამხველელის თვალწინ პარიზის შეხანიმნავი პანორა-
მა იშლება. და რა არ არის აქ - დაწყებული ბიბლიოთეკებიდან გათავებული გა-
მოყენამდე, კინოთეატრის თუ ხახადილეების ჩათვლით. და, რაც მთავარია, იგი
არქიტექტორულად მეჭად მიხერხებულადაა "ჩახმული" პარიზის ამ ძველ უბან-
ში.

XIX.

და ამ-ჯერად, თითქმის, მთელი ეს "ყორუ-პომპილუხ-ცენფრი" ხაფრანგეთის რე-
ვოლუციის ხიბულილი გამოყენებს, კინოფილმებს, წიგნებს თუ პლაკატებს აჩ-
ვენებს, რომლის "ცენფრია" "რევოლუციის ფორუმი", ხადაც ყოველ ნახევარ-
ხაათში ერთხელ აჩვენებენ "ხურათთა კელეს" = Le mur d'images - იც-
ნუთიან ქრონიკას 1789 წლის რევოლუციისა დახაფული იხფორიული ხურათების
მონფაყის გზით, რომელიც ღრმა შთაბჭლილება ხალებს მაყურებელზე, როცა
ეკრანიდან, მავალითად, გაიხმის რომესპიერიის დიქტორის მიერ წარმოთქმული ხი-
ფყვები - ადამიანების ხილიალება და დილთა ხიპაფარავის - შეხახებ.

XX.

იქვე, პირველ ხართულზე, ყურადღებას იპყრობს შეხანიმნავი გამოყენა - "იბ-
იქეის. კულტურა - კულტურის იბიექტი", ხადაც გამოყენილია ნიმუშები თანა-
მელროვე დეზინისა, რომელიც, როგორც ამბობენ, არის ხელოცება, რომელხაც
გამოხახყენებელი თვისება გააჩნია.

და ღავფოვე რა "ყორუ-პომპილუხ-ცენფრი", ეს მართლაც კულტურისა და ხე-
ლოცების ცენფრი პარიზში, იხევ-ღა-იხევ მახხენდებოლა რევოლუციის-ღროინ-
დელი ლოზუნგები - "რესპუბლიკა ან ხიკვილი", "იფხოვრე თავიხუფლად ან
ხიკვილი", - თავგანწირვის ეს უკიღრეხი რევოლუციური აღფყინება.
დღევანდელი, განხაკურებოთ ახალგაზრდობა უფრო მაიკველ ჯეხონის, ამერიკე-
ლი "პოპ-მუხიკით(!)" არის გაფაცებელი, ვიღრე რევოლუციური ლოზუნგებით,
რაც - თავის მხრივ - მოწმიობს, რომ "ფუფუნებაში" მცხოვრებში, ხელ ცოფა,
მოწინავე ინდუხფრიულ ქვეყნებში რევოლუციის ბაბა არ არხებობს, და ახეთი
ქვეყანაა დღევანდელი ხაფრანგეთიც, რომლის მოხახლეობის ერთი ნაწილი დილი
ენთუზიაზმით, ხოლო მეორე ნაწილი (უმვირეხი?) ხაერთოდ ხაჭირლაც კი არ
თვლიან რევოლუციის ორახი წლის იუბილეს აღნიშნახს, რაც დემოკრაფიის პირო-
ბებში ხრულიად ნორმალური და გახახებია.

XXI.

"ყორუ-პომპილუხ" კულტურის ცენფრიდან, აღბათ, ხელ ხამახი მეფრის დამორგე-
ითაა განღავებელი "ლე-აღის" = Les Halles - (ერთ ღროს პარიზის უდიდესი ბა-
ზარი), რომელხაც ემილ ზოლამ "პარიზის კუჭი" უწილა, და
დღეს მძვენიერი ბალია ზემოთ, მიწიხქვეშ კი ნაგებობათა მთელი კომპლექსია
მალაზიებით, ხახავებით, რეხფორნებით თვით მეფროს ხადგურის ჩათვლით, ხა-
დაც, რომ იფყიან ზოლამე, "ცხოვრება დულს და გადმოლულს". ამ ნაგებობათა კო-
მპლექსის ამენება, მიუხედავათ "ლე-აღის" გულმემაფყვიართა პრიფეხეფებისა,

დაიწყო 1959 წელს, და როცა დამთავრდა, ვფიქრობ, ყველა კმაყოფილი დარჩა, ვინაიდან ამ ნაგებობაში კომპლექსი "ბალია", მის ქვეშ რამდენიმე-ხარტულიანი ღია თუ დახურული ხაყავე-მალაზიები. და, რაც მთავარია, შენარჩუნებულია "პარიზის კუჭის" აფშობფროც ამ ბალის ირგვლივ, რომლის ერთ მხარეს ჩემი ყურადღება მიიპყრო იხეთი უღნაური რესტორნების სახელწოდებებმა, როგორცაა, მაგალითად, "ღორის ფეხები" = Au Pied de Cochon, თუ "გემოიანი ღორი" = Au cochon Gourmand; და მართლაც, ფრანგული ხამზარეულოს ერთერთი განსაკუთრებულია, თუ გნებავთ, ღორის ფეხების იხეთი გემრიელი წვენით გაკეთება, რომ მეც არაერთხელ მოვხუჯვარ აქ, ვინაიდან მაგონებს თბილისურ ხაშხ, თუმცა ფრანგულ ღორის ფეხს მხოლოდ ხაწებელივით წვენი გააჩნია.

XXII.

"ლე-ალიდან", რომლის დასახრულს ხაფრანგეთის (და ამით მხოლოდ კაპიჭალიხან) კაპიჭალიხ ცენფრი, ოვალური ბირყაა განლაგებული, - ხეირობით გავყვით ცნობილი რივოლის ქუჩას; რომელიც მდინარე ხენის პარალელურად, აერთიანებს ბასტილიისა და კონკორდის მოედნებს; თვით სახელწოდება - რივოლი - კი, როგორც ბუერი რამ პარიზში, - აღნიშნავს ნაპოლეონის გამარჯვებას, "რევოლუციური ომების" დროს, ავსტრიის წინააღმდეგ 1797 წელს რივოლისთან (იჭალიამი). და გვიარეთ რა ხამეფო ხახახლის წინ, ლუვრის გვერდით, მივალქით "კომელი ფრანსეგ-ს" = Comedie-Française, ხალც გვხურდა მოლიერის "აღამიანის მოძულე" = "Misantrophe", რომელიც, მართალია, 1789 წლის რევოლუციის წინა ხაუკუნეს ეკუთვნის, მაგრამ ხაფრანგეთის ნაციონალური თეატრის მანინ ხაიუბილუო პროგრამაშია შეჭანილი. და, ვნახეთ რა ეს შესანიშნავი ხვეკვავი, აწ უკვე ფრანცი-ლიცია-ქველი "ამალეზული" ყესეებისა და დიქციის ხელით, მომაგონდა ოლიმპიკელი ი. ვ. გოეთეს ხიჭყვები: "აღამიანი ეკითხება თავისთავს თუ ოღესმე რომელიმე მწერალს მისი შინაგანი რაობა უფრო ხრულყოფილად განახახიერა". მართლაც, აღკეხცი, ეს "აღამიანის მოძულე" = "მიზანფროპი", რომლის რილს 1666 წელს თვით მოლიერი ახრულებდა, ცხოვრება-ხიყვარულისაგან იმედგანრუებული "განდეგილობას" ირჩევს, რითაც ფრანკიულის ხაზღვრებს უახლოვდება, თუმცა მოლიერი "მიზანფროპს" კომელიას უწოდებს. და წარმოდგენა? - "ამალეზული" ყესეები და, უპირველეს ყოვლისა, "ამალეზული" მეჭყველება მხახიობთა, მართლაც დამაჭყვევებელია, ... ჩემთვისაც, მიუხედავად იმისა, რომ ჩემი ფრანგული ენა ხუხცი. ამიფომ ვინაც ხურს "შეიგრმნის" ფრანგული ენის მშვენიერება, ერთხელ მანინ უნდა ეწვიოს "კომელი-ფრანსეგს".

XXIII.

ჩვენი შემდგომი "ფორისფული ვიზიციხ" აღგიღებდა ავირჩიეთ, რევოლუციის 200 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, "ოჭელ დე ინვალიდ" = "Hotel des Invalides", ხალც ნაპოლეონ პირველი (და ნაპოლეონ მეორეც) არიან დაკრძალული, და პანთეონი. "ინვალიდის ფადარი", ეს ბერძნული ჯვარის მქონე არქიტექტურის ნაგებობა, აგებული 1679-1706 წლებში, - არის, ახე ვთქვათ, არმიის მუშეუმი, რომლის ცენფრია ნაპოლეონ პირველის ხარკოფავი. გარდაიცვალა რა, როგორც ცნობილია, წმინდა ელენეს კუნძულზე 1821 წლის 5 მაისს, 1840 წლის 15 დეკემბერს გადმოხვენებულ იქნა ინვალიდის ფადარში, ხოლო 1940 წელს, ხხვათა შორის,

პიუტერის ბრძანებით, მისი ვაჟი პიუტერი - ნაპოლეონ მეორე, "რომის მეფე" -
დაკრძალულ იქნა მამის გვერდით; "ნაპოლეონ II", შემდეგ "ჰერცოგ ფონ რაინს-
ჰლაგ" იყო ერთადერთი შვილი ნაპოლეონისა მის მეუღლე, ავსტრიელ პრინცესა
მარია-ლუიზასთან; დაიბადა 1811 წლის 20 მარტს; გარდაიცვალა ვენაში 1832
წლის 22 ივლისს; და დაბაღებიანს მიანიჭეს "რომის მეფის" ტიტული. და თუ
ხაფრანგეთის დიდი რევოლუციის 200 წლის იუბილეთან დაკავშირებით ნაპოლეონ
პირველს ვიგონებთ, ვითომ არ შეიძლება იგი - მიუხედავად მისი იმპერატორად
კურთხევისა - ხაფრანგეთის რევოლუციის "ლოლიკურ" გამგრძელებლად ჩითვალოს,
ვინაიდან მის მიერ ევროპის კარტის "გადახვნას" "თავისუფლება, თანახმობა-
თა, ძმობის", განხორციელება თუ არა, იდეური დანერგვა მოყვა?..

XXIV.

და ვანტონი? - ეს 1744 წელს აგებული ეკლესია, რევოლუციის დროს გახდა
ჟამარი, ხალხს დაკრძალულია დიდი აღამიანები: "დიდ აღამიანებს-მადლობელი
ხამშობლი" = "Aux grandes hommes, la patrie reconnaissante";
და აქ არის ვოლტერი (1694-1778) - "რევოლუციის მამები" = Voltaire -aux pères
revolution თუ ემილ ზოლა (1840-1902), და ვინ ჩამოთვლის ყველას!.. de la ré-
და ქართველები? - ქართველები, საქართველო პარიზში არხად არ ჩანს; "არა-პირ-
დაპირ" კი შეგვიძლია ვთქვათ, რომ როცა პარიზში, მდინარე სენზე, გადაჭიმულ
იქნა მშვენიერი ხილი "ალექსანდრე III" (1896-1900 წლები), ხაფრანგეთ-რუხე-
თის აღიანის ხაპაფიცვემლოდ, მაშინ საქართველო მეფის რუხეთის კოლონია იყო
და, ვახაგვბია, ამ ხილის ხარჯებში ქართველ ერხად მიუძღვის წილი. პარიზის
ინვალიდის ჟამარში კი - არმიის მუშეუმში - ერთ კვლეზე ვკითხულობთ წარ-
წერას: "ყველა უცხოელ მხალხე - მებრძოლთა ხაღილებლად რომლებიც დაეცენ
ბრძოლის ველზე ხაფრანგეთისათვის - 1939-1945 წლებში. ყოფილ უცხოელ მებრ-
ძოლ პიხალხეთა ვეფერანების ფედერაცია..."
და რა ვახაკვირია, რომ ხაფრანგეთის არა მარტო უცხოელთა ლეგიონში" არა ერთ-
თი ქართველი მხახურობდა; ხოლო პოლკოვნიკი ამიღახვარი, ჩარლ ლე გოლის თა-
ნამებრძოლი, უკვე ლეგენდარული გმირია.

XXV.

და, ვინაიდან "ალექსანდრე III" ხილთან ვართ, ჩვენი ყურადღება მიიპყრო აგ-
რეთვე იქვე-მდებარე "დიდმა ხახახლემ", რომელშიც მიმდინარეობს ფეხცივალი -
"ღეკვა რევოლუციაში", რომელთა შორის ჩვენ მხოლოდ აწ უკვე აღიარებული ქო-
რეოგრაფის - შორის ბეჭარის - ბაღეჭი: "1789...და ჩვენ" - ავარჩიეთ, ვინა-
იდან, როგორც დომინიკ დარმაკი ვანმარტავს, - "1789...და ჩვენ", ეს ნიშ-
ნავხ თქვენ, მე, ხალხი ქუჩაში". "1789...და ჩვენ" - ვკითხულობთ პრიგრამა-
ში - არის ხაკაღობრიო ქმნილება რევოლუციის ორახი წლისთავზე! და მართლაც,
მახშია ჩაქხოვილი "რევოლუცია - დღეხახწაული - გირკი - ხივრე - მახხარე-
ში - მოღეკვავეები - აკრობაფები - ცხენები - გროფეხვა...". და, ვახაგვბია,
ეს დაღმა დღილობს შეუძლებელ-გამოხახვის ყველა ელემენტი "შეაერთოს", თვით
მეფეყველების ჩათვლით, რის შედეგად იქმნება "უხცილო" რაღაც "ნარკვი", რომ-
ლის დროს პეკინის ფიანანმენის მოედანიცაა ნაჩვენები ველისხეღთა მთელი
გუნდით, რაც, უთუთ, კარგი "ხანახაობაა", მაგრამ ვითომ ეს ბაღეჭია?!..
ახევე ხეღილისფურად ხრულიად გაუმართლებელია მეფეყველების ბაღეჭი ჩართვა,

თუმცა შთამავრნებელია, ვთქვათ, რომეხპიერის ხიფყვები - "მე არ მხერხ-რეხვე-
 პლიკა, რომელშიც ხიმდღერის ღომინანცია დაეყდნობოდა ეკლესიისა და ხამეფრეხული
 კარის ღომინანცის, ხადან ხალხი იქნებოდა, ერთის მაგივრად, რამდენიმე სას-
 ხი ფირანის ქვეშ". ან კიდევ: "მხოფლიო შეიცვალა, იხ იხეე უნდა შეიცვალის.
 ყველაფერი შეიცვალა ფიზიკური კანონით; ყველაფერი უნდა შეიცვალის მორადი-
 ხა და პოლიფიკის კანონით. ნახევარი მხოფლიო რევოლუციისა უკვე მოხდა; მეო-
 რე ნახევარი უნდა დახრულდეს". არა, "1789...და ჩვენ" კი არა, ხყრავინხვის
 "გაბაფხულის ხიწმინდე(!)" = Le sacre du printemps უნდა ჩაითვალის მორის გე-
 ვარის ქორეოგრაფიულ შედევრად, მიუხედავით იმისა, რომ ბეხხოვენის ხიმფინი-
 ების "ნაწყვეფებზეა" აგებული ამ დადგმის მთელი მუხიკა; და ვითომ ბეხხოვე-
 ნის "წმინდა" ("მოსახმენი") მუხიკა - ხელმეწყმობის ხამაგიერით - ხელს უძლი-
 და "წმინდა" ფეკვის ("შეხახედავი") შექმნახს?!.. თუ რევოლუციისა, ხაერთოდ, შე-
 უძლეებელია ბალეფმა გამოსახისხი?..

XXVI.

"ღიღი ხახახლიდან"-რომელშიც ხპეციხაღურად "რევოლუციის ბალეფისათვის" ხა-
 ხელხახელით აგებულ ხენანზე, ხწრედ აღნიშნული ბალეფი - "1789...და ჩვენ"-
 ვნახეთ, რომლის მოპირდაპირე მხარეს "პაფარა ხახახლეა", - მორს არ არის
 ნავ-ხადგური მდინარე ხენანზე, ფირმა "ბაფლო-მუშ-იხა", რომლითაც კაცხმუძლია
 კომფორტაბელურ ნავზე დაჟღეს და პარიზის ღირხმეხანინმნაობანი დაათვალერის
 ნავიდან, რომლის ღრის ხმამალამოლაპარაკე იძლევა ახხნა-განმარტებას მღი-
 ნარე ხენის "მარჯვენა" და "მარცხენა" ხანაპირეობის გახწვრივ-მღებარე ნა-
 გეპობისა; და აველით რა "ბაფლო-მუშ-იხ" ასეთერთ ნავზე, "ღ'ალმახა" და "ინ-
 ვალილის" ხიღებს შუა, ინვალილის აღნიშნული ფაძარისა და ხაფრანგეთის ხაგა-
 რეო ხაქმეთა ხამინისფროს შენობის შემდეგ, გამორღა "ნაფრონალური კრების"
 = Assemblée Nationale, ე.წ-ლი "ბურბონის ხახახლე", ღუღვიგ XIV-ეს ქალიშვილის
 ხახახლე, რომლის თორმეფ-ხეფციანი ფახალი ნაპოლიონ პირველმა 1803-1807 წლე-
 ბში გააკეთა, რომელიც თვალწამფიცია კონკორდის მოღღნიდან - მღინარე ხენზე
 გაყვანილი კონკორდის ხიღის, როგორც "ღახახრული".

XXVII.

ხენის მარცხენა მხარეზეა შემდეგ "ღ'ორხეს მუბუეში", თავდაპირველად რკი-
 ნიგზის ხადგური, რომელიც ახლახან გადაკეთებულ იქნა მუბუეშად, თუმცა მისი
 შეხანინმნავი ფახალი ხრულიად უფველი ღარჩა. ხხვა მრავალ იხფორიულ ნაგე-
 ბიბეზიდან, "ქალაქის კენძულზე" = Ile de la Cité, რომელიც, მის შემდეგ განლა-
 გებულ "წმინდა ღუღვიგის კენძულის" მხეაცხად, ორად ყოფხ მღინარე ხენს, -
 უმნიშვნელკანეხი ნაგეპობაა, უთუთ, პარიზის "ღუთისმპობლის ფაძარი", აგე-
 პული 1163-1245 წლებში, ფრანგული გოთური ხფილის შეხანინმნავი ნიმუში, მრ-
 ვალი იხფორიული მოვლენის მოწმე. 1789 წლის რევოლუციის ღრის კი, როცა რე-
 ღიკის ღვენა ღლის წეხრიგში იღვა, "ღუთისმპობლის ფაძარი" მიძღვნილ იქნა
 "გონების ღუთისადმი". დაუბრუნა რა თავის დანიშნულებას, ნაპოლიონ I-მა
 1802 წელს - მახში იგი ეურთხა იმპერატორად, როგორც ნაპოლიონი I - პაპა
 პიეს VII მიერ, რომლის ღრის ნაპოლიონმა გვირგვინი თკითონ დაიღვა თავის
 შავზე. ამვეარად იგი ვახდა "ფრანგების იმპერატორი" 1804 წლის 2 დეკემბერს.

და, შემოუარეთ რა "წმინდა ლუცივის კუნძულს" და ჩაუარეთ "ქალაქის კუნძულზე" მარჯვენა მხრიდან, ჩვენი ყურადღება მიიპყრო "კონსიერჟერი" = Conciergerie რომელიც მე-16 საუკუნიდან იყო "სახელმწიფო ციხე", და რევოლუციის დროს აქ ათასობით აღამიანს მიუსაჯეს სიკვდილი, საფრანგეთის დედოფლის მარია-ანჟუ-ანეჟის ჩათვლით. აქვე მიუსაჯეს აგრეთვე სიკვდილი ფრანგ პოეტი ანდრე შენიუს (1762-1794), რომელიც ჯერ გაფანტული იყო რევოლუციის იდეალიზმით, ხოლო გახდა მისი სახელო მონინააღმდეგე და, რომებსპირის ჩამოგლეშის წინ, მოკვდით თავი ვილიჟინით 1794 წლის 24 ივლისს.

XXIX.

ჩაუარეთ რა გვერდით მდინარე ხენის მარჯვენა მხარეს განლაგებულ ლერს, ფილიპის ბაღს, ორანჟერიას და... ჩვენს შვალწინ გადაიშალა ეიფელის კოშკისა და შაიოს სახახლის პანორამა: პირველი, ხენის მარცხენა, ხოლო მეორე - ხენის მარჯვენა ნაპირს ამშვენებს. და ეიფელის კოშკიც ხომ 100 წლის იუბილეს დღესასწაულობს, რაც ნათლად მოხიანს მის ერთ გვერდზე ციფრი - "100"-ით და განსაკუთრებულად გაჩირადღვებულნი განათებით, რაც ამ 312 მეჭრის სიმაღლის კოშკს, თითქოს, მიწის ცხსთან "დამაკავშირებელ" ფუნქციას ანიჭებს. შაიოს სახახლის ბალკონ-ფერასიდან გადახედვისას კი, მთელი ეს ნაგებობათა კომპლექსი - შაიოს სახახლე, ფონჯენები და ბაღი მის წინ, იენას ხილი ხენზე, ეიფელის კონკი, მარხის მინდორი, რომლის ბოლოში სამხედრო აკადემიის შენობა მოხიანს - მართლაც, რომ იყვყიან ხოლმე, "დამაყვებელია": "მარხის მინდორი", დასაწყისში სამხედრო სავარჯიშო მიედანი, შემდეგ ბაღი, მეფისა და შემდეგ რევოლუციის დროს მრავალი ფესვივალის ადგილი, დღეს "ნოხის მსგავსი" ბაღია; 100 წლის წინათ კი, საფრანგეთის რევოლუციის 100 წლისთავზე, 1889 წელს, აქ აშენებულ იქნა, ინჟინერ ვუსტავ ეიფელის მიერ, აღნიშნული კოშკი და აქვე ჩაფარდა მხოფლიი გამოფენა. ვარგ ამინდში კი, ეიფელის კოშკის უმაღლეს-მეხამე-პლათფორმიდან არა მარტო მთელი პარიზის "ხელის გულივით" დანახვაც შესაძლებელია, - ეს უკვე ყოველმა ფურისცმაც იცის, თუ მას არ "შე-მინებია" მეხამე პლათფორმაზე ლიფტით ასვლა.

XXX.

"ბაფო-მუშ-ის" მეშვეობით, რომელიც მდინარე ხენის გრენელის ხილთან ისევ მარჯვენა ნაპირიდან მარცხენა ნაპირზე გადადის და ქალაქის ცენტრისაკენ მიედრავს, ორივე მხრიდან ჩაუვლის ხოლმე "გედების ალუეას", რომელიც ხენის-ხილ შირ-აკვიმსა და ხილ გრენელს შორის-შუაზე ყოფს, რომლის ბოლოში "თავი-ხუფლების ძეგლია" - "მცირე ფორმაცის კოპიო-ახლი" თავისუფლების იმ ძეგლი-სა, რომელიც საფრანგეთმა აჩუქა შეერთებულ შტატებს ამ ორი ქვეყნის მეგობრობის ნიშნად და დგას ნიუ-იორკის ნავსადგურში "თავისუფლების კუნძულზე". ეს 92 მეჭრის სიმაღლის კოლხალური ძეგლი, როგორც ცნობილია, გამოხახავს ქალს, რომელსაც ხელში აქვს ჩირადლანი, და აგრეთვე დაფა წარწერით - "4 ივლისი, 1776", ე.ი. შეერთებული შტატების დამოუკიდებლობის გამოცხადების თარიღი. ამ 225 ფონა ძეგლის ჩამოსხმა განხორციელდა საფრანგეთში (მოქანდაკე ფრედერიკ-ოგიუსტ ბაროლდი) და "ლამილი" გადაფანილ იქნა ნიუ-იორკში; და მისი მცირე ახლი დგას "გედების ალუეის" ბოლოში. მართალია, "თავისუფლების

კიბ აგებობას ამ ახი წლის წინათ, მამინ ნათელი ხდება, რომ ლუვრის "მინის პირამიდა" მართლაც "ლილ ლურად", ერთერთ უდიდეს მუზეუმად ხდის მის ნაგებობათა კომპლექსს და ერთ მთლიანობად აქნევს. და, უდავოა, მივიწყებან მისი მნიშვნელობა ვარსიზის მერის "მემარჯვენე"-მუხეულუბა, რომ მასთვის დიდი "მოკი იყი", როცა ნახა ხამინელები მახვამი".

XXXIV.

"მეფური ღერძი" - ლუერი, ფილური, კონკორდი, მანველიბე, ეფუალი, ვრანდ არმიის გამზირი, პირფ მათი, შარლ დე გოლის გამზირი და ლეფანხის -, ახე ვთქვათ, "უხანრულობისაკენ" განჭერეფის ჭიშვარია-"დიდი თალი", რომლის განხაკურებულობა არხებითად იმით განხხვავდება ყოველი ხახის "ფრიუმფალურ თაღებისაგან", რომ იგი, ამავე დროს, "ცათამჯენია", ე.ი. "გამოხალევი ნა-კებობაა", რომელშიც მოთავებულ იქნება ხამინისფროები თუ ხხვა ხახის უწყებები. აქ მართლაც მხვეფურადაა განხორციელებული არქიტექტურის ორივე დანიშნულება: ხიმშენიერე - გამოყენებითობა. ეს 110-ი მეფრის კვარაფული ნაგებობა აგებულია თორი მარმაროლოთი, რომელიც - აფიკურ(კლახიკურ) ნაგებობათაგან განხხვევბით - მის გვერდით მდგომ ადამიანებს "ჭყუფეს", "არარაობად" აქნევს თავისი "გიგანფიურობის" გამო; მავრამ მათინ მის ახლო-მახლო განლაგებულ აუარებულ ცათამჯენებს რადანაირად "აერთიანებს", "ერთ ცენფრს" აძლევს და ამით თანამედროვე ცათამჯენთა ორიგინალურ კომპლექსს ქმნის. კილევ ერთი თავისებურობა პარიზის "ლა ლეფანხისა": აქ, მთელი ამ ნაგებობათა კომპლექსის ცენფრი, აგებულია, ახე ვთქვათ, "ხვეფბზე", ე.ი. ქალაქის ცენფრის მიმხვლა - აფფომობილები, აფფომუხები და ხხვა - ქალაქის ქვეშაა, რის შედეგად ქალაქის თანამედროვე მიმხვლის ხაკითხი გადაჭრილია: ქვემოთ მოფორიანი მიმხვლა, ზემოთ კი - ადამიანთა მიმხვლა ხხვალახხვა ხახის ბაღებ-ბახეინებს შორის. ვინ იცის, შეიძლება ესაა "ცათამჯენების" "გაალამიანურების" ერთერთი ხერხი?!

XXXV.

და "ლა ვილეთე" = La Villette - 55 ჰექტარზე განლაგებული პარიზის უდიდესი ბალი "მუხიკის" პირველი და მეორე "ქალაქით" თუ მეცნიერებისა და ინლუხფრის "ქალაქით"?!.. მნელია ამ უამრავ ნაგებობათა მთელი კომპლექსის აღწერა: ეს უნდა ნახის კაცმა. მავალითად, "ლა გეოლე-ხ" გაანინია უნიკალური კონხფრუქცია, როგორც ხფერიულ "ღარბაზხს" მეცნიერებისა და ინლუხფრიობათვის, რომლის დიამეფრია 36 მეფრი, რომელშიც ხფერიული ეკრანია ათახი კვადრაფული მეფრის ხილიდისა, რაც, როგორც ვკითხულობთ, "ახალი ხერხია გაალო თვალები, ინხავლო, განცვიფრლე, მოიხმინი და აღყვინლე".

XXXVI.

და კილევ ერთი "ხახნაული" ხაფრანგეთის დიდი რევოლუციის 200 წლისთავზე: ხწორედ იქ, ხალაც იღვა ბახფილიის კოლხალური ციხე, რომლის აღებით 1789 წლის 14 ივლისს დათარიღებულია "ახალი ეპოქის დახაწყისი", აგებულია უდიდესი ოპერის თეატრი "ბახფილიის ოპერა" = Opéra Bastille. როგორც ცნობილია, მე-14 ხაუკუნეში აგებული ციხეხიმავრე - ბახფილია, რომელიც აბსოლუფიზმის ხანამი ხაფუხალო იყი, - აღებულ იქნა რა რევოლუციონერების მიერ 1789

წლის 14 ივლისს, - ღანგრულ იქნა, და ხნორედ ახლა - რევოლუციის 200 წლის-
თავზე, ოქტომბრული "მსოფლიო უღიღესი ოპერა", რომლის მთავარი მაყურებელ-
თა ღანგრავი იყავს 2700-ს ვახს; და კვირამი შეხამებულთა 6-ი ხვადახხვა
ხვადახხვის ჩვენება, რომლის დროს ბილეთების ფასი ხელმისაწვდომი უნდა იქ-
ნეს ყველახათვის. ამანგარდა, ამ თეატრშია აგრეთვე მოთავსებული "ამფითეა-
ფრი" 500-ი მაყურებლით, ხელთა - 280 მაყურებლით, ვეალებადი ღანგრავი 600-
დან 1300-ს მაყურებლად; აგრეთვე ბიბლიოთეკა, დიკოთეკა, ვიდეოთეკა, და
ხხვა. ამ ოპერის თეატრის აკუსტიკა კი ეყრდნობა ოთხ კრიტიკუმს: ყველა აღ-
გილზე ხმის ბუნებრივობის შენარჩუნება; ჰარმონიზაცია აკუსტიკისა მომღერალ-
თა და ორკესტრის შორის; ხმის ყლერადობის შენარჩუნება; ღანგრავის აკუსტიკის
ხრული იზოლაცია. ახევე "ულტრა-მოღერნულია" განათება, აუდიო-ვიზუალური აღ-
ჭერვილობა თუ კლიმატიზაცია, ე.ი. გათბობა მთელი ამ ნაკებობისა.

XXXVII.

მაგრამ "ოფიციალური ცერემონია", ხაფრანგეთის რევოლუციის 200 წლის იუბილ-
ხა, ჩაფარდა არა მახვილით ოპერაში, არამედ ფროკადეროს მოედანზე, 13 ივ-
ლისს, რომელშიდღე მონაწილეობა მიიღო 30-თზე მეტი ხახელმწიფთხა და მთავრო-
ბების მეთაურებმა მსოფლიოს ხვადახხვა კუთხიდან, შვილი ყველაზე უფრო ინ-
დუსტრიული ქვეყნის მეთაურთა ჩათვლით. და, აღნიშნულ იქნა რა "აღამიანისა და
მოქალაქის უფლებათა დეკლარაციის" 200 წლისთავი ფროკადეროს მოედანზე, -
როვორც თავისთავზე გამოვხადე - "ჩვენსავით უბრალო ხალხისათვის" ფროკადერო-
ზე მიხვლავ კი შეუძლებელი გახდა, ვინაიდან - ფროკისფების შიშით - ყველა-
ფერი - მეფრახ ხალგური, ქუჩები - "ჩაკველი იყო". ერთი ხიფყვით, "აღამიან-
ისა და მოქალაქის უფლებათა დეკლარაცია" აღნიშნულ იქნა "უბრალო" აღამიან-
თა და მოქალაქეთა დახწრების გარეშე; და ეს შთამავრებელი ცერემონიალი მხო-
ლოდ მათ ნახენ, ვინც ფლდებელის აპარაფის წინ იჰდა, რომელთა შორის, ხამ-
წუხაროთ, ჩვენ არ ვყოფილვარ.

XXXVIII.

ხამავიეროთ, ანალოგიური მდგომარეობიდან რომ თავი დავვლწია, მახვილით
ოპერის ვახხნახს - 13 ივლისს, ხალამოს 7 ხაათზე, ფლდევიზორის აპარაფის წინ
"დავებსწარით", რომლის დროს, ვფიქრობ, ფლდებელის მაყურებლებმა უფრო დეფა-
ლური "ხურათი" ნახეს ამ "ინაგურაციისა", ვიდრე თვით მათში მონაწილეებმა.
14 ივლისს, რევოლუციის 200 წლისთავზე, კი, დილით, ჩაფარდა დიდი ხამხედრო
აღლუმში-ჰარადი რესპუბლიკის პრეზიდენფისა და მისი ხფემრების წინ შანშელი-
შეხა და კონკორდის მოედანზე; ხოლო ხალამოს შანშელიშეზე - ეფლახა და კინ-
კორდს შუა - ჩაფარდა მსოფლიოს მრავალი ქვეყნებიდან მოხული ჯგუფების ხაი-
უბილეო აღლუმის-ხვლა, რომელშიც, თუ არა ვფლდები, ხამჭოთა კავშირის წარმომა-
დგენელთა "გუნდი" ყველაზე უფრო ხალხმრავალი იყო; და მათ შორის, უთუოთ,
ქართველებიც იყვნენ, ვინაიდან, მოკავშირე რესპუბლიკების დროშებს შორის,
ხამჭოთა ხაქართველის დროშაც მოხჩანდა. და თუ მხელველობამი მივიღებთ იმა-
ხაც, რომ ჰოგიერთები 1789 წლის ხაფრანგეთის დიდი რევოლუციის "განვითარე-
ბა-გავრძელებად" რუხეთის ოქფომპრის(და არა აებერვლის) რევოლუციას თვლიან,
მაშინ ვანსაზღვრულ ცინიშმთან ვვაქვს ხაქმე, როცა - ერთი მხრივ - ხამჭოთა

და ეს გამახხენდა არა მარტო იმიტომ, რომ პარიზში, რევოლუციის 200 წლის იუბილეთან დაკავშირებით, 14 ივლისიდან 17 ივლისამდე ჩატარდა მსოფლიოს ყველაზე უფრო ინტელექტუალური სახელმწიფოების მეთაურთა მე-15 შეხვედრა "უმაღლესი დონეზე", რომლებიც ვერც კი შეთანხმდნენ იმაზე, რომ ხაერთოდ დაიწყოს "სამხრეთ-ჩრდილოეთის", ე.ი. ლარიმ და მლიდარ ქვეყნებთა დიპლომატიური კონკრეტული საკითხებზე. ამით აიხსნება ისიც, რომ 8 ივლისს, 1989 წელს, ბანკოლიაზე ჩატარდა "საპროცესუალური მანიფესტაცია" ლიზენგით: "ლარიზები მლიდრების წინააღმდეგ", რაც ლარია "ხმად მლაღაღებლისა უღაბნისა შინა".

XXXIII.

და გამომახილები "ზინენჯერების" შეხახებ? I... - ჰენრიმ, Comte de Paris, ე.ი. ხაფრანგეთის ხამეფოს ფახცის მექვილრემ, ხაფრანგეთის რევოლუციის 200 წლის იუბილეთან დაკავშირებით, თქვა:

"მიფრანგი ახრულებს მეფის როლს. თუ ოღებზე შეიქმნება პარიზები იმისა, რომ პახუხისმგებლობა გადავიბარო. მე დავიცავდი ჩვენს კონსტიტუციას, რომელიც შეხანიშნავია".

მარტარეჟ ფრერმა, ინგლისის პრემიერმინისტრმა, კი თქვა:

"აღაშინის უფლებები ხაფრანგეთის რევოლუციას არ წარმოუშვია. ჩვენ გვაქვს 1215 წლის "მაგნა ქარტა" = Magna charta, "შაბეას-კორპუსი" (Habeas corpus) - აქტები მე-17 საუკუნისა და 1688 წლის "ღიღებული რევოლუცია" = Glorious Revolution, რომლითაც პარლამენტმა თავისი ნებახურვილი მოახვია თავს მონარქიას. ეს მოვლენა, სხვათა შორის, ჩვენც ავღნიშნეთ გახულ წელს, მაგრამ უფრო თავდაბლად".

XXXIV.

მაგრამ ხაფრანგეთის რევოლუციის ყველაზე უფრო ინტელექტუალური აღვიღია ვერხალი, ლუდვიგ XIV ხამეფო ხახახლე, რომელმაც ხუფვედა მისი "აბოლუციონური ხული" - "სახელმწიფო ვარ მე" = "L'état c'est moi", რომელმაც შობა 1789 წლის რევოლუცია - "თავისუფლება, თანახრობა, მშობის" იღვალთ, ე.ი. "სახელმწიფო ვართ ჩვენ", რაც ვერხალში პირველად ბარბის ქალებმა "აღნიშნეს" ხამეფო ოჯახს, როცა 1789 წლის 6 ოქტომბრის მანიფესტაცია გამართეს ვერხალში და ლემონსტრანტებმა აიძულეს მეფის ოჯახი გამგზავრებულიყო პარიზში.

და რევოლუციის 200 წლის იუბილეზე, ვერხალის ხახახლის კვერდზე, ჩატარდა ინტერნაციონალური ფესტივალი, რომლის დროს, სხვათა შორის, წარმოდგენილ იქნა ჯიუზეპე ვერდის "ლა ფრავიაფა" აღქხანდრე დიუმას (შვილის) "კამედიანი ქალის" მიხედვით; და ხაფრანგეთის რევოლუციის მსხვერპლის "ანდრე მერიეს" ნხოვრების მიხედვით შექმნილი ოპერა უმბერტო ჯიორდანოს მიერ, რაც "შვეიცარიის ფობის" ერთ კუთხეში სახელდახელოთ აგებული "ამფითეატრისა" და მის წინ ზბაზე შექმნილი "სცენის" წყალობით, მხაფრულადაც "მოვლენად" შეიძლება ჩაითვალოს მსოფლიო-მასშტაბის მომღერლებ-მუხიკოხების მონაწილეობის გამო, რომელმაც განხაზღვრულ "როლს თამაშობდა" თვით ბუნებაც, პირიგონებზე "ხრული მთვარის" ჩვენს თვალწინ "მომძრობის" შეღვევადაც.

XXXV.

მაგრამ - აღნიშნული და სხვა მრავალი "ზინენჯერებისადმი" მიძღვნილი ხანა-

ხაობა-მანიფესტაცია-გამოყენებისა - მაინც არაერთხელ დაიხვა ხაკობი თუ რას გვეუბნება ღღეს, 1989 წელს, 1789 წლის რევოლუციის მრწამსი: "აღამი-ანიხა და მოქალაქის უფლებათა ღეკლარაცია" თუ "თავისუფლება-თანახრომობა-მშობის" - იღეაღეი.

XXXXVI.

ღა ვითომ ხაფრანგეთის რევოლუციის ჰუმანიტარული მეძვირეობის განხორციეღეღ-ღას - "აღამიანეღი ღაბაღეღიღან არიან ღა რღეზიან თავისუფალი ღა თანახროი უფღეღი", - რომეღიღ ხაფრანგეთის ნაციონალურმა კრეღამ 1789 წღის 26 აგვის-ღოს მიიღო, - ხეღს მეუწყობს "აღამიანის უფღეღათა უწყოღა", რომეღიღ ჰარი-ღში, ღეფანისხს უზნის "მშობის ღღი კარიხ" = La grande Arche de la Fraternité - ნათამეღენის უკანახკნელ ხართუღე გახხნა ხაფრანგეთის ჰრეღიღენღმა ფრანხუა მიფღრანღა, რივორღ "ხაგეღაგო, აზროვნეღის ღაბორანფორია ღა აზრთა გამომღხა-ღეღეღი მხოფღიოხათვის" ხწირღღ 1989 წღის 28 აგვისღოს?..

XXXXVII.

ღა თუ ღღეს რევენ გაგვაწინა "აღამიანის უფღეღათა ხაყოვეღთათ ღეკლარაცია", რომეღიღ მხოფღიოხ ყოვეღ კუთხეღი განხორციეღეღაბოღელის, ვითომ ხაფრანგე-თის ღღი რევოლუციის 200 წღის იუბიღეს რევენ არ უნღა შეკვხეღროღით არა მარფო ხაჭირი(თუ არა-ხაჭირი) გიგანფიური ახალი ნაგეღობეღის აღმართუთ, არამეღ - "აღამიანის უფღეღათა ხაყოვეღთათ ღეკლარაციის" გვერღთ - "ე რ - ი ხ უფღეღათა ხაყოვეღთათ ღეკლარაციის" მიღეღა-ღამეღვიღებით ღა ღაგვეწყო ერისა ღა ჰიროვნეღის(აღამიანის) თავისუფღეღის ერთღროული განხორციეღეღა მხოფღიოხ ყოვეღ კუთხეღი, ღა ამით ხაქართვეღომიღ?..

XXXXVIII.

ამ ღა ხხვა მრავალ ხაჭირბოროფო ხაკობე რაფიქრეღა გამოიწვია ხაფრანგეთის ღღი რევოლუციის იღეაღეღმა, ღა ვინაიღან ფროკადეროხ მოღდანღე, ჰარიღში, 1989 წღეს, "აღამიანისა ღა მოქალაქის უფღეღათა ღეკლარაციის" 200 წღის იუბიღეს ცერემონიაღს, როვოღ ავღნიმნე, ვერ ღავეხწარიოთ, რევენ - Ma divine et moi - ღავნიმნეთ ჰაემანი იმავე აღვიღე, ხაფრანგეთის რევოლუციის 300-ი წღისთავღე, აუციღღეღად ღავეხწარიოთ "აღამიანისა ღა მოქალაქის უფღეღათა ღეკ-ღარაციისა" ღა ამით "აღამიანის უფღეღათა ხაყოვეღთათ ღეკლარაციის" ღა "ერის უფღეღათა ხაყოვეღთათ ღეკლარაციის" აღნიმვნის ცერემონიაღს.

XXXXIX.

ვითომ ყვეღა თავისუფღეღის იღეაღი, აღნიმნულ უენაურ ჰაემანივით - "წმინღა წყოღის" ფანფაღიაა?..

კარღო ინახარიმე
ჰარიღი, 1989 წღის ივღიხი
ხაფრანგეთის რევოლუციის 200 წღისთავი

Le Bicentenaire de la Révolution

"შეხამე ღახი" "შეხამე გვა?" - თეორია და პრაქტიკა

შ რ მ მ ა

"ხელფასიანი" და "უხელფასი"

შრომა ჯამია, ჯამი უნდა იყოს "ხელფასიანი" და "უხელფასი" შრომისა, ანუ "ანაზღაურებული" და "აუნაზღაურებელი" შრომისა, რომლის დროს "უხელფასი ხაქმინობაღ" შრომაა.

I.

"შრომა - ანაზღაურებული და აუნაზღაურებელი?.." - ეს ხაკითხი, რომელიც მოწინავე ინტელექტუელი ქვეყნების წინაშე წამოჭრა "თავისუფალი ჭაზრის" ერთერთმა "ნავლვანებამ" - უმუშევრობამ, - ევროპის სოციალდემოკრატიული პარტიები, როგორც "მოწინავე-მოაზროვნეები" ("Vordenker") შრომელთა ყოველი ჯურის პრობლემის მოგვარების გზაზე, - თეორიულ-პრაქტიკული ამოცანის წინაშე დააყენა: შეიძლება გაიგივება "ანაზღაურებული შრომისა" (Erwerbsarbeit= bezahlte Arbeit) "აუნაზღაურებელ შრომასთან"=(unbezahlte Arbeit)?..

II.

და ეს მეჭად ხადავო ხაკითხი, თავისი სიგრძე-სიგანით, დღის წესრიგში დააყენა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის სოციალდემოკრატიული პარტიის თავჯდომარის მოადგილემ - ოსკარ ლაფონტენმა, რომელმაც ყურნაღისყები - ზოგი - "პაჭარა ნაპოლეონს", ზოგი "ხაარლანდელ ნაპოლეონს", ზოგი კი "შვილი-შვილების" წარმომადგენლებს, ე.ი. ვილი ზრანდლეს შვილიშვილს უწოდებენ, თუმცა იგი 45 წლისაა, და ხაარლანდის მხარის "მირისყერპრეზიდენტი" = მთავრობის თავჯდომარია. ოსკარ ლაფონტენი თავის წიგნში "მომავლის ხაზოგადლება" (Oskar Lafontaine: "Die Gesellschaft der Zukunft", Verlag Hoffmann/Campe, 1988) გამოთქვამს თავის შეხედულებებს სოციალური დემოკრატიის განრულყოფილების შეხამებლობის შეხახებ, რომლის დროს ყურადღების ცენტრში აყენებს - შრომას - "ანაზღაურებულს" = "ხელფასიანს" და შრომას - "აუნაზღაურებელს" = "უხელფასის", რაც შრომის ცნების ახალ განხაზღვრან შიითნოვს.

III.

შრომა არის, როგორც ცნობილია, შეგნებული მოქმედება მოთხოვნილებათა და ხაკმაყოფილებლად, და მას შვეით, აღამიანის ყოფიერების განრულყოფილება; და მე ღაკვმაყბდი: შრომა აკეთილმოზილებს აღამიანს.

IV.

მაგრამ შრომის შეფახება, ისტორიის მხველობამი, მნიშვნელოვნად გარღაიქმნა. ანტიკურ ეპოქაში ფიზიკური შრომა ხამეღველად თუ წყევლად იყო მიჩნეული; და მონათმფლობელობის ეპოქაში ფიზიკური შრომის შეხრულება მონების მოვალეობა იყო. ფოლდაურ ეპოქაში, განხაკუთრებით ქრისყიანული ეთიკით, შრომამ დაიკავა პოზიციური ზღვილი მორალურ ცხოვრებაში და ამით ცენტრალუ-

რი აღვილი ცალკეულთა; ხაზგაღებრივ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში; თუმცა ბაჭონ-ყმობის ეპოქაში ფიზიკურ მშრომელთა, ე.ი. ყმების ჭაპანყვეფა არცაა ბოთად არ შეცვლილა. ინდუსტრიალიზაცია კი მიიხივდა "თავისუფალ მუშახელს"; რითაც ბაჭონყმობის ეპოქა კავშილისტური(ინდუსტრიული) ეპოქით შეიცვალა, რახან - თავის მხრივ - მოყვა შრომისა და კავშილის ურთიერთ ზეგავლენის ხაკითების მთელი კომპლექსის თეორიულ-პრაქტიკული შეხწავლა-მოგვარება.

V.

შრომა, როგორც მეურნეობის ბაზა, უშუალოდ ემხახურება ცხოვრების მიიხივ-ნიღების დაკმაყოფილებას - აწარმოებს რა ხამომხმარებლო ხაგნებხა და ხუ-რხათ-ხანოვავებს; ან, არა-უშუალოდ, ქმნის ხაწარმოო ხამუაღებმბ, რომელიც, თავის მხრივ, ხამომხმარებლო ხაგნების პროდუქციას ემხახურება. თვით მშრო-მელი კი მისი შრომით შექმნილ ხაგნებხ ან, უშუალოდ, თვითონ იყენებს, ანდა, არა-უშუალოდ, ხხვა ხაგნებზე ცვლის; და ეს უკანახკენელი წინა ჰლანბეა იქ, ხადაც შრომის დანაწილება და ხაბაზრი მეურნეობა ბაჭონობხ.

VI.

ხახალხო მეურნეობის პროდუქციის ხამი ფაქტორი კი არის შრომა, მიწა(ნელ-ლი მახალა) და კავშიალი, რომლის დროხ - პროდუქციის თვალთხედვით - ხა-მივე ფაქტორი კოორდინირებულია, ე.ი. არც ერთხ არ გააჩნია უპირახტხოზმა. მავრამ, აგერ უკვე ერთ ხაუკუნებზე მეფი ხანია, ხადავო გახდა პროდუქციის განაწილების ხაკითი, რომლის დროხ პროდუქციის თუ განაწილების ერთადერთ ფაქტორად, ზოგიერთები, შრომახ თვლიან, და ამიფომ მთელ პროდუქციას მშრო-მელები უნდა დაეუფრონონ; ამის ხაწინააღმდეგოთ, ზოგიერთები აღნიშნავენ, რომ პროდუქციაში მიწაწილე ყველა ხამ ფაქტორხ შეხაბამისი ანაზღაურება უნდა მიეცეს.

VII.

აქ მიველით "შრომის დირებულების თეორიახთან", რომლის განხამღვრისახ ხა-ყურადღებოა, ხხვათა შორის, აღამ ხმიითხ(1723-1790), დავით რიკარდოხ(1772-1823), კარლ მარქსიხ(1818-1883) შრომის "ოზიექტური დირებულების თეორია", რომლითაც შრომის დირებულება ხურვილისამებრ გამრავლებითი ხაქონლის გაცვ-ლის დირებულებახ(ფახხ) შრომის დირებულებით განხაზღვრავხ."შრომის ნაწარ-მი არის შრომის ბუნებრივი ხელფახი"(ა.ხმიით); ამიფომ ყველა ხაქონლის დი-რებულება მხოლოდ შრომით განიხაზღვრება. ყველა ხხვა პროდუქციის ფაქტორებხ, განხაკუთრებით პროდუქციის ხამუაღებმბ(რეალური კავშიალი), მისი აზრით, აქვხ მხოლოდ იმდენი დირებულება, რაც ხაქონლის წარმოების შექმნის შრომა-ში შეღის. დ.რიკარდო კი შრომაში ხელავხ "რელახიურ გაცვლით დირებულებახ": "ხაქონელთა გაცვლა ხდება მათზე დახარჯულ შრომახთან დაკავშირებით, რომე-ლიც იზომება დროით". კარლ მარქსი კი თვის შრომახ დირებულების არხად, ე.ი. "შრომის დირებულების კანონი" გავრცელებულია თვით შრომაზე, ამიფომ შრომაც ხაქონელია; აქედან ხაქონლისა და მოგების და ბე-დირებულების თე-ორია: მავალითად, გაცვლითი დირებულება ხაქონელ შრომისა, ე.ი. მუშახელისხ უდროხ დღეში ექვხ ხაათხ; მუშა კი ერთ დღეში მუშაობხ რვა ხაათხ. ამ შე-მთხვევაში მუშამ მისი მუშაობის გაცვლითი დირებულება ექვხ ხაათმი გამი-

იმუშავა და კიდევ ორ ხაზში დაამატებოდა გე-ლირებულმა გამოიმუშავა, რაც მიხი მოეფი სამუშაო დროს 25 პროცენტზე უფროს. პროდუქციის ცენტრში დგახ ხაქონელი, ბაზარზე რეიდება მოგების მიღებისათვის. მოგება დაამატებოდა დამოკიდებული ფორმები უმუშაო შემოსავლისა, ვთქვათ, პროცენტები წარმოებაში დაბანდებულ კაპიტალზე, - იქმნება ხაქონლის შრომის გე-ლირებულებით.

VIII.

ვინაიდან კაპიტალისტურ ხაზგაღობაში ყველაფერი ხაქონელი ხდება და პროდუქციის ხაშუალებათა არამქონეთ არავითარი ხაქონელი არ შეუძლია გამოიყვანოს ბაზარზე, იძულებული არიან თავიხი შრომა, როგორც ხაქონელი ბაზარზე გამოიყვანონ, რომელიც **განვლითი** ღირებულებით იყიდება. ამგვარად, გე-ლირებულება არის განხხვავება **განვლით ღირებულებასა და მოხმარების ღირებულებას** შორის: ამგვარად, შრომის მოხმარების ღირებულება უფროს მთელ სამუშაო დროში გამოშვებულ ხაქონლის რაოდენობას, ან შინ ფასს, ე.ი. ფულს. მუშახელის განვლითი ღირებულება (ხელფასი) მშრომელის შრომისუნარიანობის შენარჩუნებისათვის ხაჭრო ხაქონლის რაოდენობა, ან მიხი ღირებულების ფულია; გე-ლირებულებაში, ამგვარად, მოხიანს გე-სამუშაო დრო.

IX.

ამდენად, შრომის ღირებულების თეორია არის ურთერთი მთავარი თეზისი კაპიტალიზმის კრიტიკისა; თუმცა მიხი ხიხუხე გამოიხატება, პირველ ყოვლინა, შეუძლებლობაში კაპიტალი მთლიანად "გათქვეფილ იქნას" შრომაში; რახან ემატება უყურადღებობა მომხმარებლის ხუბიექტური ხარკებლობიანობისა. ამის შედეგად, "შრომის ღირებულების თეორიის" ხაწინააღმდეგოდ წარმოიშვა ხუბიექტური და ფუნქციონალური ღირებულების თეორია, რაც თავს იყრის ფაქის თეორიაში. (Der Tauschwert - Der Gebrauchswert - Der Mehrwert).

X.

ფახი, როგორც ცნობილია, არის ფულის ერთეულში გამოხახული ღირებულება ეკონომიკური ხაქონლის ან მომხახურების მოხაპოვებლად ("ხაყილად"), რომლის დროს - მყიდველის მხრივ - ფახი არის ხარჯების პროდუქციის ან ხამომხმარებლო ხაჭროებისათვის, ხოლო გამყიდველის მხრივ - შემოხახვალი, ე.ი. ხელფასი, პროცენტები კაპიტალზე, თუ მოგება. "ხაბაზრო შეურნეობაში" კი ფახი ფუნქციონალურ ურთერთობაშია მიწოდება-მოთხოვნილებასთან ხაქონლისა ბაზარზე, რაც - თავის მხრივ - განხაზღვრავს ფახს, რის შედეგად ფახი არის ცენტრალური მმართველ ხაშუალება "ხაბაზრო შეურნეობისა", ვინაიდან იგი მართავს პროდუქციასა და მოხმარებას: გადაატარებს მიწოდებელი ხაქონლის რაოდენობა მოთხოვნილებას, მაშინ ფახი იწევს დაბლა, რითაც იზრდება მოთხოვნილება და იკლებს მიწოდება. და შებრუნებით: ჭარბობს მოთხოვნილება მიწოდებულ ხაქონელზე, მაშინ ფახი იზრდება. "ხაბაზრო ფახს", დ. რიკარდოს აზრით, გააჩნია ფუნდენცია "ბუნებრივ ფახის" ირგვლივ მერყეობა-რხევისა; და რომ "ბუნებრივი ფახი" პროდუქცია ანარეკლია შრომის ოდენობისა, რომელიც ხაჭრო იყო ამ ხაქონლის პროდუქციისათვის. აქედან "ობიექტური ფახი" ეყრდნობა შრომის ღირებულების თეორიას. ხუბიექტური ღირებულებისა და ფახის თეორია კი მყიდველისა და გამყიდველის ხუბიექტურ ღირებულების განხაზღვრას აყენებს ცენტრში.

XI.

როგორც ვხედავთ, შრომის ცნების განსაზღვრა მთლიანად ეხება "ანაზღაურებულ", "ხელფასიანი", "გადახდილი" შრომის ცნების განსაზღვრას, ხოლო "ანაზღაურებელი", "უხელფასი", "გადაუხდელი" შრომა ხრულიად მივიწყებული, თუ, თითქმის, ხრულიად მივიწყებულია. ხაერთოდ, ყოველი მშრომელი, ე.ი. მუშა თუ მოხამხახურე, არხულებს უ მ თ ა ვ რ ე ხ ად ფიზიკურ თუ გონებრივ ხამუშაოხ, თუმცა მშრომელ ადამიანში=მუშაში - ვინრო გავგებით - მხოლოდ ხელფასიანი მუშა ეხმით, რომელიც თავის ხამუშაო ძალას აქირავებს. ამგვარად, თუ მუშის შრომის ცენჭრში უფრო ფიზიკური შრომა დგახ, მოხამხახურის შრომის ცენჭრში უფრო გონებრივი შრომაა, რაც იძახავს მიწმობს, რომ ყოველი ურის შრომა, მეფ-ნაკლებად, ფიზიკური და გონებრივი შრომაა ერთდროულად, რაც შეირე და შენაშე ინდუნჭრიული რეკოლუციის ნანაში, განაგებია, შენაბამის განსაზღვრას მოითხოვს.

XII.

და შრომის ცნების თანამედროვე განსაზღვრის აუცილებლობა, როგორც ავნიშნეთ, წარმოშვა "თავისუფალი ბაზრის" ერთრომა მანკიერებამ, რომლის შედეგად შეუძლებელი ხდება უ მ უ მ ე ე ვ რ ი ბ ი ხ ადგვა პირისხაგან მიწიხა, თუმცა უან ყოთირდი (Jacques Julliard - "Sp.", Nr. 7/1988, S. 34). ფიქრობს, რომ უმუშევრობა "თავისუფალი ბაზრის" ქვეყნებში მანიშნებელია არა ეკონომიკური, არამედ ხოციალური კრიზისიხა: "ახლანდელ კრიზისხ - წერს იხ - წარხულის ეკონომიკურ კრიზისთან ცოჭა რამ აქვს ხაერთო. იგი არ დებულობს არც ბე-პრილუქციის და არც ნაკლები-მოხმარების ფორმახ; იგი არის უფრო ნაკლებად ეკონომიკური უან ფინანსიური, ვილრე, არხეპითად, ხოციალური კრიზისი, რომელიც შრომის განაწილებახ ჩვენს ხაზოგადლოებამი კითხვის ქვეშ აყენებს. ხრული დახაქმება - განაგრძობს იხ - შეუძლებელია იხეე-მილწეულ იქნახ არა წინ-გაქცევიო უაზრი- და უზომო პრილუქციულობამი, არამედ მხოლოდ შრომის ცნების ახალი განსაზღვრით, რომელიც ხხვა კრიჭერიუმიც უნდა იქნახ მილებული, ვილრე კაპიჭალისჭერი ხისჭემიხა. ახალი განსაზღვრა კონკრეტული შრომიხა, რევაღვაგია არაპრილუქციული შრომიხა, იხეე-ალიარება შრომის შემოქმედებითი განზომილებიხა - ეხ არის დღეს არა მხოლოდ მორალური მოთხოვნა, არამედ ეკონომიკური ხაჭირება, და მცლარ გზაზე გადავარდნილ ხოციალიშმიხათვის ხამუშალება მიხი პირველადი იღეა იხეე-იპოვნოს და ამით ახალი ახხნა დღევანდელი დღიხათვის მონახხს".

XIII.

და ხწორედ აღნიშნულ პრობლემებს იხილავს თავის წიგნში - "მიმავლის ხაზოგადლება" - ოხკარ ლანფონჭენი:
"კვირეული ხამუშაო დრო - წერს იგი - 1850 წელს უდრიდა 85 ხაათხ, რაც დავიდა 40 ხაათზე, და ცხოვრების დონე მნიშვნელოვნად გაიზარდა. ადამიანის ცხოვრების ხანგრძლივობა, გახული ხაუკუნის მუახანიდან, ორჯერ მეჭად გაიზარდა. დღეს კი ჩვენ გვხურს მივალწიოთ 35-ხაათიან ხამუშაო ხამუშაო დროს კვირამი. ჭქნიკვა დიდი მახშჭაბით ცვლის ადამიანის შრომახ, განსაკუთრებით ხელფასიანი შრომის ხეფრომი".

"ხოცილაღმკურაფია იყო ყოველთვის პარტია ფეიქნიკური პროგრესიზმა. პროლეტარიატის ზრდა მაშინაც კი არის არხეზითი მიზანი მისი პოლიტიკისა, როცა ფეიქნიკური რადიკალიზაციის ღონისძიებანი მუშახელის შემცირებას იწვევს. მაგრამ ხოცილაღმკურაფიას შეუძლია პროლეტარიატის ზრდის პოლიტიკაზე თანხმობა, თუ ფეიქნიკით მიღებული მოგება ხამართლიანად განაწილდება, იხე, რომ ყველა ერთნაირად იხარგებლებს ფეიქნიკური პროგრესით და ყველა მის თანდაყოლ ნეგატიურ მხარეებს ხოლიდარულად იზიარებენ".

XIV.

"ფეიქნიკის მეშვეობით მიღებული მოგების განაწილება ჯამოკიდებულია პროლეტარიატის მომადგობის განაწილებასთან მუშახელსა და ფულის დამბადებლებს შორის." "თუ ერთი რბოყური, რომელიც ორი ადამიანის ხამეუშაის ახრულებს, მრავალი წლის განმავლობაში ფუნქციონირებს და მაინც უფრო ნაკლები, ვიდრე ორი მშრომელის წლიურ ხელფასზე ნაკლები ღირს, მაშინ მხოლოდ განაწილებაა ხაკითხი, რომ უმუშევრად დარჩენილი ადამიანებიც გამოკვევილ იქნან".
"ღლებ ჩვენ ჩვენს თავს უნდა დავუხვათ ხაკითხი: მიღის მუხამე ინდუხტრიული რევოლუცია უმუშევრობის ხაზოგაღოებინაკენ თუ თავისუფალი ღროს ხაზოგაღოებინაკენ? გაანთავისუფლებს იგი ადამიანებს მძიმე შრომისაკენ, თუ კიდევ უფრო უარეს მღვომარეობაში ჩაკყენებს მათ, როცა მათ იძულებით უმუშევრებაში მოაქვებენ? ადამიანმა, მისი იღენციურობის მოპოვებისათვის, მისი თვითშახუხიმგებლობითი არხეზობისათვის, - აუცილებლად ხელი უნდა მოკილოს ხელფასიან ხამეუშაის?"

XV.

"უეჭვაა, შრომის ცნება უკანახკნელ ათეულ წლებში შეიცვალა. შრომა ღლებ ადამიანებისათვის უკვე აღარ არის მარყო იმისათვის, რომ დაკმაყოფილოს ცხოვრების მოთხოვნილება... ადამიანებს ხურთ მათ შრომაში თავიანთი თავი განახორციელონ. მათ ხურთ აგრეთვე ჯანმრთელი ხამეუშაო ჰქონდეთ. მათ უკვე აღარ ხურთ - როგორც ამახ უმუშევართა ხყაფისკური ცნობები და თავიანთი ხამეუშაო აღვილების ხყაფისხყიკა ნათელჰყოფენ - ყოველი ხახის ხამეუშაო შეახრულონ. მუშახელის ქრონიკული ნაკლებობა მძენებლობახა და გახყრონიშიაში ადახტურებს ამახ.".

XVI.

"და კიდევ: ორი ხაზი ჰყოფს მშრომელთა ხაზოგაღოებას. პირველი ხაზი ჰყოფს ერთმანეთისაკენ მათ, ვისხაც ხამეუშაო აქვთ იმათგან, რომლებხაც ხამეუშაო არ აქვთ; მეორე ხაზი ჰყოფს ერთმანეთისაკენ მათ, რომლებიც ხანხყირებს და შემოქმედებით ხამეუშაის ახრულებენ, იმათგან, რომელთათვის შრომა პირველ რიგში ცხოვრების მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას ნიშნაკვს. და ჩვენ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ შრომა არა მხოლოდ მის ობიექტებს, არამედ ხუბიექტებსხაც აყალიბებს".

XVII.

"შედეყვია იმის აღნიშვნა, რომ წლების განმავლობაში შრომის ცნების ფიქხაცია ანაზღაურებელი შრომით, ე.ი. ხელფასიანი შრომით, უხამართლობაა იმ ადამიანების მიმართ, რომლებიც უხელფასი, ხაზოგაღოებრივად აუცილებელ

ხამუშაოს ახრულებდენ და ღლებაც ახრულებენ. მოხუცი აღამიანები უნდა იქნან მოვლილი, ავადმყოფებს ეხატროება მოვლა და ბავშვები უნდა იქნან ზრდილი". "ქალიხა და ვაცის თანახმობის მოთხოვნაც... პრიფციისა და

ხაზოგადლებაში მოთხოვნა, **მკვლერი გამყოფის გაუქმებას** ანაზღაურებულ შრომადა და ოჯახურ შრომას შორის. ამიყომ შრომის ცნების განხაზვვრა და შეფასება პირველ რიგში უნდა ხდებოდეს არა მახთან დაკავშირებული ხელფახით, არამედ იმით, რამდენად შრომა ხაზოგადლებრივად ხახარგებლთა და რამდენად იგი ცალკეულ აღამიანებს თვითგანხორციელებიხა და ემანხიპაციის ხაშუალებახ ამლებს. მოთხოვნა თვითგანხორციელებიხა და ემანხიპაციიხა მიღის იქითკენ, რომ შრომა და განათლება იხევ უფრო ძლიერად კავშირდება, რაც მუშათა მოძრაობის ჭრადიციახ შეეხახამება. ახეთი კონცეფციო იძლება აგრეთვე შეხამებლობახ ირი აღნიშნული ხაზის გარდალახვიხა".

XVIII.

"**მომავლის ხაზოგადლები** კონკრეტულ უფოპიხათვის ეს ნიშნავს პირველად: ხოციალური ძირითადი უბრუნველყოფის გახრულყოფილებახ; მეორე: ანაზღაურებული ხამუშაოს ხამართლიანი განაწილება ხამუშაო ღროხ შემცირების გვით; და **შეხამე**: შრომის ცნების ახალი განხაზვვრა აუქმებს უმუშევრობის ცნებახ იმით, რომ **განათლებლის განგრძობა** და ახალი პროფეხიის შეეწავლა გაგებულ იქნება როგორც ხაქმიანობა აღამიანის თვითგანხორციელებიხათვის."

XIX.

"**ვინაიდან** ღლებ კილევ შრომახა და ხაქმიანობახ ახხვავებენ, უცხოხათვის განკუთვნილ, ხაჭირო ანაზღაურებულ შრომახა და ხაკუთარი თავიხათვის განკუთვნილ კულტურულ და თავიხუფალი ღროხ ხაქმიანობახ, - ეკუთვნიხ აღამიანის თვითგანხორციელებახ შრომაში და ხაქმიანობაშიც. თუ ხოციალდემოკრატიახ ხურხ შრომის ხაზოგადლებრივი აღიარებიხათვის იზრუნოხ, რომლებხაც აღამიანები მათ ხელფახიანი ხექტორის გარეშე ახრულებს, მაშინ ხოციალდემოკრატიამ 'შრომა' და 'ხაქმიანობა' იხევ უნდა მოაქციოხ ერთ ცნებაში. ერთი ხიფყვიო: მახ ეხატროება ეს გაფართოებული შრომის ცნება, რომ ჭექნოლოგიურ გამორწევახ მოფიქრებულად შეხვდეს."

XX.

"**ხაზოგადლება** უნდა გახდეს ჭექნიციხ ბაჭონი, რომ იხ ხაზოგადლებიხ ცალკელებახ ჯგუფებმა არ გამოიყენოხ იმიხათვის, რომ ხხვაზე ჭვანროთ იბაჭონოხ". "ჭექნიკა უმაღლები ღონიხ პოლიფიკავა არა მხოლოდ იმიყომ, რომ იგი ხაზოგადლებრივად ორგანიზებულთა და რომ მახთან ხაზოგადლებრივი და ძალუფლებიხ ინჭერუხებოხა დაკავშირებული, არამედ პირველყოვლიხა იმიყომ, რომ არაფერი იხე ხანგრძლივად არ ცვლის ხაზოგადლებახ როგორც ჭექნიკა". "...ამიყომ ხაზოგადლებრივი გამოიყენება ჭექნიკიხა პარლამენციხ ხაქმევ უნდა იყოხ".

XXI.

"**თავიხუფლება** ეხატროება მაცერიალური ბაზო. აღამიანიხათვის, რომელიც მშიეროხ, თვითგანხორციელება ყველაფერ ხხვაზე უფრო არიხ ხაჭმელიო გამდლებს. პირველად მაშინ, როცა იხ მამღაროხ, შეეცდება იგი თავიხი თვით-

"გამოცხადება" და უკმაყოფილო არიან, რომ გერმანიის ხოციალემოკრატიული პარტიის ახალმა პროგრამამ, რომელიც 1989 წელს უნდა იქნეს დამუშავებული უნდა შეეცვალოს უკვე 30 წლის ე.წ. "გოლდბერგის ლეგენდარული პროგრამა", რომელმაც, როგორც ცნობილია, გზა გაუხსნა პარტიას ამომრჩეველთა "ცენტრი-ხაკენ", რადიკალურ "მემარცხენეობაზე" ხელის აღებით.

XXIX.

"ჩვენ თავი უნდა ავარიდოთ იმას, რომ მოქალაქეებს შეექმნას შთაბეჭდილება, თითქოს გვხურს ჩვენ ცხოვრების ხეობის მრავალფეროვანებას, პიროვნული ინდივიდუალობის დასუსტება თუ კალაპოტში ჩახმა." ხოციალემოკრატიული პარტია - განავრძობს ლაფონცენი - არის "თავისუფლების პარტია" და არა "პარტია მორალური ხარვეზებელი თითისა და მახინჯვლებელი ახვედური ცხოვრების ყალიბისა".

XXX.

ხოციალემოკრატიული პარტიის პროგრამის კომისიის ერთ შეკრებაზე ოხკარ ლაფონცენმა განაუთარა ეკონომიკური კონცეფცია, რომელიც "გეგმიანი მეურნეობა", კაპიტალდამანლების მმართვეა, "ნოლი-ზრდა" და ღირსიგში უარყოფილია. ზამავიეროდ ლაფონცენმა მოითხოვა ხავადახახადო ხიხყემის იხე გარდაქმნა, რომ იხეუ-დამანლებული მოგება თავისუფალი უნდა იყოს გადახახადო-ხავან. რაც შეეხება ხახელმწიფოვრივ გეგმიანობას, მან განაცხადა: ამბობენ, ხახელმწიფოს შეუძლია "ეკონომიკური პროცესი ყველა დონეზე მმართველ, ებ მიმარჩია მე მოთხად, და ხამინელ მოთხად ამახთანავე".

XXXI.

"ღიხკუხიხას" გერმანიის ქრიხციანულ-დემოკრატიული პარტიის "წინ-მოაზროვნე" - პროფეხორ კურფ ბილენკოფთან (Streitgespräch; "Vorwärts", 29. Oktober, 1988, S. 18), ოხკარ ლაფონცენმა, ხხვათა შორის, თქვა: "მე მხარს ვუჭერ ხამაზრო მეურნეობას, ვინაიდან მე ვხედავ, რომ ხახელმწიფო ხახახლო მეურნეობანი არ იძლევა გონიერ შედეგებს, .. იმის შემდეგ, როცა ეს გორბაროვმა გაიგო, ჩვენ, ხოციალემოკრატიებს არ უნდა შეგვხხეხეხ, როცა ხხვები ამბობენ, რომ ხოციალემოკრატიამ ხწორი ჰახუხი გახხვა. ხოციალემოკრატიების ჰახუხი გამოიხახება იმამი, რომ ხამაზრო მეურნეობა აღიარებულ იქნას; მავრამ ხოციალემოკრატიის ძველთაძველი იღვა-მოქალაქეთა თანახსორი მონაწილეობა ხაქმეებში, რომლებიც მათ ეხება, - გაყარებული უნდა იქნას ცხოვრებამი. .. ჩვენ გვინდა დემოკრატია ჩანერგილ იქნას პროლუქციის პროცესში". (გვ. 19).

XXXII.

კურფ ბილენკოფიც, მიუხედავად იმისა, რომ იხ ქრიხციან-დემოკრატიული პარტიის "წინ-მოაზროვნეა", ამბობს, რომ "... ძველი 'კლახიკური' შრომის განაწილება, ვთქვამთ, ხახლმი მუშაობახა და პროფეხიულ მუშაობახ შორის, ქალების კიდეუ უფრო ჰლიერათ ჩართვით შრომის პროცესში, ითქვიფება". (გვ. 18).
ჰ. ხ. კოლროიციერი, ზაო ჰაოლოს უნივერსიციეცის (ბრაზილია) პროფეხორი ამბობს: "ლაფონცენის თემიხეპი... არის დკუემენცე-

ბი ერთი 'მთაბროვნიხა', არამედ დღიე ხახელმწიფო მოღვაწისა. ეხ თეზიხე-
ბია გზიხმარქვენებელი მომავლიხსავენ არა მარყო გერმანიიხ, არამედ კავთმ-
რობიხსათვიხ". ("მმ", 12-1988, გვ. 7).

საქართველო
საზოგადოებრივი
მედიის ეროვნული
სამსახური

XXXIII.

"ოხვარ ლაფონჭენიხსათვიხ 'ირბერიხ(ვაჭარა ქალაქია, ხალაფ შემუშავებულ
იქნა პარყოიხ ახალი პროექტი.კ.ი.) პროგრამიხ' პროექტი, რომელიფ ერპარდ
ეკლერიხ ინიფიაფიფიფი შეიქმნა, მეჭალ უიმელთა ჯონით და ჭრადიფიონალიხფ-
ური ეკონომიკური და ხაზოგალეობრივი პოლიფიკიხ ნაწილუმში. ოხვარ ლაფონ-
ჭენი კი ემხრობა 'პროგრეხიხ განაოლუმულ ფორმახ', აღიარუმხ ჭექინიკურ
განახლებახ იმ დროხან კი, როგო ინდუხჭრიამი ხამუმოა აღგილუმხ ხპოშხ.
აქ, ლაფონჭენი უფრო ჭრადიფიონალიხჭური ხოფიალემოკრაფიუმხ პირიხპირ
დგახ, ვილრე "ხაბაზრი მეურნიუმხ" კონხერვაფიული მომხრეუმხ წინააღმ-
დეგ. "ჭრადიფიონალიხჭური" ხოფიალემოკრაფიუმი მოურთლებდენ უმუშეკრობიხ
წინააღმდეგ ბრძოლაში ხახელმწიფო ძალაუფლებიხ გამოყენიხსავენ; კონ-
ხერვაფორები და ლიბერალები კი ეყრდნობილენ ბაზარიხ და მწარმოებლებიხ
უნარიანობახ "ჯალხხური ფორმულით": მოგება უდრიხ კარიფალაბანდებახ
უდრიხ ხამუმოა აღგილუმხ. ეხ ფორმულა კი გამოიყენა ლუდვიგ ერპარდმა, რა-
ხან მოყვა გერმანიიხ "ეკონომიკური ხახწაული" შეორე მხოფიო იმიხ შემდეგ.

XXXIV.

"კონფლიქტები - ამბობხ ლაფონჭენი - უნდა იქნახ განხჯილი; ბოლიხდაბო-
ლიხ ხოფიალემოკრაფიული პარყოიხ არ არიხ პროფვაფირებიხ პარყოიხ, რომელ-
მან პროფვაფირებიხ გაღაწყვეფილებანი უბრალოდ გაღაიბაროხ".

XXXV.

და აქვე აღხანიმნავია, რომ მპრომელთა შაბათ-კვირახ მუშაობან გახდა
ხალავო ხაკიოხი ლაფონჭენიხსა და პროფვაფირებხ შორიხ, რომლიხ დროხ და-
ფონჭენი შაბათ-კვირახ მუშაობახ ხაჭიროთ თვლიხ, რომ თანამედროვე მეჭალ
ძვირი ხაწარმოო ხაშუალები შაბათ-კვირახ გაჩერებული არ იღგეხ. ოხვარ
ლაფონჭენმა თქვა: "...ხელთ მაქეხ ერთი კონკრეფიული თხოვნა ერთი ხაწარმო-
ხა: მე მივცემ დამაფებით კილევ 200 აღამიანხ ხამუმოახ, თუ თქვენ ნებახ
მომცემთ მანქანები შაბათხ და კვირახ ვამუმოა; და აქ მე, როგორც ხოფიალ-
ემოკრაფიხ, ხიძნელები მექმნება..." აქვე უნდა აღინიშნოხ აგრეთვე, რომ
გერმანიიახ გააჩნია - ხაფრანგეთიხა და ინგლისიხ ხაწინააღმდეგილ - ერთია-
ნი პროფხიული კავშირი, რომელშიფ გაერთიანებულია ცალკეული დარგებნი
პროფვაფირები, რითაფ მწარმოებლებხ, პროფვაფირებიხ თანხმობიხ გარეშე,
ხელეფი შეკრული აქვთ.

XXXVI.

ძნელია იმიხ თქვა თუ როგორ შეიფვლება "ირბერიხ პროგრამიხ" პროექტი და
რა ხახეხ მიიღებხ, როგორც ამბობენ ხოლმე, "ოხვარიხ პროგრამიხ" პროექტი.
მავრამ ერთი ნათელია: "ყველაფერი დინებამია", ე.ი. გერმანიიხ ხოფიალემ-
ოკრაფიული პარყოიხ "წინ-მოაბროვენები" ცდილობენ ვახუხი გახეფხ "მეხა-
მე ინდუხჭრიული რევილუციიხ" პრობლემებხ. ჩემთვიხ განაკვირია მხოლოდ იხ,
რომ არხაილან არ იხმიხ ხმა (არა მარყო ეკონომიკური) "მეხამე გზიხ" არ-
ხეობიხ თუ მეხამებლობიხ მეხახებ, თუმცა ამ მხრივ ხაყურადღებოა მვე-

ციხის ხოციალდემოკრატიული პარტიის გამომცემლობა, რის შეხებებზე პირსაც პანის
 ხხვათა შორის, წერს: ხოციალდემოკრატიულობა "მეხამე გზის" მათი ეკონომიკური
 რი პოლიტიკით... ხრულდასაქმებას თითქმის მთელ ქვეყანაში მიადრინებს და ამ
 ავე დროს ინფლაცია ათი პროცენტულიდან ექვს პროცენტამდე დაიყვანეს. მაღალი
 ხახელმწიფო დავალიანება, რომელიც მათ მემარჯვენე პარტიებიდან გადიობა-
 რებს, 1982 წლიდან დაწყებული, თითქმის მთლიანად აღკვეთეს. ინლუხტრიის
 პროდუქცია იზრდება და რეალური ხელფახი მაფულობს". ("ფორვერტს", 24 ხექ-
 ფემბერი, 1988 წ., გვ. 40).

XXXVII.

როგორც ხჩანს, ყოველ ქვეყანას თავიხი ხვეციფორი პოლიტიკური, ეკონომი-
 კური, კულფურული და ხოციალური ცხოვრების შეხამამიხად შეუძლია ყოველი
 თორიის თუ პრაქტიკული გამომცემლობის მხელველობაში მიღება, რითაც შივი-
 ღით ოხპარ ღანფონფუნის წიგნში - "მომავლის ხამოგალომამი". - წამოყენებულ-
 ლი ღებულეებების ვარგისიანობა-არვარგისიანობის პროზღემებთან ჩვენი ხამ-
 მოზღოს - ხაქართველოს - პირობებში.

XXXVIII.

ყოველი თორიული "წინ-აზროვნება" თუ პრაქტიკული მოქმედება შეღეგია,
 გახაგებია, მოგემული ქვეყნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულფურულ, ხოციალური
 ცხოვრებისა, რითაც იმის თქმა მხურს, რომ ღიღია განხხვავეება გერმანიასა
 და ხაქართველოს შორის: გერმანია უაღრეხად განვითარებული და მოწინავე
 ინლუხტრიული ქვეყანაა მთელს მსოფლიოში; ხაქართველო ვი - თუ მხელველობაში
 მივიღებთ "მეხამე ინლუხტრიული რეკოლუციის" პროცესს -, დაახლოებით, გან-
 ვითარებაღი ქვეყანაა. გერმანია ღიღი, ხაქართველო ვი პაფარა ქვეყანაა.
 გერმანია დამოუკიღებელი და ხუვერენული ხახელმწიფო, ხაქართველო ვი მოხ-
 კოვის თავიხებური კოლონიაა. გერმანიის მოხახლოობა 60 მილიონს აჭარბებს,
 ხაქართველოს ვი ხუთ მილიონს. გერმანია ღღეს ორი ხახელმწიფოა - გერმანიის
 ფედერაციული რესპუბლიკა და გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა - დემოკ-
 რატიული და დიქტატორული ხახელმწიფოებრივი წყობილებით, და ორივე გერმა-
 ნული ხახელმწიფო ხაერთამორიხს ხამართლის ხუქიქეფება და, ხხვათა შორის,
 გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხრულფულებიანი წევრებია. ხაქართვე-
 ლოც გამოფიღია ორ ნაწილად, ღიღი ნაწილი ხაბჭითა ხაქართველოა, რომელიც
 კრემლის, მოხკოვის, მგირე ნაწილი ვი ანპარას მაფონობის ქვეშაა. ხაქართვე-
 ლო ხაერთამორიხს ხამართლის ხუბიქიქე ვი არა, ვთქვათ, შვეიცარიის კან-
 ფონების უფლებებითაც ვი არ არის აღჭურვილი. კიღევ-მეფი: თურქეთის ხე-
 ლისუფლებამ ჩვენს თანამემამულეებს ხახელი და გვარიც ვი შეუნვაღეს, და
 წერა-კითხვის ხწავლის შეხამებლობას ვი მოუხპეს ჩვენ თანამემამულეებს.
 მავრამ, მოუხეღავათ აღნიმნული და ხხვა მრავალი განხხვავეება-განხაკუთრე-
 ბულობისა, - ფექნიკური წინხვლა, განხაკუთრებით მეხამე ინლუხტრიული რე-
 კოლუცია, ხაქართველოს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულფურულ, ხოციალურ ცხოვრე-
 ბაშეც მოახღენსშეგავლენას, რის შეღეგად ოხპარ ღაფონფუნის მიერ წამოჭრი-
 ლი ხაკითხები, უთუთ, ხაყურადღებია თუ ხაყურადღებო გახლება ჩვენთვისაც.
 ვამბობ: "გახლება" იმიფომ, რომ, როგორც ხჩანს, ღღესღღებით თვით გერმა-

ნაც, ეს მხოლოდ მოწინავე ინტელექტუელი ხახულები, მზად არ არის(არა მარცხ) შრომა ბელტახიანი და შრომა უხელახლო გაიგვივებულ იქნას, თუმცა ამ-ჯერად უნდობია თუ რა ხახუხე მიიღებს გერმანიის ხოციალდემოკრატიული პარტიის ახალი პროგრამა, რომელიც 1989 წელს უნდა იქნას მიღებული და და-მტვიციებული.

XXXIX.

ხაქართველს ხოციალდემოკრატიული პარტია("მეხამე დახი") ყოველთვის იყო, არის და იქნება ხაქართველს, ქართველი ხალხის ყველაზე უფრო ძველი, აწ უკვე თითქმის ახ-წლიანი იხტორიით, და მარად მოღერნული პოლიტიკური პარ-ტია, ვინაიდან იგი ხაქართველის ხოციალურ-დემოკრატიული მიძრამობის თორი-ულ -პრაქტიკულ მიწაპოვარს ხაქართველს, ქართველი ერის რეალურ მდგომა-რეობას უთავებდა და ამით "ქართულ ხულს" შებრავდა, რის შედეგად დაიშა-და "ქ ა რ თ ე ლ ი დ ე მ კ რ ა ტ ი ა"(აღბერ თომა) 26 მაისის ხა-ხით, რაც, ამავე დროს, ხოციალური დემოკრატიის "მეხამე გზაზე" გამოხვლა იყო, რომელიც ელილობდა "თავისუფალი ბაზრისა" და "გერმანიის ბაზრის" ნა-კლოვანებათა გარდაღახვას დემოკრატიისა და ხოციალური ხამართლიანობის ილე-ვბის ერთმანეთთან შერწყობის გზით, ვინაიდან ხოციალური დემოკრატია არის დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა.

XXXX.

ოხვარ ლანფონფენის ილეები, გამოთქმული თავის წიგნში -"მომავლის ხაზოგა-ლოება", - ხაქართველს ხოციალდემოკრატიული პარტიისხათვისაც ხაყურადღებოა, ვინაიდან "მეხამე(კომპიუტერების) და მეოთხე(გენეტიკის) ინტელექტუელი რეკოლუცია, ადრე თუ გვიან(უმჯობესია ადრე), ხაქართველმდღე მოაღწევს, რომელხაც ჩვენ, ხოციალდემოკრატიები, ე.ი. "მეხამედახულები" მომზადებულ უნდა შევხდეთ, თუმცა დღეს - ხაწინააღმდეგოდ გერმანიის ფედერაციული რე-პუბლიკისა - ხაქართველში გამეფებულა არა "ხაბაზრი მეურნეობა", არამედ "გეგმიანი", ე.ი. დიქტატორული მეურნეობა, რომლის გარდაღახვა, როგორც ჩანს, ხგრს მიხეილ გორბაჩოვხაც "გარდაქმნა-ხაჯაროობა-დემოკრატიზაციის" გზით.

XXXXI.

აქვე უნდა შევნიშნოთ აგრეთვე, რომ ოხვარ ლანფონფენი - ჯერ - ხაარბრიუკე-ნის ობერბურგომიხტრი იყო, ახლა კი ხაარლანდის, გერმანიის ფედერაციული რეპუბლიკის ერთერთი მხარის, მთავრობის თავჯდომარეა; ხაარბრიუკენი და ხაარლანდი კი ჩვენი დედაქალაქის - თბილისის - და ჩვენი ხამომბლოს - ხა-ქართველს პარტნიორებია; და თვით ოხვარ ლანფონფენი არაერთხელ ყოფილა ხა-ქართველში და ხაქართველს კარგად იცნობს. ვინ იცის, რამდენი "ახალი ილეების" მიღება შეუძლია ხაქართველს არა მარტო ხოციალდემოკრატიულ პარ-ტიას ამ "ვაფარა ნაპოლეონისხავანდ?!.."

ვარლი ინახახრიძე
მიუნხენი, 1989 წლის აგვისტო

შენიშვნა: შრომის ცნების აღნიშნული განხაზოვრა მიღებულია მხელეულობაში ხაქართველს ხოციალდემოკრატიული პარტიის("მეხამე დახის")ახა-ლი პროგრამის პროექტში.

ერის განხჯა და განჩინება

ხაუბარი პირველი

"ხმა ღვთისა და ხმა ერისაი"

-I-

ყოველი ეპოქის ვითარების ხინამღვიღვში, ქართული ერის იხტორიული ყოფნა-არსებობა გამოვლინება იყო და არის მიხი ორგანიული თვისებათა მღლია-ნობისხა: უწყვეტი ფიზიკური მოთმინება, ხუღრმელოზის უმაღლესი ღონე და გონებრივი განხჯა-დაკვირების უწყუარობა.

ქართული ერის მიერ შურისმაძიებლობის მიუღებლობა და უარმყოფელობა ხაფუძვლად განეფინება მიხ ეროვნულ პაფივმოყვარუობახ; ღღეხაფ, ჩვენ თა-ნამეღროვეობაში, მიუხეღავათ ხანგრძლივი ღროთა შინა, ეროვნული ჩაგვრა-განუკითხაობისხა, ქართული ხაღხხ თავის ხულიერ-წნიეობრივ ხიმალღეეგბიღან-ფიხიფ არ ღაღღომიხა; მიუხეღავათ ხეღხაყრულ პირობებისხა, იხ არ აღმღგარხა, განკითხხაობის ქმეღობითი ხურვიღის შთაგონებით.

ქართული ხაღხინათვის, ერის განხჯა და განჩინება იყო ყოველღვის და არის ამჟამაღხ, გაღამწყვეტი ხიფყვა და ხაქმე, ღაუღეგარი მფრის მიმა-რთაფ კი.

ამ ჩვენი თქმუღის ნათღხაყოფად და ღახაღხფურებლად იხტორიული აშბ-ეგბი და ფაქტეგბი მრავლად მოგვეხაღმეგბიან, მაგრამ მათი აღრიფხვა და ხიფყვ-იერი განმარტეგბანი, ამ ჩვენი ხაუბრის მიზნღახახხუღობახ არ წარმოაღგენხ.

-II-

როგორფ მოგვეხენებათ ,ხაბჭოთა ხეღხუფღების ტრადიციული კანონის მი-ხეღვით, პარტიის ბიუროს პირფული მღვიანი იყო და არის ღღეხაფ ყოვღისმემ-ძღე ღმერთი, მიხი ხიფყვა ითვეღბა ხაყოვეღთაოღ ყვეღახათვის, უღავო

ტემმარიფებათ; ფმ ყამთა ყამიანობის პირველი აქტიურთაგანი შემომქმეღი, უვნებლად მოხწეული ღღემღის, მკითხველთ მოუთხრობხ თავის მემუარულ ნაწარმო-ეგბში: "ხანგრძლივი პრაქტიკით ღაღგენიღიხა, რომ წამყვან როღეგხ რეხპუბღიკის ხეღმძღვანეღობაში, ფვ პირველი მღვიანის შემღღეგ ხახაღხო კომიხართა (მიინიხტრ-თა) ხაბჭოს თავმჯღომარე და ფვ მეორე მღვიანი ახრუღებენ. ამ ხამეულიღან მუშაობის მთავარი წარმათვეღი პირველი მღვიანიხა." ამ მხრივ ღღეხაფ ხაბჭოთა ხინამღვიღეში რეყომის მღგომარეობა ხრულიად უფვეღღიხა, მიუხეღავათ, გარღაქმ-ნის უა ხაჯაროობის ახაკოვანობისხა!

ფხაღიხა, აშავინათვის ხაკვირვეღებახ არ წარმოაღგენხ, მიმავალი პირვე-ღი მღვიანის ხიფყვა და არჩევანი ავტორიფეფული გაღამწყვეტი, რომ არის თავის მემფვეღღის ხახარგებღოღ!

როგორც წარსულის იხსორიული ფაქტები დასაბუთებენ, ზნ ვ. ჩარკვიანს ბე-
-დმა ბელმინევიტის გულისა, რამდენადაც გავვიგია, იხ აღმოჩნდა, როგორც ფავო-
-რიული და ფადავანი მიმავალი პირველი მღვიანია. ქორონიკონი ვი მოგვიხსნა, რომ ეს მიმავალი პირველი მღვიანი ყოფილა ხალხის ლ. ბერია.

-III-

პირველ ხახალხო ბრალმდებლად შეიძლება აღიარებული იქმნეს ავტორი
იმ ხაყურადღებო ხვაფიისა, რომელშიდაც იხ მწუხარებით იხწუნებს, ხაქართველოს
მოწინავე ინფელიგენციის იმ შემადგენლობას, რომელთა მხეურადაც განადგურებას
აღვილი ქონდა ბრალმდებლის ბაფრონობის პირველ პერიოდში; ხვაფიის დახახრულს
ავტორი ზნ ვ. აღიაშვილი, განმგაღალეებული ბრალმდებლიდან ხაზს გახმით აყალი-
-ბებს, წმინდა პაფროფული ხახიათის ბრალმდებან თავის იხსორიულ ჩარჩოებში:

I- "მერე იყო და ხაქართველოს კომპარტიის გენერალური კომიტეტის
მღვიანმა ძირიანად მოთხარა ილია ჭავჭავაძე და ვაყა-ფშაველა,
ხახკოლო ხწავლების კურხიდანაც ვი ამოიღეს, როგორც უღირხი მწე-
-რლები, ჩვენ ვი მახ პროფეხარობა მივანიჭეთ."

/3. აღიაშვილი, "ლიფერაფურული ხაქართველი" 6/I-89-წ./

თავის მგირე ხვაფიაში ზნი ლოგენფი ლემურ ბახჭაძე ერის ხახელით ვ. ჩარ-
-კვიანს ეკითხება:

II- "იქნებ ახლა გვიპახუხოთ", თუ ვინ იყო დაინფერეხებული,
ან რა პოლიფიკური მოხაზრებით ხელმძღვანელობდა მაშინ,
როლესაც ხაქართველოს (1951-წ) ყოველ კუთხიდან, ერთ ღამეს
გაღახახლებული იქმნა, რამოღენიშე ათახი ოჯახი, ხაბჭოთა იმ-
-პერიის ხხვალახხვა მხარეში.

მწერალი ლ. მრევლაშვილი თავის ხვაფიაში, რომელიც მიმართულია ღია წერი-
-ლის ხახიხ ყოფილ პარტიულ ღმერთიხადში, იხხენებს იმღროინღელ მრაველ პრ-
-ბლემებს ბოროფობით და ხრული ანფიეროვნული განზრახულობით გარემოფულს გან-
-ხორციელებულს პარტიის მეხვეურთა წყალობით; წარმოადგენს ხაუკეთეხო ხახ-
-აღხო ხაზრალმდებლო აქტს, ერთიან პაფროფული გჟღიხფვიცილით და გუღიხწყრო-
-მით წარმოთქმულს, რომელიც ბელმინევიტითი ხიზუხფით გამომხახხველია იმ ეპოქა
ბოროფობრივი ყოველგვარი ხაქმიანობიხა, რომელიც ხორციელებოდა პირველი მღ-
-ვიანის ზნ ვ. ჩარკვიანის ხარღლობით და პირადი პახუხიხმგებლობით.

მწერალ ზნ ლ. მრეველაშვილის რჩევაა: ერისხალმი პაფივისხემა მიით-
-ხოვხ, განხაკუთრებით განკითხვის ღროხ, ვიყოთ გულახლილი, თავი შევიკაოთ
ხიგრუხიხავან ღა ფაქტების უხეშად ღამახინჯუბიხავან,

მიუხეღავათ ამ რჩევა-ღარიგებოხა ,ზნ ვ. ჩარკვიანი,რომელიღ მიჩვე-
-ღია,თავჩაჭინღრულ აუღიფორიიხ ერთხმიან ამოძახიღხ,როგორღ თანხმობიხ , ვი-
-თომღ ერთხუღოვნეზა, ახღავ ერი ხიღართღიხ მომთხოვნი,განმხჯელი ყოვეღივი
ანფიეროჯრული ზოროფეზიხა ღა მიხი შემიქქმეღიხა, მახ ვვღავ წარმოღგენიხ,
პრეფიციღად ზოღმევიკურ ხიღიღიღიხ წინამღღეგ; *...იღ ღროხ ღაიწყო იღია
ჭავჭავამიხ თხუზულეზათა ხრული,ათფომამანი კრეზულიღ გამოღემა. ხამწუხაროღ,
ღიფერაფული ინხფიფუფიხ მაშინღღემა ხეღმღღავანღღეზმა გამოღემახ თავი ვერ გა-
-ართვეღა პივეღი ფომი ფამრავი შეღღომეზით ღაიბეჭღა. ზიუროხ ღღღენიღღეზით,
ამ წიგნიხ გავრღეღემა ავკრძაღეთ,..."/"ღიფ. ხაქ--ღო",3/II-1989-წ./

მაგრამ,როგორღ ერიხ წიღიღღან წარმიღღგარი ზრადღღეღელი მოგვითხრო-
-ბე, ზემოთ მოხხენეზული განმარფეზა ყოფღი პარფიული "ღმერთიხა",არიხ უხეში
ხიგრუე,რომელიღ მხოღღღ ღამხოღღღ არიხ ,ერიხ აბუჩაღ ავღეზა ღა მიხი ხმა,
ხამართღიღანობიხ მომთხოვნი ზოღმევიკური რუხული წაღღეზით გათეღვიხ ღღა!

მაგრამ არიღან აღამიღანები,რომღღეთავ იგიღან, რაფომავ ავრძაღეთ. როგორღ ამ-
-ბოზენ, ამ ფომში "ქვათა ღაღაღი" იყო შეხული.""/"ღიფ. ხაქ.", 12/V-89-წ./
ზოღმევიკური პოღიფიკური ხიზრძღე ამ ნაწარმიზ მიჩნეღღა ღა ღღეზოღ მიი-
-ჩნეღხ მოვინიხფური მხოფღმხეღვეღოზიხ უვვღავ ქეგღაღ!
ახეთიღა ხინამღღვიღე, ახეთიღა ერიხ ხმა!

II-- მოუხმინოღ იხეღ ზნ ლ. მრეველაშვიღიხ:

"ახღა მიწღა ერთი ღღღიკავფური რამ გკითხოღ: თუ მართღა ახე გიყვარღათ
ღა ახელიღ პაფივხ ხეღმღღთ ქართვეღთა ხაღოზავ ხაფ-ღმერთხ,--იღია ჭთვჭავ-
-ამეხ,როგორღ გვარწმუნეზთ თქვენიხ წერიღიში, როგორ მოხღა,რომ პიროვნეზა,
რომელიღ ღღღიხ მუღღიღღან მოვიღღეღელი, ხიკვღიღიხ ღღემღე მიხი მაგინეზული
იყო, მიიფანეთ ღა მთაწმინღაღე ფერხთით მიუწვინეთ?" /12/V--,-წ./

ზნ ლ. მრეველაშვიღიხ, მხეღვეღოზამი ყავხფ. მახარამე,რომელიღ გარღაიგვღა ქ.
თბიღიხში, 1941წ., ათღეკემბერხ; ქართულ ენციკლოპეღიღამი ღახაფღავეზიხ აღგი-
-ღი არ არიხ მიითეღეზღ-ი!

ზნ ვ. ჩარკვინი თავიხ ხაპახუხო წეროღ :ში ამ ხაკითხხ ხრულეზით
უგულეზღღყოფხ ღა ერიხ წინამე ვაჟკავფური ხიღაჟყოთ აგხაღღეზხ: "იხიღ უხღა
ვთქვა,რომ მაშინღელი გენფრადერი კომიფიციხ ზიურომ გამომეყღავნა ღა ხამართ-
-აღღი მიჭღა იღიღახ მკვეღღოზიხ მოწაწიღე გ. ბერმიჭავიღი, რომელიღ 34-წღიხ
განმავღღოზამი ღაუხჯელი რჩეზოღა."

გ. ბერმიჭავიღიხ გარშემო თქვენი ეხ განგხაღაზა არიხ ერიხ წი-
-ნამე თქვენი პირადი უხირგხვიღოზიხ ხაუკეთეხო ღახაბუთეზა!

ეროვნულმა მთავრობამ დაამთავრა მკვლელობის ხაქმის ძიება და გ...
-ბიჭაშვილს. ჩამოართვენ ხელწერილი, რომ ის ხახამართლს დაწყებამდის ქ...
-ღიხილან არ განხუციყ.

ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ იმის ნაცვლად, რომ ხახამართლს პრ...
-ბეხი უზრუნველყო, ფ. მახარაძის ხაილუმლო ბრძანებითყველა ხაბუთები მიჩ...
-ქმალელი იქმნა და თვით ბერბიჭაშვილი უზრუნველყოფილი ბოლშევიკური პარტ...
-ილიდან გაცემული ხაბუთებით, რომ ის იყო პროფესიონალური რევოლუციონერ
ჭერირიხიცი! ფ. მახარაძის წყალობით ვარგი ხამხახური და არა ფიზიკური მუ...
-შაობა, ღიღი ხელფახი და უღიღეხი პენსია!

ბევიდან ნაბრძანებით, შენ მიერ მოწყობილ ხახამართლო ბაღმახ...
-ვარაღის შემდეგ, ვიღაც პრპაგანდისხ გორგილაძეს ყოველ ფეხის ნაბიჯზე
აყუფებლით დამპყუელი მურიახავით: "ახლა, ხიმ გაიგეთ ვინ და როგორ მოკლენ
ილია; ნ. ყორღანიამ და მისმა პარტვიამ, მეფის მხრანკის მითითებით, ხელის...
-შეწყობით და დახმარებით.

როდესაც პროკურორი ფ. მახარაძესთან ვიზიციხის შემდეგ, თქვეთვის
ყოველივე ნათელი გახთა, მახარაძის თვით აღიარებით, როგორც ილიახ მკვლელ...
-ობის მთავარო ორგანიზატორიხა, მის გარდაცვალებიხ შემდეგ მის ხხეულს ღე...
-შად ქვეულს, ხავუთარი პახუხიხმგებლობიხ ხაუკუნო ხამკვიდრობელი, მთაწმინ...
-ღაჭე ილიახ გვერლით მიუჩინეთ! ღლეს, მოქალაქობრივი გამბედაობა აღარ
მეგწევთ, რომ ვნ ლ. მრეველშვილ ხ ღლიტაჭურ შეკოხვაზე უპახუხთ.

ჩვენ აქ მეთხველებიხ ხაყურაღლებოდ წარმოვადგინეთ, ორიოდე მუხლი იმ
ბრალეებოხიხა, რომელთა მფვივნეული პრობლემაბი, ღროთა ვითარებოხ ხანგრძლი...
-ვობამ ფერ ჩავლა და ამყამაღაც ღვივის ღირხეული ქართველიხ ხულში და
გულში. ღლეს, ხაბჭოთა რეყიმის გარდაქმნიხს და ხაჯაროობიხ პერიოდშიერი ერ...
-თხმიანად მოთხოვხ ნამღვილ პახუხხს და არა მიკიბულ-მიკიბულ ხიგრუ ეხ!

ყოფილი პარტიული "ღმერთი", ახე ამგვართ აღმოჩთა ხაღხიხ ერთხმიან
ბრალეებათა რკაღიხ ხინამღვილეში; ის, ერიხ ეთხმიანობახ აღიარებხ მის,
შოკინიხჭურ პროვაკაციად! ეხ ყოველივე კი მეფყველობხ იმიხ შეხახებ, რომ
მის ხულში, კვლავ ცოცხლობხგანვიღლ ღროხ ბოროჭთა ხაქმიანობიხ მეღიღურობა!
ვნ კ. ჩარკვიანი თავიხ "იძულებით პახუხში", რომელიც აგებულია მთლიან
ხიგრუ ეზე, ხაყვეღრობხ, ვნკ. აღიაშვილიხ ათ მგნებოხ უხეირო ცოღნაზე და
მის ბოოგრაფიულ უმუხცობაზე. ამ შემთხვევაში უჭუხცობანი არ არიხ გაღამწყ...
-ვეჭი მნიშვნელობიხ, როგორც მისი ღრმა შინახაბორიკობიხ პრაქველი შეგნება
და გამოყენება; ამ მხრივბნ კ. ჩარკვიანი პარტიიხ პირველი მღვიანი და
ერთ ღროხ, რომიხ ცირკიხ არენაზე გამორევილი ხაგანგებოთ დამპყუელი ღიგები
პირველი ქრიხციანებოხ დახაგლეჯალ, ერთხიარი პრაქვიკული გაგებოთ და შე...
-გნებოთ იყენებღენ ათიმღნებოხ მუხლებიხ!

ზოგიერთი ური უფრო თანახმორია?..

თბილისი 9 აპრილი - პეკინი 3 ივნისი

ყველა აღამიანი, ყველა ური თანახმორია.
მაგრამ ზოგიერთი აღამიანი, ზოგიერთი
ური უფრო თანახმორია?!..

I.

თბილისში, 1989 წლის 9 აპრილს, ათიათახობით მშვიდობიან ღემონსჭრანჭრებს, რწმღეღმწიღ უროვნულ ღ პიროვნულ თავიხუფღებახს, ე.ი. ხაბჭოთა ხაქართვეღობ გა- მოხვეღახ ხაბჭოთა კავშირწიღანწი მოიოხოვეღენ, ღა ამიოთ ხაქართვეღობ ხახელმწიფო- ებრივი ღამოუკიღებღობიხა ღა ხუვერენობიხ იხეუ-აღღგენახს, როგორღ ეხ იყუ ხა- ხაქართვეღობ ღემოკრახუიღი რეხპუბლიკიხ ღროხ - 1918-1921 წღებში, - უფხო ხახელმწიფოხს, ე.ი. ხაბჭოთა რუხეთიხ ჯარიხკავეღვი მეხანგრეთა ზახრი ზარწეღითა ღა ხანამღავი ნიკოიერებეღით თავხ ღაეხხენ, რამღიხ ღროხ მოკლულ იქნა - არაოფიციიღური ცნიობით - 150-მღე კავი, ხიღ ღაშავღა ათახობით აღამიანი, მათ შორიხ ქაღებღი ღა აბეშეღებღი კი.

II.

პეკინში, 1989 წღიხ 3 ივნისხს კი, ჭიან-ენ-მენიხ მოღღანღე ახი-ათახობით მშვიღღობიან ღემონსჭრანჭრებხს, უმოავრეხაღ ხჭულენჭრებხს, რამღებღი მოიოხოვეღენ პიროვნულ ნავიხუფღებახს, ე.ი. "მეხუთე მოღენიზაღიახს" - ხოფღიხ მეურნეობიხ, იწღუნჭრწიხს, მეღნიერებღა-ჭრეწიკიხა ღა თავღავიხ მოღენიზაღიიხ გვერღით, - გეხხიღ გაუხხენეხ ხაკუთარი ურიხ - რინეთიხ არმიიხ ჯარიხკავეღებში, რამღიხ ღროხ - არაოფიციიღური ცნიობეღით - მოკლულ იქნა 1500-მღე კავი, ხოღ ღაიჭრა რამღენიმიე ათახი ღემონსჭრან ჭი.

III.

თბილისში ღა პეკინში მომხღარი ხოცვა-ყღეჭრე, თიოქოხს, ანაღოგიური ფაქჭრეზი. მაგრამ მხოფღიო პრეხაქ, ხაზოგაღებრიობამღღა განხაკუთრებით მხოფღიოხ მრავაღ ხახელმწიფოთა მოავრობებმახხხვაღახხვა ხაზომით განხაჯა ეხ ორი ფაქცი:

IV.

9 აპრიღიხ ჭრავღეღიახ თბილისში, მაგაღითაღ, "მორცხვაღ" გამოჯმაურა მხოფღიო მახობრივი იწორმავიიხ ხაშუაღებეღი; მხოფღიოხ ხახელმწიფოთა არღ ურთ მოავრობახს, არღ ურთ მოავრობიხ თავჯღომარეხ ხიჭყვიერი პიოჭეხჭიღ კი არ განუფხაღებღა მოხკოვში.

V.

3 ივნისხს პეკინში მომხღარმა ხოცვა-ყღეჭრემ კი, ღღი რეაქციი გამოიწვიი მთღღ მხოფღიოში, თვიოთ მოავრობეღიხა ღა მათ მეათურთა რათვიღი. "რეკიმხს, რიმღღიღ თავი გავარწენიხ მიზნიოთ, გეხხიღ გაუხხენიხ თავიხ ახაღგა- ზრღობახს...არ აქვხ მომავაღი. ძაღიხ გამოყენებღა ვერაფერხს ვერ მოავგარებხს. მე ვიხურვეღღი, რამ რინეთიხ ხელმღღვანეღობა ბოღიხღაბოღიხ ღაღღგებღა ღიღღ- ვიხ გზახ კრიზიხიხ მოვარებღიხ მიზნიოთ, რავ შეეხაბამებღა რინეთიხა ღა აგრე-

თვე ჩინელი ხალხის მისწრაფებას". ასე განაცხადა ხაფრანგეთის პრეზიდენტმა ფრანსუა მიტერანმა(ა-ფ-3).

VI.

"უაღრესად ააღივლა" და "ხამინლად" იმოქმედა ბრიტანეთის მთავრობის თავჯდომარე - მარჯარიკ ჯეჩერზე - 3 ივნისს პეკინში მომხდარმა ხოცვა-ყლეჭამ, - რეიტერის ხააგენლს ცნობით.

VII.

შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა - ჯორჯ ბუშმა, "ახოშიეყელ პრეხის" ცნობით, განაცხადა: "მეჭად ხამწუხაროა", რომ პეკინში 3 ივნისს გამოყენებულ იქა ძა-ლა მშვიდობიანი ღემონხტრანტეების წინააღმდეგ; ღა გამოთქვა იმელი, რომ პეკინი იხეე მალე ღაუბრუნღება რეფორმების გზას.

VIII.

"მეჭად აღღღეეებელია" გერმანიის ფელრაციული რესპუბლიკის მთავრობა, რომელ-მაც პეკინს მიმართა, რომ "პრობლეების მოხაგვარებღად აირჩიოს მშვიდობიანი ღა პოლიტიკური გზა"; თავი არ ღაანუგბოს რეფორმების ცხოვრებამი გატარებას.

IX.

იაპონიის მთავრობამაც გამოთქვა მიხი "აღღღეეება"; ღა პეკინში მომხდარი ამბე-ბის მხეღღობას უწოღა "ხამინელი ხეენარი".

X.

ღახავღუთ ევროპის ხხვა ხახეღმწიფოებოც ააღღღეეა პეკინში მომხდარმა ხოცვა-ყლეჭამ; შოღანღიის მთავრობამ, მაგალითად, განაცხაღა, რომ პეკინის ამბეგზმა "მოკი" გამოიწვია მთელს ქვეყანაში. შეეღიის მთავრობამ კი ღაგმო"ძაღის ღა-უნღობღად"გამოყენება მშვიდობიანი ღემონხტრანტეების წინააღმდეგ.

XI.

"ემინისცი ინტერენიშნელმა" ჩინეთის მთავრობის თავჯდომარეს - ღი პენგხ - მიმარტოვა გაუგზაქნა, რომელშიც პროტესტი განაცხაღა "ძაღის გაუმართლებელი გამოყენების გამო მშვიდობიანი ღემონხტრანტეების წინააღმდეგ".

XII.

"აღამიანის უფღეზთა ღაცვის ორგანიზაციამ", თავის მხრივ, მიმართა პეკინის ხელმძღვანეღობას - "მიღებულ იქნას ყვეღა ღონისძიება, რაც შეხამღებელია, რომ აღღიღი არ ექნეს იხეე მკვეღღობას."

XIII.

როგორც ვხეღავთ, 1989 წლის 9 აპრიღის ხოცვა-ყლეჭახ ობიღისში, ღა 3 ივნი-ხის ხოცვა-ყლეჭახ პეკინში - მხოფღიო ხაშოგაღოებრიობა ღა ხახეღმწიფოთა მთავრობეში ხხვაღახხვა ხაშოშით მიუღვა, თუმცა ობიღისში - პეკინისაგან განხხვა-ბით - ხაწამღავი ნიუთიერებანიც კი იქნა გამოყენებელი მშვიდობიანი ღემონხტრანტეების წინააღმდეგ.

XIV.

როგორ უნღა აიხხნას ეს ფაქტი? - ამის მრავალ მიზეზთა შირის, ჩემის აზრით, უნღა ავღნიშნოთ შემღღეგი:

1. ადამიანის უფლებებს, რაც განსაზღვრულია "ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში", მსოფლიოს დემოკრატიული სახელმწიფოების მთავრობებზე ვერცხვად გორც ხჩანს, აფხაბებენ სხვადასხვაგვარად, როცა საქმე ეხება "ლიდი" თუ "მცირე" უფლებები. ერების შვილებს: ხუთ-მილიონიან საქართველოს მოსახლეობასა და ერთ-მილიარდ-ას-მილიონ ჩინეთის მოსახლეობას შორის, მართლაც, კლასობრივი განსხვავებაა ადამიანთა რაოდენობის მხრივ. მაგრამ ვითომ შვიობლება ვალკეული ადამიანის უფლებების სხვადასხვაგვარი მიღვომა იმის გამომ, რომ ერთი, ამ შემთხვევაში ქართველი, ხუთმილიონიანი მოსახლეობის, ხოლო მეორე, ამ შემთხვევაში ჩინელი, ერთ-მილიარდ-ას-მილიონ მოსახლეობას ეკუთვნის?.. ვითომ ვალკეულ ადამიანს, რომელსაც ბუნებით მონიჭებული ერთი თავი, ორი ხელი და ორი ფეხი გააჩნია, - იმიჯომ აქვს განსაკუთრებული უფლებები თუ უფლებობა, ვინაიდან იგი "მრავალრიცხოვანი" თუ "მცირერიცხოვანი" ერის შვილია?..
2. ვითომ მსოფლიო საზოგადოებრიობა და სახელმწიფოთა მთავრობები ვერ ხელავენ არსებობ განსხვავებას თბილისისა და პეკინის ხოცვა-ყლეფას შორის?.. თბილისში უფხო, ხაკუპაფილო ჯარებმა ხაქამლავი ნივთიერებას ვი გამოიყენეს ქართული შვილობიანი დემონსტრანტების ჩინააღმდეგ, ხოლო პეკინში ჩინელი დემონსტრანტებს გეხელი ჩინელმა ჯარისკაცებმა გაუხსნეს?..
3. კიდეც ერთი ღიდი განსხვავება: 9 აპრილს, თბილისში, მშვილობიანი დემონსტრანტები მოითხოვდენ ერისა და პიროვნების თავისუფლებას; 3 ივნისს, პეკინში კი, ჩინელი ხუფლენტების მოითხოვდენ პიროვნების თავისუფლებას, ვინაიდან ჩინეთი დამოუკილებელი და ხუვერენული სახელმწიფოა, რომელშიც ერთვული საკითხი, იხივ ჩინელი ერისა, ხაერთოდ არ ღვას ღლის წეხრიგში?..

XV.

ვითომ ერის თავისუფლება მსოფლიო საზოგადოებრიობასა და მთავრობებს უფრო ნაკლებად აინტერესებთ, ვიდრე ადამიანის უფლებების დაცვა?..

XVI.

ამას ემაფება კიდეც ერთი შეუხაბამობა: მოსკოვის ხელმძღვანელობის განუკითხავი ბაფონობა ხაბჭოთა კავშირში მოქვეულ ერებზე, როგორც ჩანს, უფრო "მინალებია" დემოკრატიული ქვეყნების მთავრობებისათვის, ვიდრე ადამიანის უფლებების უგულბებლყოფა ჩინეთში. ხაიდან "გამოიმუშავა" ამგვარი უხამართლო მიღვომა დაპყრობილი ერებისადმი მსოფლიო საზოგადოებრიობამ და მთავრობებმა?.. როგორ უნდა იყოს ადამიანი თავის-უფალი, თუ ის ერთი, რომელსაც ის ეკუთვნის არ არის თავის-უფალი?..

XVII.

და ვითომ არ დადვა ღრო-"ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის" გვერდით, შემუშავებულ იქნას "ერის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია", რომ აღკვეთილ იქნას ერისა და ადამიანის უფლებების იხეთი "ორი ხაზომით" ვაზომვა-განჭკრეფა, როგორც ეს ჩვენ დავინახეთ აღნიშნული თბილისისა და პეკინის მავალი-თებზე?..

დავიჯეროთ, რომ მხოფლიოს ე.წ-ლი "ლილი" სახელმწიფოებრიბათვის, საერთაშორისო ურთიერთობაში, "ვაჭარა" ერებს-სახელმწიფოებს "ხურდა ფულის" ფუნქციონირებას უზრუნველყოფს. აქვს და ექნება?.. ნუთუ უყურადღებოთ უნდა იქნას დაფოვებული ინფლაცია, რომ მხოფლიო მოხახლეობისა და თვით გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრ-სახელმწიფოების უმრავლესობა ხწორედ "ვაჭარა" ერები-სახელმწიფოებია?..

XIX.

დავიჯეროთ აგრეთვე იხიც, რომ - ერთი მხრივ - გავყვირიოთ: ყველა აღამიანი, ყველა ერი თანახწორია(თეორია), მაგრამ- მეორე მხრივ - კი არ გავყვირიოთ, არამედ პრაქტიკულად ვახორციელებოთ, რომ ზოგიერთი ერი, ზოგიერთი აღამიანი უფრო თანახწორია, ე.ი. პრაქტიკულად ვახორციელებოთ უთანახწორობას ერებსა და აღამიანებს შორის?..

XX.

და ამის თვალხაწინოთ მაგალითი არ გახდა 9 აპრილის ფრაგელია თბილისში, და 3 ივნისის ხოფვა-ყლეჭა პეკინში?..

კარლო ინახარიძე
პარიზი, 1989 წლის აგვისტოს

პ ა რ ტ ი უ ლ ი ნ ხ ო ვ რ ე შ ა

კარლო ჩხეიძის დაბადების 125 წლისთავი

I.

" კარლოს ფრაგელია - ქართველი ერის ფრაგელიაა " - ამბობს ნოე ყორღანია კარლო ჩხეიძის ნეკროლოგში, რომელიც მან დაწერა კარლოს თავის მოკვლის გამო. "ბრძენმა უარყო ბრძნული აზრი 'სიკვდილამდე არ მოუკვავს თავი კანხა მეფნიერხა'. მან ვერ გაუძლო...წვალების ყურებას ვოლკოთაშე გაკრული ხაჯხის დაავადებას და მან აირჩია ხამულამოთ თვალების დახუჭვას", - წერს ნოე ყორღანია.

II.

"ჩემზე ნუ ფიქრობოთ, რაც მოხდა ამით გულს ნუ გაიფეხო, საქმეს მოუარეთ", - გაანდო კარლო ჩხეიძემ ხაქართველოს ხაგარეო საქმეთა მინისტრს ევგენი გავაჭკორს სიციფხლის უკანახკნელ ზღეებში.

III.

კარლო ჩხეიძე დაიბადა 1864 წლის 10 მაისს(?), მორაპნის მაზრის ხოფელ ფუთში, ხალავ მიიღო პირველდაწყებითი განათლება; შემდეგ შევიდა ქუთაისის გიმნაზიაში, რომლის მეორე, ე.ი. უკანახკნელ კლასიდან იგი გამოაგდეხ პოლიფიკური მოღვაწეობის გამო. კარლო ჩხეიძე ახერხებხ ჯერ ოღეხის, ხოლო შემდეგ ხარკოვის უნივერსიფეფში ხწავლას, და აქ რაება იგი რკვოლუციურ მუშაობაში.

IV.

80-იანი წლების მიწურულში, კარლი ჩხეიძე დაბრუნდა საქართველოში და - როგორც ის მოკეთხრობს უერნალი "პრმოლის" მეცხრე ნომერში, - 1891 წელს გაიყვანა ეგნაფე ნინოშვილი, რომელიც იმ დროს ჭიათურის ერთერთ კანფორაში მუშაობდა. ეგნაფემ კი კარლო ჩხეიძეს გააგნო ხილიზისფრო ჯიბლაძე, და ასე დაუკავშირდა კარლო სოციალდემოკრატიულ მოძრაობას საქართველოს, რუსეთისა და საერთაშორისო მანძილზე.

V.

"ეგნაფე, ხილვა, კარლო - ეს პირველი ხერიაა ჩვენი მოძრაობის, ჩვენი პრმოლის და განუთარების. ესენი ერთი-მეორეს აცხებდნენ, ერთი-მეორეს აგრძელებდნენ... ერთი აღწერდა ხალხის გაჭირვებას, მეორე აერთებდა ამ გაჭირვებულთ, მესამე მათ აძლევდა თეორიულ დადასტურებას დიდგანობის წიგნებში", - წერს ნოე ურდანიას.

VI.

კარლო ჩხეიძე, ეგნაფე ნინოშვილის, ხილიზისფრო ჯიბლაძის, ნოე ურდანიას და სხვების გვერდით, - არის "მესამე დახის", საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის დამაარსებელი, რომელსაც ადგილი ჰქონდა თბილისში, 1893 წლის 7 თებერვალს. კარლო ჩხეიძე პონაწილეობას ღებულობდა ურნალ "კვალის" გამიცემამში, რომელიც გამოდიოდა ჯერ გიორგი წერეთლის, ხოლო შემდეგ ნოე ურდანიას რედაქტორობით.

VII.

მე-19 საუკუნის მიწურულში კარლო ჩხეიძე ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ბათუმში, ხალც ის, იხილორე რამიშვილთან ერთად, მუშათა წრეებში აწარმოებდა სწავლა-განათლების დანერგვას, რომლის დროს ის ახწავლიდა ქარხნის საკვირაო სკოლაში სხვადასხვა საგნებს. 1898 წელს კარლო ჩხეიძეს ირჩევნ ქაღაქის საბჭოს ხმონად, რაც იყო სოციალდემოკრატიის ხმონად არჩევის პირველი შემთხვევა არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელ ამიერკავკასიაში.

VIII.

1907 წელს, მეორე ღუმის გარკეცისა და იმავე წლის, ე.ი. 1907 წლის 3 ივნისის შემდეგ, როცა რეაქციის ფაღლა უმალესი წერტილს აღწევდა, კარლო ჩხეიძე არჩეულ იქნა მესამე ღუმის და შემდეგ, 1912 წელს, მეოთხე ღუმის ღეკუფაფათ თბილისის გებერნიიდან. კარლო ჩხეიძე ათი წლის განმავლობაში იყო სოციალდემოკრატიული პარტიის ფრანქციის თავჯდომარე, იგი "...გახდა არა მარტო სოციალდემოკრატიის, არამედ მთელი რუსეთის მუშათა კლასის მიხწრავებათა გამომხატველი", როგორც ამას ცნობილი ქართველი ფრიბენი ირაკლი(კაკი) წერეთელი ამბობდა.

ნოე ურდანიას კი წერს: "როცა კარლო ღუმის ფრიბენაზე ავილოდა, ღეკუფაფები თავის სკამებიდან დაიმროდენ... ფრიბენისავენ, რომ ორაციორის თვითღული ხიფყვა არ გამომპაროდათ".

IX.

რესეთის 1917 წლის რევოლუციის შემდეგ, კარლო ჩხეიძე არჩეულ იქნა, იმავე წლის მარტში, რევოლუციის უმალესი ხელმძღვანელი ორგანოს -

პეფროვრადის ხაბჭოს და შემდეგ სრულიად რუსეთის აღმასრულებელი კომიტეტის თავჯდომარედ. "ყველა, ვინაც თავადად უღევნებია 1917 წლის რევოლუციის მხვლელობისათვის, იცნობს მის როლს ამ რევოლუციაში...; ინტელიგენციის მხვლელობისათვის და თავისუფლების ხაფხუფებზე განუწყვიცებია", - ამბობს ირაკლი(ვაკო) წერეთელი და დასძენს: "...რუსეთში ბოლშევიკების გამარჯვების შემდეგ, მან მთელი თავისი ძალადონე მიახმარა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის შექმნას და განმტკიცებას".

X.

1918 წლის თებერვალში შეიკრიბა ამიერკავკასიის ხეიმი, რომლის თავჯდომარედ არჩეულ იქნა ვარლო ჩხეიძე. 1918 წლის 26 მაისს, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, ის არჩეულ იქნა საქართველოს ეროვნული ხაბჭოს, ე.ი. პარლამენტის თავჯდომარედ. 1919-1920 წლებში ვი ვარლო ჩხეიძე მეთაურობდა საქართველოს დელეგაციას პარიზის ხაბავო კონფერენციაზე; და როცა იგი პარიზში იყო, 1919 წლის თებერვალში არჩეულ იქნა საქართველოს ახლადარჩეული დამფუძნებელი კრების თავჯდომარედ. 1920 წლის მიწურულში ვარლო ჩხეიძე დაბრუნდა საქართველოში და ახლად შეკრიბდა თავის მოვალეობას როგორც საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავჯდომარე.

XI.

1921 წლის თებერვალ-მარტში დიდი ურაცელია დააწყდა თავს საქართველოს: ლენინის რუსეთმა ჯერ იცნო საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა 1920 წლის 7 მაისის რუსეთ-საქართველოს ხაბავო ხელშეკრულებით, ხოლო შემდეგ - 1921 წლის თებერვალში - მოულოდნელად თავს დაესხა საქართველოს და დაიპყრო იგი, და დაამყარა ბოლშევიკური დიქტატურა. ამის შემდეგ, დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობასთან ერთად, ვარლო ჩხეიძე ფრვებს საქართველოს და თავს აფარებს საფრანგეთს.

XII.

პოლიტიკურ ლტოლვილობამდე ვარლო ჩხეიძე განავრძობდა ბრძოლას ბოლშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის. ის იყო საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის ხაბღვარგარეთელი ბიუროს თავჯდომარის გამხანავი, ურნად "ბრძოლის" რედაქციის წევრი, და აქტიურად მუშაობდა ევროპის ხხვადახხვა პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ წრეებში საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მიზნით. "ის იყო - წერს ირაკლი(ვაკო) წერეთელი - მკილი ჩავრული პაფარა ხაღხისა...; ხიყრმიდანვე თავისი ხიციღხლე უძღვნა მან მძრომელთა განთავისუფლებას, ხოციაღხის-ფური დემოკრატიის დიადი იღეებით მათ გამხხვავლას..."

XIII.

ვარლო ჩხეიძე დაკრძალულ იქნა, 1926 წლის 15 იანისს, პარიზის პერ-ლაშეზის სახაფლიაზე, რომელხანც დაესწრო უამრავი ხაღხი, საერთაშორისო სინიღლისფური მოძრაობის გამორჩენილი პიროვნებები.

"მე მოველი აქ, - თქვა თავის გამისამშვილობებელ ხიფყვამი ხაფრანგეთის პრემიერმინისტრმა და არაერთი გზის მინისფრმა, ლუი ბულმმა, - რომ ამ

ახლილი ხატულების წინაშე სოციალისტური მუშათა ინტერნაციონალის ფრანგულ
ლი ხელების სახელით მძური თანავგრძნობა ვუძღვნა ჩვენს ქართულ მეგობ-
რებს... ქართველმა სოციალისტებმა უნდა იქონიონ რწმენა მათი ქვეყნის
მომავალი თავისუფლებისა... როდესაც ვფიქრობ იხეთი მყვიცე და მეურყე-
ველი ბერძოლის ფრაგიკულ ბედზე, როგორიც კარლი ჩხეიძე იყო, უნებლიეთ
მეზადება აზრი : ქართველო ამხანაგებო, შეიძლება თქვენ ეჭვი შეგლით,
რომ ყველახაცან მიფოვებული ხართ, რომ ჩვენც, თქვენი მეგობარი სოცია-
ლისტები, შეურივლით ვაბფონებულ უხამართლობას, რომ ჩვენც უგულო ქვე-
ყანახთან ერთად მოვიხართ ქელი მომხდარი ფაქტის წინაშე. არა! ეს ახე
არ არის! ჩვენ იხეთივე აღმფოთებით განვივლით დღეს თქვენს უბედურებას,
როგორც განვივლილით პირ ველ ხანებში; ივოლეთ, რომ ჩვენ, ფრანგი სოცია-
ლისტები არახოდეს მოვიხრით ქელს თქვენს მიმართ ჩადენილი უხამართლო-
ბის წინაშე".

XIV.

რუხეთის დროებითი მთავრობის თავჯდომარემ - ალექსანდრე კერენსკიმ -
კარლი ჩხეიძის დაკრძალვისახს, ხხვათა შორის, განაცხადა:
"...საქართველო და რუხეთი. აქ ითქვა - 'რუხეთიდან მოვიდა იხ სამინე-
ლება, რომელმაც საქართველო გახრინაო. მავრამ ამავე სამინელებაში ხომ
რუხეთის ხალხიც გახრინა... და აი, თქვენი სამშობლოს სიყვარულით თქვენ
ახწავლეთ ბევრს ჩვენგანს სამშობლოს გრძნობის შედგენება; და ჩვენ ამახ
უნდა ვუმაღლოდეთ კარლი ჩხეიძეს, ამ გულწრფელ ქართველ პაფროფს".

XV.

კარლი ჩხეიძის დაკრძალვაზე, სოციალისტური მუშათა ინტერნაციონალის სა-
ხელით, ბაფონმა ბრაკმა განაცხადა:
"ჩვენ კარვალ ვიცნობთ კარლი ჩხეიძეს, რომლის სახელი ჩვენთვის დაკავ-
შირებულია არა მარტო საქართველოს, არამელ აგრეთვე მთელი რუხეთის მუ-
შათა კლახის მოძრაობახთან... ჩვენ ვაცნობილი ვართ საქართველოს ფრაგი-
კულ ბელს. ჩვენ ვიცით თუ როდენ მძიმეა მისი ბრძოლა თავისუფლებინახთვის!"

XVI.

პოლონეთის სოციალისტური პარტიის სახელით, ბაფონმა იერონემენკომ,
ხხვათა შორის, თქვა:
"...დაუვიწყარია მისი ბრძოლა მეფის იმპერიალიზმის მიერ ჩავრული ერ-
ბინახთვის. და ჩვენი პარტია და პოლონეთის მთელი ხალხი არახოდეს დაცივი-
წყებენ, რომ კარლი ჩხეიძემ პირველმა აიმადლა ხმა პოლონეთის დამოუვი-
დებლობის სახარგებლოდ".

XVII.

ებრაული სოციალისტური პარტიის წარმომადგენელმა - ბაფონმა ლივიკიმ -
აღნიშნა კარლი ჩხეიძის მიერ დაუვიწყარი დაცვა რუხეთში თვითმპყრობელი-
ბინახგან ჩავრული და დევნილი ებრაელი ხალხინა, და ღრმა სიმპათია, მად-
ლობის გრძნობა და პაფივისცემა, რომლითაც აღბეჭდილია ებრაელთა გულში
განხვენებულის ხხოვნა.

XVIII.

კარლი ჩხეიძის ცხოვრება და მოღვაწეობა მთამაცონებელი სიყვავებით დაა-

ხახიათეს ევროპის მრავალი ქვეყნის სოციალისტური და დემოკრატიული პარტიების წარმომადგენლებმა, მის დაკრძალვაზე პარიზში, ვერ-ლაშეზის სახელდაობე, რომელთა სამგლოვიარო ხიფყვების დელა-აზრი იყო - ნოე ურდანას ხიფყვები რომ გავიმეოროთ - "კარლის ფრაგელია - ქართველი ერის ფრაგელია" - ვინაიდან ის ეუთვნოდა იმ თაობას, რომელიც ცლილობდა წმინდა მიწის - საქართველოს თავისუფლების - წმინდა სამუალებით განხორციელდას. მაგრამ "...უნმინდური მიწის და კიდეც უფრო უნმინდური სამუალების გაბაფონებას ვერ უძლებს ეს ფაქიში თაობა, ხილვას(ხილიზისფრო ჯგბლამებს) გული უხკლება, კარლო ყელს იჭრის".

XIX.

მართალია, პოლიტიკური ლგოვილის მძიმე მდგომარეობა ვერ ამართლებს კარლო ჩხეიძის თვითმკველეობას 1926 წლის 11 ივნისს, რადგან "ხიკვილ-დამდე არ მოუკლავს თავი კაცსა მენიერსა", მაგრამ ამ ფრაგეკულ აქწხ უფრო გახაკვებს ხლის.

კარლო ინახარიძე
პარიზი, 1989 წლის მაისი

ირაკლი(ვაკი) წერეთლის გარდაცვალები
30-ი წლისთავი

I.

"ბრძოლა" - აი, ეს იყო ირაკლი(ვაკი) წერეთლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის დელა-მარღვი, და ხწორელ ამგვარი ხათაურის ლექსით შეეგება იგი გაზეთი "ბრძოლის" პირველი ნომრის გამოცემას 1914 წელს, რომელშიც, ხხვათა შორის, წერს: "იმელთ გულში და თანაგრძნობით, ჩვენ ვეგებებით შორიდან 'ბრძოლას!' "ლა იმ დღეს, როცა თავისუფლების ქვეყნად ცხოველი მზე ვაბარწყინდება, ჩვენს მშრომელ ხალხსაც ბრძოლით ნაყილი სიცოცხლის ხნივი დაეფინება".

II.

ირაკლი(ვაკი) წერეთელი დაიბადა 1881 წლის 20 ნოემბერს ქუთაისში, და გარდაიცვალა 1959 წლის 20 მაისს ნიუ-იორკში; და დაკრძალულია პარიზის ახლისმდებარე დაბა ლევილის ქართულ ძმათა სახელდაობე. ირაკლი წერეთელი იყო ცნობილი ქართველი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის გიორგი წერეთლის ვაყიმვილი. 1900 წელს ირაკლიმ დაამთავრა თბილისის გიმნაზია და სწავლა განაგრძო მოსკოვის უნივერსიფეფის იურიდიულ ფაკულტეფზე. პირველად პოლიტიკური ბრძოლის არენაზე გამოვიდა 1901 წელს, როცა ირაკლი წერეთელი გახდა სფულენფური მოძრაობის ხაერთ ოდ-აღიარებულ ხელმძღვანელად. იმავე წლის შემოღგომიდან იგი აირჩიეს სფულენფთა ორგანიზაციის აღმასრულბელი კომიფეფის თავჯღომარედ, და ამ დროს მან დაწერა ბრიბურა - "ჩვენი მიწები", რომელშიც ჩამოყალიბებულ იყო არა მარფო სფულენფების, არამედ მთელი მოსახლეობის მოთხოვნა. სფულენფთა მოძრაობამ იხეთი ფართე ხახიათი მიიღო, რომ უნივერსიფეფში მუყვანილ იქნა ჯარი, დაპაფომრებულ იქნა

ათახზე მეფე ხელუფლება, მათ შორის ირაკლი წერეთელიც, რომელსაც მიუხაჯებ ხუთი წლით გადასახლება იმპერიამ.

III.

დაპყრობის წელი გადასახლებაში, 1903 წელს კაკი წერეთელი დაბრუნდა თბილისში. იგი შევიდა ადგილობრივ ხოციალდემოკრატიულ ორგანიზაციაში და აირჩიეს პარტიის თბილისის კომიტეტის წევრად. ამ დროს მიხვდა რუსეთის ხოციალდემოკრატიულ პარტიაში განხეთქილება ბოლშევიკებსა და მენშევიკებს შორის, რომლის დროს კაკი წერეთელიც სახეცვლად დაგმო ლენინის ანტი-დემოკრატიული კონცეფცია.

IV.

ამ დროს კაკი წერეთელი არჩეულ იქნა ქართული ყოველკვირეული ყურნალის "კვალის" რედაქტორად. "კვალი" დაარსებული იყო კაკის მამის - გიორგი წეთელის - მიერ და რომლის გამომცემადი მან ჩააბა პირველი ქართული მარქსისტები. ყურნალ "კვალს" შექმნა მამინ იხუთი დიდი გავლენა მოხატულობაში, რომ, 1904 წლის თებერვალში, ხელისუფლება იმ აკრძალა. დაპყრობისგან რომ თავი დაეღწია, კაკი წერეთელი, 1904 წლის გაზაფხულზე, გაემგზავრა უცხოეთში და სწავლა დაიწყო ბერლინის უნივერსიტეტში. შემდეგ იგი წავიდა პარიზში, ხაიდანაც, ავადმყოფობის გამო, დაბრუნდა ქუთაისში.

V.

1906 წლის შემოდგომაზე კაკი წერეთელი წამოყენებულ იქნა მეორე სახელმწიფო დემის დეპუტატის კანდიდატად, და იგი არჩეულ იქნა. მეორე სახელმწიფო დემის ხოციალდემოკრატიულ ფრანქციაში შედიოდა 65 დეპუტატი, რომლებმაც ამ ფრანქციის თავდუმარეთ აირჩიეს ირაკლი წერეთელი. მან, დემამი, სახეცვლად დაგმო ხელისუფლების რეაქციული მთავრობის პოლიტიკა; 1907 წლის 6 მარტს, მიხი ხიყვების შეხახებ - ერთი ყურნალისტი წერდა: ამ ხიყვით ირაკლი წერეთელი გახდა "...არა ორატორად, რომელიც წამოყენებული იყო პარტიიდან, არამედ ფრიბუნად, რომელიც ღაპარაკობდა მთელი ხალხის სახელით".

VI.

(1907)3 ივნისს მთავრობამ გამოსცა ბრძანებულება სახელმწიფო დემის დათხოვნისა და საარჩევნო ხიხტემის შეცვლის შეხახებ, რომლის შემდეგ დაპყრობულ იქნა ხოციალდემოკრატიული ფრანქციის ყველა დეპუტატი, რომლებმაც ვერ მოახწრებდამაღვა. კაკი წერეთელს მიუხაჯებ ხუთი წლის კავირდა, რომელიც შემდეგ შეუცვალეს ხუთი წლის პატიმრობით. კაკი წერეთელი აღმოხატულ იმპერიიდან დაბრუნდა ექვს-წელზე მეტი პატიმრობის შემდეგ, და ცხოვრობდა ირკუფხვის ახლის. გადასახლებიდან დაბრუნდა 1914 წლის დეკემბერს, პირველი მხოვლი ომის დასაწყისში.

VII.

1917 წლის 19 თებერვალს ირაკლი წერეთელი ჩავიდა პეტროგრადში და იგი გახდა რევოლუციური დემოკრატიის უმრავლესობის ღიღერი და ახუთად დაჩნა მთელი თებერვლის რევოლუციის განმავლობაში. "სხვეტზე უკუთხად ხედავ-

და ირაკლი წერეთელი - წერს ნაოლავესვი -, რომ ლენინის პოლიტიკა გამოიწვევდა სამოქალაქო ომს და ყველაზე სახფრკი ფრონის გამოყენებას, რომლის მხხვერპლი იქნებოდა ჩარაგრელი მშრომელების მახეში".

VIII.

1917 წლის 25 ოქტომბერს ბოლშევიკებმა, ლენინ-ფროცის მეთაურობით, მოახდინეს ვაღაფრიალება პეტროგრადში. წერეთელი, რომელიც ვაკვახიაში იხვენებდა, დაუყონებლივ დაბრუნდა პეტროგრადში, და 1918 წლის 5 იანვარს მიადრია დამფუძნებელი კრების ვახხნახ, რომელმეღაფ იგი გამოვიღა ხაპროგრამო ხიფყვით ყველა არაბოლშევიკური პარფრის ხახელით, და, ხხვათა შორის, თქვა: "დამფუძნებელი კრება...ეს არის ხაღხის ნებახურვილის უმაღლესი ორგანო...მოპოვებული ხაუკეთესო თაბშების ხიხხლით..." მავრამ ლენინმა იმავე წლის 6 იანვარს გამოსხა დეკრეფი დამფუძნებელი კრების ვაყრის შეხახებ, და 7 იანვარს ამფვიცებდა გერმანიახთან შავის დაღების აუვიღებლობას.

IX.

ირაკლი(ვაკი)წერეთელი, 1919 წელს, ხაბოლოდ დაბრუნდა ხაქართველოში, როფა ხაქართველოში ვაფხოველებელი პუშიაბა წარმტებდა ხაქართველოს ხუვერენული ხახელმწიფობრივი ორგანიშმის შექმნისათვის:

- 1917 წლის 19 ნოემბერს მოწვეულ იქნა ხაქართველოს ეროვნული ყრილობა, რომელმავ 22 ნოემბერს აირჩია ეროვნული ხაბჭო ნოე ყორღანიახ თავჯღომარეობით.
- 1917 წლის 10 თებერვალს მოწვეულ იქნა ამიერკავკახიის ხეიმი.
- 1918 წლის 9 აპრილს გამოფხაღდა ამიერკავკახიის დამოუვიღებლობა, როგორფ ვღერანგიული რესპუბლიკა, რომელიფ ხომეხთა და აბერბაიჯანელთა უთანხმოების ვამო მალე დაიშალა.
- 1918 წლის 26 მაისს კი გამოფხაღდა ხაქართველოს დამოუვიღებლობა. ამ აქფით ხაქართველი, 117 წლის უფხო მაფონობის შემღე, იხევე ვახდა დამოუვიღებელი და ხუვერენული ხახელმწიფო; და ხაქართველოს ხაერთამორისო ცნობის ხაქმეში დიდი როლი ითამამა ირაკლი(ვაკი)წერეთელმა. იგი არჩეულ იქნა, ვარლი ჩხეიძეხთან ერთალ, ხაქართველოს წარმიმალგენლად ვერხახლის ხაბავო კონფერენციბე, რახახ მალე მიყვა დამოუვიღებელი ხაქართველოს ხაერთამორისო ცნობა მხოფლიოს 22 ქვეყნის, მათ შორის, ხაბჭოთა რუხეთის, იაპონიის, ინგლისის, ხაფრანგეთის თუ იფალიის მიერ.

X.

მავრამ ხაბჭოთა რუხეთმა, ლენინის მთაურობამ დაარღვია 1920 წლის 7 მაისის ხაბჭოთა რუხეთ-ხაქართველოს ხაბავო ხელმეკრულება და იარაღის მადლით დაიპყრო დამოუვიღებელი ხაქართველი. ხაქართველოს კანიიერი მთავრობა, ხაქართველოს დამფუძნებელი კრების დაღგენილებით, ფოვებს ხაქართველოს ფერიფორიას და თავს აფარებს ხაფრანგეთს. ახე ხღება ირაკლი წერეთელიფ პოლიტიკური ლფოლვილი.ის უცხოეთმიფ ვანავრპობდა ბრძოლას ხაქართველოს დამოუვიღებლობის აღღგენისათვის.

XI.

50-იან წლებში ირაკლი(ვაკი) წერეთელი მიწვეულ იქნა ნიუ-იორკში, კო-

ღუმობის უნივერსიტეტში იმ მიზნით, რომ მას დაეწერა მოგონებები 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შესახებ. და, მართლაც, 1962 წელს გამოქვეყნდა მისი ორ-ტომიანი "მოგონებები თებერვლის რევოლუციაზე".

XII.

და-ბოლოს, ირაკლი(ვაკი) წერეთლისა და ინგლისის საგარეო საქმეთა მინისტრის ჯორჯ კერზონის განაუბრება, რომლის დროს ვაკი წერეთელი ჯორჯ კერზონს უმცვიცებდა, რომ საქართველოს სახელმწიფოს შეუძლია დამოუკიდებელი არსებობაო, რაზედაც ჯორჯ კერზონს გაუცია შემდეგი პასუხი:

"მე დარწმუნებული ვარ, რომ ქართველ ხალხს, რომელმაც ხაუკუნეების განმავლობაში შეინარჩუნა თავისი დამოუკიდებლობა და განავითარა თავისი ცივილიზაცია... შეუძლია შექმნას დამოუკიდებელი სახელმწიფო. თქვენი პრობლემა ეს არ არის. თქვენი პრობლემა არის შემდეგი: შეგიძლიათ თქვენ უბრუნველყოთ თქვენი დამოუკიდებლობა იმ უშველებელი სახელმწიფოს თანხმობის გარეშე, რომელიც თქვენი მეზობელია, და, რომელსაც შეეძლება რუხეთი?"

XIII.

და, ავღნიშნავთ რა ირაკლი(ვაკი) წერეთლის გარდაცვალების 30-თ წლისთავს, იხევე მოვიგონოთ მისი ერთი ლექსის იმედის-მომცემი კუპლეტი:

"და ის დღეს, როცა თავისუფლების
ქვეყნად ცხოველი მზე გაბრწყინდება,
ჩვენს მშრომელ ხალხსაც ბრძოლით ნაყილი
სიცოცხლის ხნივი დაეფინება".

კარლო ინახარიძე
პარიზი, 1989 წლის აგვისტო

ჩვენი პარტიის ახალი პროგრამისა და წესდების
მღვთმარეობა

1986 წლის იანვარში, საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროს პრეზიდიუმის ინიციატივით, ჩვენი პარტიის წევრებში დარიგდა საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მესამე დახის") პროგრამისა და წესდების პროექტები, რომელთა შესახებ, ავერ უკვე ხუთი წელიწადია, მიმდინარეობს აბრთა გაცვლა-გამოცვლა. მაგრამ ამ დოკუმენტების მიღება და დამუშავება შეფერხდა იმის გამო, რომ საზღვარგარეთის ბიუროს ვადმირი საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიასთან საქართველოში არ გააჩნდა; და იხიც არ ვიცით ოფიციალურად, თუ რა მღვთმარეობა ამ მხრივ საქართველოში.

ამიტომ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელ ბიუროს განზრახული აქვს ჩვენი პარტიის პროგრამა და წესდება მიიღოს და დამუშავდეს იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათ განხილვა-მიღებაში, ამ-ჯერად, მონაწილეობას ვერ მიიღებს საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია თუ მისი რომელიმე შემადგენელი ორგანიზაცია. ამგვარი უფლება საზღვარგარეთელ ბიუროს მინიჭებული აქვს საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მესამე დახის") შესამე არადეგალური ყრბლობის ვალაწყვეტილებით, ყრბლობისა, რომელიც ჩაჭარდა თბილისში 1925 წელს.

ამიჯომ, ხაზღვარგარეთელი ბიუროს პრეზიდენტმა გადაწყვიტა "ჩვენი ღრმის" მომავალ ნომერში გამოქვეყნოს ჩვენი პარტიის ახალი პროგრამისა და წესდების პროექტები, რომ - საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის დაარსების 100 წლის მუხრულუბამლე - მიღებულ და დამტკიცებულ იქნას ჩვენი პარტიის ახალი პროგრამა და წესდება.

ორგანიზაციული ხაკოთხები

1989 წლის 25 მაისს, პარიზში, კალიქსის ქუჩაზე, მუხდგა ხაქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის(მუხამე დახის) ხაზღვარგარეთელი ბიუროს კრება, რომელმაც, ხხვათა შორის, განიხილა ორგანიზაციული ხაკოთხებიც.

ბიუროს კრებამ ხაზღვარგარეთელი ბიუროს პრეზიდენტის წევრად აირჩია ბაჭონი ვალენტი(კიფა) რიქამამე; ბიუროს წევრად კი აირჩია ბაჭონი ნიკოლოზ ბელუამე, კოოპრაციის მუხით.

"ეროთბლივი განცხადება"

1989 წლის 15 ივნისს, პარიზში, კალიქსის ქუჩაზე, მუხდგა ხაქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის("მუხამე დახის") ხაზღვარგარეთელი ბიუროსა და ქართული ეროვნული ხაბჭოს აღმანრულბელი კომიტეტის ვაერთიანებული კრება, რომელმდღაც დამტკიცებულ იქნა მემლეგი ღონისძიებანი:

1. მიმართვა ვაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივნისხადმი 9 აპრილს,თბილისში, მომხდარი ურაველიის მუხახებ;

2. მიმართვა ხაერანგეთის პრეზიდენტ ბაჭონ ურანხუა მიყურანისხადმი ხაერანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავზე;

3. "ეროთბლივი განცხადება" 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების მუხახებ.

ყველა ეს ღკემენტი და მათზე მიღბული პახუებები ქვეყნდება "ჩვენი ღროშის" ამ 2(116) ნომერში.

პარიზის ორგანიზაცია

1989 წლის 15 ივნისს, პარიზში, კალიქსის ქუჩაზე, მუხდგა ხაქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიუროს ხხლმა, რომელმდღაც, ხხვა ხაკოთხების გვერდით, განიხილულ იქნა ხაქართველოს ხღ პარტიის პარიზის ორგანიზაციის მდგომარეობა იმასთან დაკავშირბით, რომ ამ ორგანიზაციის კომიტეტის თავჯღომარე ვალიკო რუბინიძე გარდაიცვალა.

პარიზის ორგანიზაციის მდგომარეობის მუხახებ ილაპარაკა ამ ორგანიზაციის კომიტეტის მდივანმა - ბაჭონმა ვალენტი(კიფა) რიქამამემ.

მიღბულ იქნა ვადანყვევილება პარიზის ორგანიზაციის კრების მოწვევის მუხახებ. ამ ხაქმის ორგანიზაცია კი დავეალა პარიზის ორგანიზაციის მდივანს ბაჭონ ვალენტი(კიფა) რიქამამეს.

"იძულებითი ვახუხი"

"ჩვენი ღრობის" ნარკლევიცო კოლეციაში, ხაქარტველს ხოციალდე მოკრავთელი პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიუროს დაღვენილები მესაზამისხალ, - ვაღაწყვიღა ბაჟონ ლევან ფაღავას მიერ "ჩვენს ღროშაში" (პარიზი, 1989 წლის თებერვალი) გამოქვეყნებული სამფლუციის "იძულებითი ვახუხი" გამოქვეყნებია ვაღვე ბრომურალ, რაღვან "ჩვენი ღროშა" ჩვენი ღიღი პარტიის ოფიციალური და თეორიული ორგანოა, და არა ამა-თუ-იმ პირის პირადი "ანგარიშების" გახწორების და მისგან გამოწვეული "იძულებითი ვახუხის" არენა.

მაგრამ, გამოქვეყნდა და ღარიღდა რა "იძულებითი ვახუხის" ბრომურა, ზოგიერთმა პარტიის წევრმა მოითხოვა მისი "ჩვენს ღროშაში" გამოქვეყნება, ვინაიღან ბაჟონ ლევან ფაღავას სამფლუციც "მის", მაგრამ მაინც "ჩვენს ღროშაში" გამოქვეყნდა. ამას დაემაღვა კიღვე იხიც, რომ ბაჟონი ლევან ფაღავა ვანაგრობის თავის ღამარღვეველ მოქმედებას ათახვევარი ჭორებინა და მოქმა-მოქმის გზით.

მიიღო რა ყველა აღნიშნული ფაქცი მხედველობაში, ხაზღვარგარეთელი ბიუროს პრეზიღიუმმა ხაჭიროთ არ რათღაღა "იძულებითი ვახუხის" "ჩვენს ღროშაში" გამოქვეყნება, არა მარჯო "ორმაგი-ხარჯის" გამო. მაგრამ აქვე ვაქვეყნებთ ხაზღვარგარეთელი ბიუროს "ღანმარჯვებას", რომელიც, ვფიქრობთ, ხაკითხის გარკვევას და არა რიმელიმე პირის "ღანძღვა-გინებას" იხახავს მიზნალ.

გ ა ნ მ ა რ ც ე ბ ა

როგორც ჩვენი პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიუროს "იძულებითი ვახუხი", იხეღ "ღანმარჯება" გამოწვეულია შექმნილი არანორმალური მღგომარეობით, რაღვან ბიუროს ერთმა წევრმა, ჩვენღვან დამოუკიღებელი მიზღვების გამო, ბიუროს პრეზიღიუმის წევრებს - ვაღიკო ჩუზინიძეს, მამია ბერიშვილს და კარლო ინახარიძეს - ოფიციალურალ აცნობა, რომ მას არ შეუძლია "მათთან მოღაპარაკება და მათთან თანამშრომლობა"; და თავისთვის შექმნა რაღვან "ბიურო", თავისი-თავისა და პროკოფი ინწვირველის შემაღვენილობით და ხაქარტველს ხოციალდე მოკრავთელი პარტიის ხაზღვარგარეთელი ორგანიზაციების კონფერენციის მიერ არჩეულ ბიუროს, გამოუღხაღეს "უნღობლობა".

ბაჟონებ ლევან ფაღავასა და პროკოფი ინწვირველს "თავის ხაკუთარ ბიუროში" შეუყვანიათ ბაჟონები ჭარახი წუღამე და ვიქტორ ხომერიკი; და თურმე ეს "ბიურო" ირჩევს ბაჟონ ლევან ფაღავას პარტიის ორგანოს "ჩვენი ღროშის" რეღაქტორალ, რეღაქციის უძველესი წევრების მამია ბერიშვილისა და კარლო ინახარიძის დაუკითხავალ.

ბაჟონი ლევან ფაღავა, უნღა იოქვას, "ჩვენი ღროშის" 96-ი ნომრიღან 103-მ ნომრამღე ხაკმაოღ კარღალ ახრულღდა ყურნაღის ცუქნიკური ხაკითხის მოკვარების ხაქმეს. მაგრამ 103 ნომრიღან ყოვეღვევარი გაფორმებისა და პირადი გაღაწყვეღლებით, თავისთავს უწოღა "რეღაქტორი", რის შემღღეღ რეღაქციის მიერღღახამღჭღათ მიღღებულ წერიღღებს აღარ ზეჭღდაღდა და ბიუროს მიერ

მიღებულ დადგენილებებს აქვეყნებდა თავისი პირადი აზრების მივ ჩართვით. ერთხელ კი ხარულაქვიო კოლეგიის ხელმძღვანელმა პირდაპირ თქვა, რომ "ამ წერილს არ გამოვავქვეყნებო", თოქობ "ჩვენი ღრძმა" მისი პირადი ორგანოში ხვებათა შორის, ეს გამოცხადქვეყნებელი წერილი, რომელიც ეროვნული მთავრობის არქივის ბუღს ეხებოდა, ხაერთოდ დაიკარგა.

ამგვარად, ბაჭონი ლევან ფაღავა, რომელმაც 1986 წლის 1 ხექვემბრის განცხადებით მას არ შეუძლია ბიუროს პრეზიდენტის წევრებთან "მოდპარაკე-ბის წარმოება და თანამშრომლობა", - ოფიციალურად ვახული არის ბიუროდან. მაგრამ ბიუროს პრეზიდენტის წევრები მანაც იმელოვნებდენ, რომ ის დაფიქრდებოდა და ბიუროსთან მუშაობას გაავრძელებდა. ჩვენმა ყოველგვარმა ცდამ ამ მიმართულებით უშედეგოდ ჩაიარა, რის შედეგად ბიურო და ხარულაქვიო კოლეგია იძულებული გახდა "ჩვენი ღრძის" ხელმძღვანელობა ხელში ადლო და თავის ორგანოს დაპაჭრონებოდა. ამის შემდეგ, გამოცემულ იქნა "ჩვენი ღრძის" 1(115) ნომერი(თებერვალი, 1989 წ.), რომელიც დაუბრუნდა ჩვენი პარტიის პრეზის ვრადიციას - იყოს პარტიის ოფიციალური და პერიოდიული ორგანო.

ბაჭონმა ლევან ფაღავამ კი 1989 წლის თებერვალი გამოხსა "თავისი" "ჩვენი ღრძმა", რომელშიც ლანძღვა-გინებოთაა მოხსენებული ბიუროს აღნიშნული წევრები, განხაკუთრებით კი ბაჭონი კარლო ინახარძე, რასაც მოყვა "იძულებითი ვახუხის" გამოქვეყნება. მაგრამ ბაჭონი ლევან ფაღავა ისევ განავრძობს "ჩვენი ღრძის" გამოცემას ჩვენი პარტიის ხაშღვარკარეთელი ბიუროსა და ნოე ყორღანიას ხახულით(მაისი, 1989 წელი). რა თქმა უნდა, ბაჭონ ლევან ფაღავას შეუძლია გამოუმუყას თავისი ეურნალი და მის რედაქციორად ღანიშნის თავისთავი; ეს მისი ხაქმეა. მაგრამ მას არც იურიდიულად და არც მორალურად უფლება არ აქვს თავის ყურნალს ხაქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ხაშღვარკარეთელი ბიუროს ორგანო უწოდოს და დააწეროს "დაარხებულთა ნოე ყორღანიას მიერ". ბაჭონ ლევან ფაღავას ამგვარი ხაქციელის გამო, გვეგინა, ხაკმარისი იყო ჩვენი "იძულებითი ვახუხი", მაგრამ, დახუთ, ამ მინაპარტიულ ხაქმეში გარკმე პირებიც ჩარია და - არაწერილობით, მაგრამ ხაკვებ-რეხლორნებში ჭორიკანაობით, გაიხმის ხმები - "რახ ერჩიან ამ მოხუც კაცს", "რაჭომ ართმევენ გაშუთს", მახ აქვს დამხახურება იყოს რედაქციორი, ის არის "დილი წარხულის კაცი", და ხხვა და ხხვა.

ყველაფერი ეს არ არის ყურადღების მიქციევის ღირსი. მაგრამ დღეს ხაქართველიში განახლებულ იქნა ხაქართველის სოციალდემოკრატიული პარტია და ხაშღვარკარეთელი ბიურო მახთან ურთიერთობას ამყარებს, და ბიურომ ყოველგვარი ცნობა მიაწოდა ბიუროსა და ქართული ეროვნული ხაშტოს მოღვაწეობის შეხახებ, ბიურომ აცნობა ავრეთვე უცხოეთის სოციალდემოკრატიული პარტიის ორგანიზაციების ოთხი კონვერენციის დადგენილებები, რეკოლმციები, ნოე ყორღანიას მიოთებები პარტიის მუშაობის და ვაქციევის შეხახებ, ავრეთვე კონხანციონე კანდელაძის ხაპროგრამო ხიყვია 1957 წლის პარტიულ კონფერენციასე წარმოთქმული პარობში, და ქართული ეროვნული ხაშტოს მუშაობის შეხახებ ვრცელი ანგარიში მისცა ხათანადო ღკულმენყვებით; მათ ავრეთვე კარვად იციან "რადლო თავისუფლების" მუშაობის შეხახებ ჩვენი აზრი და ხხვადახხვა. მათ წაუყოთხავთ ავრეთვე ბაჭონ ლევან ფაღავას

ე.წოდებული "ჩვენი ღრმის" 115 ნომერიდან რომელიმე პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიუროს, მისი პრეზიდენტის, "ჩვენი ღრმის" ხარდაქვეითი კოლეგიის წევრები, ქართული ეროვნული საბჭო და მისი თავჯდომარე ბაჭონი კარლო ინახარშიძე არამე თუ ვარანძლული, არამედ უხინდისით შეურაცყოფილია. აი, მაგალითები ვი ვაჭონ ლევან ფაღავას მიერ გაუწითლებლად გადმოლაგებული ლანღვა-გინებები: ეს ევრედწოდებული "ლიქვორი", ინახარშიძისგან "გამომცხვარი" ყურნალი "ჩვენი ღრმის" სახელმწიფოები; და თურმე "ყველა აღრეხაყმა ერთხმად დაგმი ამ აღამიანთა მოღვმის სინდისის შემარცხვენელი დაბალი ხაქციელი უზურპატორული გზით ყურნალის მითვისებინათვის", და ხხვალახხვა.

ნუთუ ბაჭონ ლევან ფაღავას არ ეხმის, რომ მან მის ყურნალს ხაზავმყო გაშეთის სახე მისხვა შიკ ჩაწებებული, ყოვლად უმინაარსო და უმხგავნო ნახაყვებით, რითაც "ჩვენ ღრმის" პოლიტიკური ორგანოს სახე წაართვა?

რადგან ყოველ ზარმავს ყველა ზარმავი გონია, ბაჭონი ლევან ფაღავა წერს: "ბუნებოთ ზარმავმა, პატივმოყვარეობით დაავალბულ კარლო ინახარშიძემ პარტიში ვერ იხეირა, უმუშევარი, ნახევრად დამძეული ეს კაცი, პარტიამ შეიგოდა, და მიუხეხნის რადიოთავისუფლებაში" მოაწყო".

საკვირველია რომ ეს "ზარმავი და ნახევარად მძიერი აღამიანი", იქ გამხდარა "ფოქვორის ფიფქოლხანი", რაც თურმე "ნიახურის ფახად არ ღირს", და თურმე ბაჭონ კარლო ინახარშიძის "მთელი ორგანიზმი მოწამლულია ბოლშევიკური აღმშრდელობითი მორალით"; და განაგრძობს: "ჩვენ გულწრფელად ვაღიარებთ ჩვენს შევლიძახს; ვწუხვართ, რომ მას ურდებრვით ვენდევიოთ".

ჩვენ ვი ხამაღლა ვიყვივით, რომ ხირცხვილი ამ პამფლეტის აყვორს და მის ინახარშიძეებს, რომლებიც ბაჭონ ლევან ფაღავას ხამრცხვინო ხაქმეში მხარს უჭერენ. რადგომ არ უფიქრდება ბაჭონი ლევან ფაღავა თუ რახ წარმოადგენდა ის შამინ, როცა ხაქართველობს ეროვნულმა მთავრობის და სოციალდემოკრატიული პარტიის ბიუროს რეკომენდაციით კარლო ინახარშიძე მიუხეხნემი გაგზავნა? - არაფერს. მაშინ ბაჭონ ლევან ფაღავას არავინ არაფერს არ ვითხავდა. მაშინ ის იყო პარტიის რიგითი წევრი, რომელიც ხან ერთ ოპოზიციამი და ხან პოპოლარში იქეთ-აქეთ დახყებოდა. ჩვენ არ გვინდოდა და არც ხაჭროო ვაღვით - ეს ხაკითხი კილევ წამოგვეჭრა, მაგრამ, როგორც ჩანს, ბაჭონი ლევან ფაღავა - მისი გამოთქმიდან რომ ვიხეხნით "მაღლი ჩეფს და ქარავანი მიღის" - "ყუფახს" არ ანებებს თავს. ამიგომ ვურჩევთ: მან თავისი განვლილი გზინა და კარიერის ხარკეში ჩაიხეღოს და თავისი თავი იქ გამოიგნოს. მას ხომ არც ერთი სხვაგვარ ვი არ დაუწერია, რომელიც ყურადღების ღირსი იყოს. ბაჭონმა კარლო ინახარშიძემ ვი, როგორც ხაქართველობში უკვე აღგენილი სოციალდემოკრატიული პარტიის ხელმძღვანელები გვაუწყებენ, ოვლა-ჩვილმეჭვე შევტი წიგნი გამოუშვა, რომელია შორის "პაფარა ოქროს ხანა" (ხაქართველობს დემოკრატიული რესპუბლიკა), "შეხამე დახი" "შეხამე გვა?...".

თუ "გრიგოლ რობაქიძე" - ხაქართველობში ხელიდან ხელში გადადის და მათ მომავალი ახალგაზრდა სოციალდემოკრატიები, ჩვენი წარსულის მუხნავლისათვის უებარ ხაზრდით მიიწნევენ და აღითიღვე ვეთხოვენ, რომ რამენაირად მათ მივაწოდოთ ეს წიგნები, მისი ნაწერები. ვარდა ამისა, ბაჭონ კარლო ინახარშიძეს რადიოთი გადაუგია 7.700-სხვე მეფი "ხვრიშვი" და აქაურ გაშეთებში დაუწერია 200-ზე მეტი სხვაგვარ, როგორც ხაქართველობს გვაცნობებენ.

რო თქმა უნდა, როგორც იქ(საქართველოში), ისე აქ(უკრაინაში) უკვე ირთ, როგორ შეხედო "მუნიციპალიტეტის", "უთუთ ხერხობულად დაავადებულმა", "ნიახურის ფახად ღოქცორობის ფიცილობანმა", "ბოლქევიკური აღმშრლელობაში მორალით მოწამულმა" ვაგმა ამდენი მუშაობა. რვენი კი

ვამბობთ, რომ ბაყინმა კარლი ინახარიძემ დიდი კვალი დატოვა საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული მიმართულების მოძრაობაში; მისმა მუშაობამ რადიო "თავისუფლების" რედაქციაში, 32 წლის განმავლობაში, დიდი როლი ითამაშა დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრაფიული რესპუბლიკის "პაფარა ოქროს ხანის" რაობის ობიექტურ გაშუქებაშიც. მისმა ლოიალურმა ხამხახურმა რვენი ხამშობლობადმი დაღებობით ითამაშა ქართული ეროვნული ხაბჭობა და ხაზღვარგარეთელი ბიუროს ყოველდღიურ მუშაობაში.

ცხადია, რომ დღეს საქართველოში ახლად აღდგენილი ხიციალღემოკრაფიული პარტია, როგორც წარსულში, ისე ახლაც საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიური და მისი ოფიციალიური ორგანი "რვენი ღრმა" (და არა ბაყინ ლევან ფადავას პიროვნული ე.წ. "რვენი ღრმა"), - ხათანდო პახუხს ვახეშს განდიღების მანიით დაავადებულ ყველა ჭორიკანებს, რომლებიც რვენს პარტიაში "ხან ახე, და, ხან იხე-ხ" კომედიის როლის მთავარი შემხრულბლები იყვნენ და, ხაუბღურით, დღესაც იმ გზაზე დგანან.

საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიური რჩევა მისი მანდატის ფარგლებში, რომელიც მან მიიღო საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის მეორე არაღეკაღურ ყრილობის დაღგენილებების შეხაბამისად, და იქნა განახლებული 1950 წლის პარტიის არაღეკაღური ცენჭრალური კომიჭეფის მიერ. საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიური დღეს მარტო არ არის, რადეან მახთან არის ახლად აღდგენილი საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტია და მისი ცენჭრალური კომიჭეფი, რომლის მითთებებს ხაზღვარგარეთელი ბიური მიიღებს, და თუ ის იქნება საქართველოს დღევანდელი ხჭრაჭეკიული და ფაქციური ხაჭიროების ფარგლებში, - ეს მოუფანს საქართველოს დიდი 1918 წლის 26 მაისის აღდგენის შეხაბღებლობას.

საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის ხაზღვარგარეთელი ბიური, რომელიც ყოველთვის ბურგში ეღვა დამოუკიდებელი საქართველოს პრეზიდენტს ნოე ყორდანიას, - მიიღებს აღდგენილი საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის რჩევებს, მითთებებსა და დაღგენილებებს ხახეღმძღვანელოთ და იბრძობებს მისი ცხოვრებაში ვაჭარებისათვის საქართველოს ხაზღვარგარეთელი.

საქართველოს ხიციალღემოკრაფიული პარტიის
ხაზღვარგარეთელი ბიური
პარიზი 1989 წლის აგვისტო

=====

ქართული დემოკრაფია ანუ ხიციალური დემოკრაფია არის დემოკრაფიის უმაღლესი ფორმა, რომელიცაა თემის-ანჭითების-ხინთების უწყვეტი პროცესი, რომელიც ყოველდღიურად იქმნება-ხორციელდება "ნიკთიერი კეთილდღეობა როგორც დედა-ბოძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული აღამიანისა".

სამი ღმერთი

მე საქართველო მომეცით

მე ხომ ოქროს ტახტს არა გთხოვთ,
 არც მზე მინდა და ვარდები,
 კობრა ქვაფენილს არ ვნატრობ,
 უფრო მსურს ეკალ-ბარდები;
 არც სიუვარული მიტაცებს
 სასახლის ლამაზ ქალწულთა:
 მათ დაღლილ თვლთა სინაზეს
 მთის შვილის გული რათ უნდა?!
 მე რალად მინდა მხვდებოდნენ
 მოხდენილ რევერანსებით?!
 ჩემს წინ დნებოდნენ, ქრებოდნენ
 ვარსკვლავთა უტყვი დასები?!
 რად მინდა ფიქრი ლოტესი
 და ხმათა დასათუთება?—
 მე საქართველო მომეცით
 და სიმღერების უფლებას..

რწმენის ამღერება

მე ბნელი ღამე რად მინდა?
 ან სიმღერები ეული? —
 მიწას სულ სხვა რძე დაწინდა,
 სხვა ყვავილებისფერული;
 სხვა სიხარული ვიგემე,
 სხვა ჩქროლება და ჩქაფუნი
 ქარიშხლის მძლე ხმას მივენდე
 ფრთათა არწივულ დგაფუნითი..
 ურყევი არის ეს სწრაფვა
 და სიუვარული უფროა,
 ის წმინდა არის ვით აღქმა.
 და ვარდზე სასათუთოას..

მს ძარიშხალი ჩადგება

თუ სიხარული კვლავ არ ჩანს,
 სიტურფე ჩაქრა ბუნების,
 თუ ხმას აძლევენ კლდეთა ჩქამს
 ხევში სისხლისა რუები,
 თუ ბრძოლა კიდევ ჩაღდება,
 თუ ცეცხლი კიდევ იფრქვევა,—
 ეს ქარიშხალი ჩადგება,
 ეს ნისლი აღარ იქნება..

ქართველი რომ ვარ

ქართველი რომ ვარ,
 დღეს სიამაყო
 შე ეს მადმერთებს,
 მსხეა საამაყო
 არც არა მინდა,
 დიდებს აფრქვევს
 კრწანისის ველთან
 ფერად ხავერდებს
 არაგვიანა
 ხმა არაგვიდან,
 არეინ გაბედოს
 ბუმბერაზი
 სულს ხელყოფა,
 ქართველი რომ ვარ, საამაყოდ შე ეს მეყოფა!

ოდლა დავითაძე

შქონდა ჩვეულებრივნი წარგარეუა — დაბადებულა ახაშის რაიონის სო. ფედო ოსტოფოში, პირველდაწყებითი განათლება მშობლიურ სოფელში მიუღია. დაუმთავრებია ქუთაისის პედაგოგიური ტექნიკუმი და უბი-ლითის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტიც. სიცოცხლე მოულოდნელად დასრულდა — ქვეყნად დატოვა ერთი ვაჟი-არა. პოემა და რთხმოცამდე ლექსე...

მ ვ ი რ თ ი

შე მსრებით ღამაქვს ეეიბა ტვირთი,
 ვაზივით გამძლე გამსდარი მსრებით
 და რამდენადაც მძიმეა იგი,
 იმდენად უფრო ძლიერი ვსდები.
 რა ქართველი ხარ, პირდაპირ ვიტყვი,
 ათასი წელი იცოცხლო თუნდაც,
 შეუმჩნეველი ეს მძიმე ტვირთი
 თუ არ ატარე ნამუხის ქულად!
 ის ჩემს ცხოვრებას შეენის, უხედება,
 ის მიადვილებს გზებს და აღმართებს,
 ხელი არავის არ მიუწვდება,
 ვერც ვინ მომპარავს, ვერც ვინ წამართმევს.
 ამ ტვირთქვეშ მუდამ სიამით ეიელი
 სულ მოფუსფუსე, გამრჭე და მკვიდი...
 შე მსრებით ღამაქვს კაცობის ტვირთი...
 ღმერთმა ღამსაჯა და სასჯელს ესცი.

ლავინი) სპალიბ,

„უფგდიდეს რაიონის ღარჩილის გავთი კოსმუნის-ტის“ ხანდლობის საბჭოთა მეურნეობის მუშა.

ქართული სათვისტომოების ცხოვრება უცხოეთში

26 მაისის აღნიშვნა პარიზში

საფრანგეთის დედაქალაქში - პარიზში - ქართველმა პოლიტიკურმა ლელოვლებმა ჩვეული შთავაზნებით აღნიშნეს საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ხვერციანობის იხეუ-აღდგენის დღესასწაული - 26 მაისი.

22 მაისს, ქართველმა ყოფილმა მხედრებმა და თანამემამულეებმა გვირგვინით შეამკეს პარიზის გულში მდებარე - ეფუალის ფრიუფაღური კარის ქვეშ - "უფნობი ჯარისკაცის" აკლდამა - ფრანგ ყოფილ სამხედროებთან და მოქალაქეებთან ერთად.

იმავე დღის ხალამოს კი პარიზის წმინდა ნინოს ქართულ ეკლესიაში ჩაფარდა და საქართველოს თავისუფლებისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა ხულის მისახსენებელი ღვთისმსახურება, რომელიც შესაფერისი შთავაზნებით ჩააფარა მამა მეთოდონსმა.

1918 წლის 26 მაისის დღესასწაული კი გაიმართა 1989 წლის 27 მაისს, შაბათს, პარიზის ახლო-მდებარე ბულონის კულტურის ცენტრში, რომელსაც უამრავი ქართველობა და ხეუმრები დაეხმარნენ.

მისახალმბებელი ხიფყვა, ქართულ ენაზე, წარმოსთქვა ქართული სათვისტომოს საპაფიო თავჯდომარემ საფრანგეთში, ბაფონმა თამაზ ნახციდაშვილმა, რომელმაც დამხმარე მოკლედ გააცნო 26 მაისის ისტორიული მნიშვნელობა განსაკუთრებით დღეს, როცა 26 მაისს უკვე აღნიშნავენ საბჭოთა საქართველოშიც.

ფრანგულ ენაზე ხიფყვა წარმოსთქვა ბაფონმა ოთარ ზურაბიშვილმა, რომელმაც განსაკუთრებით შეეხო "9 აპრილის ფრაგელიას თბილისში" და დამხმარეებს მოაგონა ქართველი ხალხის ისტორიული თავგანწირული ბრძოლების საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ხუვერციანობისათვის.

ხიფყვები წარმოსთქვებ აგრეთვე ხხვალახსვა ერების წარმომადგენლებმა, რომლებმაც თანავგრძნობა გამოუხსალეს ქართველ ხალხს 9 აპრილის ფრაგელიის გამო.

ქართველი ახალგაზრდობის გუნდმა "მერანმა" კი, 26 მაისის საზეიმო მიფინვის განხსინახს - ჯერ შეახსულა ჩვენი ეროვნული ჰიმნი - "დიდება", ხოლო შემდეგ ფრანგული ჰიმნი - "მარხელიკვა". საზეიმო მიფინვის დამთავრების შემდეგ კი გაიმართა მეგობრული ვახმამი.

კ.ი.

26 მაისი ქალაქ ხომში

ხომს ქართულმა სათვისტომომ 20 მაისს აღნიშნა 26 მაისის ეროვნული დღესასწაული. ქართული სათვისტომოს დარბაზი საზეიმოდ იყო მორთული ქართული და ფრანგული აღმებით. საზეიმო მიფინვი გახსნა ბაფონმა გრიგოლ კვარცხავამ, რომელმაც საზოგადოებას მოაგონა 1918 წლის 26 მაისის მნიშვნელობა და შეეხო საქართველოს თავისუფლებისათვის მებრძოლთა ფრაგეკულ ბელს 9 აპრილს, თბილისში, რუხთავეების გამზირზე. შემდეგ ხიფყვებში გამოვიდენ ბაფონი რეკომონ ბენარე და ბაფონი შალვა ბელცინიძე, რომლებმაც ილაპარაკეს საქართვე-

ლევინის ქართული მამულის ხობიეჭუე, აღმინისყრაფია და ყოველი მეხოვრებნი გეხალმეზათი თქვენ, ბაჭონი ხერგო(მელიავა), ქართული ხათვისყომის თაველმას რეს ხაფრანგეთში, და თქვენს მეუღლეს - დიღისანია ხახურველი შეხვედრის გამათვისხათვის ლევინის ქართული მამულის მეხოვრებთან და ვახუხისმგებელ პირებთან.

ეს შეხვედრა, ქართულ მშვენიერ ხუფრახთან, რომლის მახპინძელი თქვენ ბრძანდებოთ, - უნიკალური მოვლენაა ლევინის ქართული მამულისა და ქართული ხათვისყომის აწ უკვე თითქმის ორი-მეხამელი ხაუყუნის იხყროიაში; თუმცა ამგვარი ნაბიჯის ვადაღმა, უთუთ, აუცილებელ ხაჭიროებას წარმოადგენდა წარხულშიდაც. მაგრამ, ახლა, ამ გულთბილი შეხვედრისხას, უადგილოა ვავიხხენოთ ის, რაც ხელს უშლიდა ამგვარი მეგობრული შეხვედრის განხორციელებას. ავლნიშნოთ მხილელ ის ფაქცი, რომ აზრთა ხხვადახხვაობა, პოლიტიკური დავა და თვით შეჯახებებნივ კი, - ლემოკრაფიის უცილობლო ნიშანდობლიობა არის და აუცილებლად ხაჭიროა, რომ ვავარკვიოთ რვენი მოქმედების გეში ხაპოგაღყობრივი ცხოვრების ყველა ხფეროში.

რვენ ლევანდელ ამ გულთბილ შეხვედრას აღვიქვამთ, როგორც მიხახალმებელ ნაბიჯს წინ ურთიერთ კეთილგანწყომილებიხა გზაზე, რომლის დროს ხაპგახმით გეხურს ავლნიშნოთ, რომ ლევინის ქართული მამულის აღმინისყრაფია დამოუკიდებელი ორგანოა, რომლის მოვალეობაა ლევინის ქართული მამულის მოვლა-მაყრონობა იმ ანდერძის მიხედვით, რომელიც ხელმოწერილია შვილი პიროვნების მიერ. აქ ხადავო არაფერია. ეს ანდერძი უნდა განხორციელდეს ზუსტად. და თუ ვინმე შეეცდება ხელწყოს არა მარტო ქართული მამულის, არამედ, ხაერთოდ, რვენი ეროვნულ მთავრობის რომელიმე ვადაწყვეტილებას, მაშინ რვენი მოვალეობა ამგვარი ცდები ავცკვეთოთ. აქ კომპრომიხი შეუძლებელია.

და დღეს, როცა რვენი ხაღბი ხიხხღისდვრიდანაც კი არ იხევეს უკან ხაქართველოში 26 მაიხის დიადი იღეების განხორციელებისათვის, ვფიქრობთ, ქართულ ხათვისყომისა და ქართულ მამულს შორის უშუალო კეთილი ურთიერთობის დამყარება ერთი მცირე ნაბიჯია წინ აღნიშნულ გზაზე.

მაგრამ ნუ დავივიწყებთ, რომ თანამშრომლობა კონკრეტულ ფაქციებში მყდანვლება. აი,მაგალითად,1987 წელს ვადავიხაღეთ პირველად "ლევილობა", - ლევინის ქართული მამულის 65 წლისთავზე - ხაპეიმო ვითარებაში, რომელხაც მრავალი ხაპაჭიო ხყუემარიც დაეხწრო, თვით ლევინის მერის ჩათვლით.

და ახლა, მიმდინარე წლის "ლევილობა", - რიგით მეხამე -, ჩაყარდება 1989 წლის 2 ივლისს, კვირახს; და ვიხურვებლით, რომ ქართულმა ხათვისყომიმ ხაფრანგეთში ვამოიყენის მიხი ავცოროიყუეცი და მიუწოლოს ქართველობას მონაწილეობა მიიღონ ამ ხაერთო ეროვნულ დღესახწაულში. ეს იქნებოდა კიდეც ერთი მცირე ნაბიჯი წინ ხათვისყომისა და ლევინის ქართული მამულის უშუაო თანამშრომლობის გზაზე.

აი,ამგვარი ეროვნული შეგნებით გეხალმეებით თქვენ, ბაჭონი ხერგო, და თქვენი ხახით მთელს ქართულ ხათვისყომის. კეთილი იყოს თქვენი მოპრძანება დღეს აქ, ლევინის ქართულ მამულში!.. "მრავალყამიერ!.."

თავის ხაზახუბო სიხვედრით; ბაჭონმა ხერგო მეღიავამ აღნიშნა, რომ ის გამო-
თქვამს იმედს ნაყოფიერი ურთიერთობის დამყარებისა ქართულ ხათვისტრომისა
და ლევილის ქართული მამულის აღმინისტრაციისა და, ხაერთოდ, მცხოვრებლებს
შორის, რომ "ლევილობა" მართლაც გახლეს ყველა ქართველის დიდი ხაბვიმი
მოვლენა.

ბაჭონმა ხერგო მეღიავამ, როგორც ამ წვეულების მახპინძელმა, დიდი
მადლობა გადაუხადა დამხწრეებს და გამოთქვა იმედი, რომ ამგვარი შეხვედრე-
ბი მომავალშიაც მოხდება. ამ შეხანიძნავი ქართული წვეულების ყველა მინა-
წილე კი მეჭად კმაყოფილი იყო, რომ ვ ი რ ვ ე ლ ა ლ ქართული ხათვის-
ტრომისა და ლევილის ქართული მამულის ინტორიამში, მოხდა ამგვარი "ხახურველი
შეხვედრა", რომელხაც ახე კეთილგანწყობილებით შეხვედა ლევილის ქართველობა.

ვ. ი. ლევილი, 1989 წლის 21 ივნისი

ლ ე ვ ი ლ ო ბ ა

1989 წლის 2 ივლისს, კვირახს, ლევილის ქართულ მამულში ჩაჭარდა "ლევილობა",
ლევილის ქართული მამულის 67-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ხაღვხახწაულ ხა-
დილი, რომელხაც 50 კაცი დაეხწრი.

ლევილობა შეხავალი სიხვევით გახსნა ლევილის ქართული მამულის აღმინისტრა-
ციის თავჯდომარემ - ბაჭონმა მამია პერიშვილმა, რომელმაც ხაღვხახწაულ
ხუფრის თამაღობა შეხთავაშა ბაჭონ ვ. ვიციშვილს. თამაღამ მრავალი ხაყურად-
ღობო ხაღვგრძელი წარმოხტქვა, მათ შორის, მოიგონა ლევილის ქართული მამუ-
ლის ის თაობა, რომელმაც შეიძინა ეს მამული 1922 წელს, 24 ივნისს, და ამით,
დროთა განმავლობაში, ყველა ქართველთა კერად იქცა.

ხუფრები განხაკურებული გრძნობით შეეგებენ აგრეთვე თამაღის ხაღვ-
გრძელს, რომელიც მან მიმართა ჩვენს თანამემამულეს ბაჭონ კლოდ დე ქემუ-
ღარიას, რომელიც ნობილი ფრანგი დიპლომატია და ხაფრანგეთის წარმომადგე-
ნელი იყო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამში. გულბილი ხაღვგრძელით
მიმართა თამაღამ აგრეთვე ბაჭონ რეშო თაბუკაშვილს, რომელიც დამხახურებული
ქართველი და ხსრვ უმადლესი ხაბჭოს დეპუტატია. ხაღვგრძელოები წარმოხტქვეს
აგრეთვე ბაჭონებმა კლოდ დე ქემუღარიამ, რეშო თაბუკაშვილმა, ვაღენცი რიყა-
მაძემ, გიორგი წერეთელმა და ხხვებმა.

გვიან ხაღამომღე გაგრძელდა ლევილობა, რომელიც უკვე ლევილის ქართული
მამულის შეხანიძნავი დღეხახწაული გახდა.

ქართული მამულის დღეხახწაული

ამ დღეებში ქართული ემიგრაციისა და მისი თამამავაოთა ნამ-
-იერობა გიომიბს "ლევილობას" - ქართული მამულის 67-ე წლისთავს,

ხრულიად თავისუფალ გარემოცვამში, ყოველ-
-გვარი კანონიერების შენღულღობის გარეშე; ხაღვ, თავიანთ წინაპართა მი-
მემკვიდრეობით ნაანღრძებში, ეროვნული დამოუკიდებლობის შეგრძნება და ფრა

-იგნა მათში მეთვინებულ ხაფანგეთის ერის დემოკრატიზმის იხლორულ მხვე-

-ლიში, ხიამაყით ხუნთქავხ ვა პროგრესიულად აზროვნებს.

გხაგია, თქვენ იგი, ღროა-ვითარების მხველომში წარმომადგენელი
ჭემმარტობა: ჩვენი ეროვნული ფრაგელიის მწუხარების უღიღესი და მუღმივი
ჭირიხუფალი თავის პოლიტიკური და კულტურული შთაგონებით იყო და არის, ის
ერი, რომელიც ღღეჯანღღე კავობრომის ცივილიზაციის მოწინავე ბარკალბმე,
ადამიანის კულტურული პროგრესიულობის, მისი წინამხველომის მაჩვენებელი
ბარკალბე; მათ შინა-წყალმე, მის წიაღში თქვენ ბეიმობთ, როგორც თავიხუ-
-ფ აღ ხაქართველოში, პიროვნების "მე"-ობის ეროვნულ ღირხების ხიამაყხ და
ხიღიღეს!

გახსოვღეთ: თქვენ, ხაქართველოს ეროვნულ პოლიტიკურმა ემიგრაციის
შთამომავლომის ხამმა თაობამ ხაფრანგეთის, ამ ინჟინრანგიონალური ხუღისკვ-
-უთებით გაყღენთღღ ღღღამინაღღ არხებულ ქართულ მამულში, ხაღფ რახიღში,
მხოლოდ ბოღმევიკური პროვაციაციის ხრულიღ უნიღღაღო გამოგონეღა და გამ.ოვ-
-ღინეღა როგორც მათი მიღანი, ხაფრანგეთში შინაური ღემოკრაციული წინახწ-
-ორების რღვევიხათვის!

თქვენ, აქ აღღეთ ფეხი, ამოღღეთ ენა და ეზიარეთ ქართულ მშობლ-
-იურ მეფყვეღებას, რომელიც მთავარია, ღღეს, თქვენი მოქალაქობრივი ზნეიღა-
-თა ძღღერებისათვის, როგორც წინაპართა გმირული ეპიბოღების წარმომხახველი
ხაკუთარ ხუღიერ განწყობღებაში.

თქვენ ხომ უღღა იგოღეთ თუ ვინ იყო, ის ნამღვიღი ღირხული მღღი
ქართველი ერისა, რომლის გონებრივმა ვამჭრიახობამ თავის მოქმეღება ხინამ-
-ღვიღეთაღიარა და ქვეღღ ღღოვიღთა პირველ თაობას, უფხო ცხოვრების განუხამ-
-ღვრულიობის ხიღრმეში მოქმეღეთ, მიანიჭა ადამიანური ღირხება მოქალაქობრივი
უფღებათა ხფროში და ამგვარად იხხნა იხინი, იმ ახეჭიღღებულ-მომთაბარული
ცხოვრებისაგან, რომელიც წარმოადღენს, არა თუ მარჯო თვისჭომობრივ გაღღავარ-
-ების აუფიღებღობას, არამღ არის ამახთანვე ხოციღღური ღაქახუღობის მთავ-
-არი ფაქტორი და ყოვეღგვარი ეთნიკურა ხამღვრების წამმღელი ადამიანთა შორის.
მან ყოვეღივე მოხაღღენღობას ზღვარი ღღუღო მით, რომ გახღა ქართველ ღღოვიღთა
მობინაღღობის ღამამკვიღღებელი.

მან ქართველი ღღოვიღნი, ღამოუკიღებელი ხაქართველოს ცოცხალი ფინა-
-ნხიური ხახრების შეხამღღებღობით ღამამკვიღრა აქ, ხაღფ ღღეს მათი შთამომ-
-ვღღნი ფრანკთა შორის შინაურულად ერთიღორეხ უზიარებენ ბენიერებით
გამიწვეულ ხიხარულხ და ხაკუთარ ოჯახურ ჭირ-ვარამხ.

ეს პიროვნება გახღათ, ჩვენი წინაპარი თანამემამულე ბნ ბენიამინ
ჩიკვიმვიღი, ხაქართველოს ხოციღღ-ღემოკრაციული პარჯიის რიგებში გამობრ-
-მმღელიღი პაფროიფი-პოლიტიკოხი, რომლის იღღელი იყო ბრძოღა, მეხამე
ღასის მთავარი ძირითადი პრინციპებისათვის: ადამიანის ეროვნული და ხო-

-ციღღური თავისუფღებისათვის!

ხეღისუფღება

ღამოუკიღებელი ხაქართველოს მან აგზავნიღ თავისუფალ ხაქართველოს
იმ ხაკუშავგონე, რომელიც იყო ხინამღვიღეში ყვეღაღე რთული მონაკვეთი ეროვნ-
-ული ფრონჯისა, რომელიც ღენინმა თავის ველიკო-რუხული ღიპღღამაციის ხამხხ-
-ვერპღღმე ბეჭხ, ორჯერ ქარუღღინა შეხაწრავ მხხვერპღღა.

ეს იყო აჭარის - ბათუმის მხარე, ახლად შემოერთებული დღესასამაგრი, ხალხს ხამაძურელი წელი ბავშვობადაა ურქეთის ქაშაშვილის რეჟისი. ინგლისელების ოკუპაციის შემდეგ რთული იყო მდგომარეობა ამ მხარეში. ამართული მახვილით მოღალატეებდნენ ჩვენ წინააღმდეგ: ურთიერთშორის ხელის - ვლადიმერის, ლენინის მოღალატეები და გენერალ ლენინის თორგვარდიელები, ინგლისის ყოველგვარი წყალობით ავსებულნი; მაშინდელი ყოველდღიური საგანგებო მდგომარეობის მოგვითხრობენ, თურგორ აივსი ბათუმი და მისი გარეუბნები მათი საგანგებო ჯაშუშებით; დაპატიმრებულთა შორის აღმოჩნდა, რუსი პოეტი, წარმო - მობით პოლიტიკური ებრაელი ოსიპ მანდელშტამი, რომელიც ფიციანის თხოვნით და შეამდგომლობით გაანთავისუფლა უმაღლესმა კომისარმა, იმ პირობით, რომ ის გაანთავისუფლებს თანავე დატოვებს საქართველოს ფრიფორიას.

როდესაც ეფრობით და ხედავობით იმ დროინდელ ჩვენ წინააღმდეგ - მწიფობრივ პოლიტიკას და მათი შემოქმედების ღვაწლს, ერის საკეთილდღეობთ განქულებს მოვიხიან საქართველოს აღდგენისათვის, დახკვნა უღავთო ერთია, რო - გორც მოყვრისათვის, ის ე მყრისათვის; ეს დახკვნა არის, შემდეგი იხყო - რიული ჭეშმარიტება; ბათუმ - აჭარის ოქში საქართველოს დემოკრატიული რეს - პუბლიკის საგანგებო, უმაღლესი კომისარი ბ. ჩხივიძეილი, აღმოჩნდა არათუ მარტო პარტიული-ეროვნული პოლიტიკის ხელკატხის გამჭრიახი მოქმედი, არამედ ამასთანავე, ელვანდური, ჩვენი ხელუხის ევროპული განწყობილების დიპლომატიის ხელისუფალი წარმომადგენელი, რომელმაც იმ რთულ პირობებში თავის საქმე, რესპუბლიკის და მისი ერის იხლორიული ხინამდვილის ხელღებულ ძეგლად ქმნა, იმის თქმით და საქმიანი დახაბუთებით, რომ საქართველოს ამ უძველეს იხლორიულ მხარეში: სამყაროს დახაბამიდან მომდინარე ქართული პა - ტრიოლოგიაში მარადისობის ხელუხლებელი უკვლავება.

ეს, ჩვენი ხამაყო წინაპარი, პოლიტიკური-პატიმოცულ მეგობრებთან ერთად დაეგა ეროვნული ბრძოლის ველზე, როგორც ყოველად უღანაშაულონი მხხვერპნი რუსის მუხანათური ჭყვიით. ჩვენი დამოუკიდებლობის დამხობისთანავე ოკუპ - პაციების პირველი საქმიანი ნაბიჯი იყო, ქართული ფრიფორიის, აჭარის მი - დამოკების ხახით იხმალეთისათვის გადაცემა, აჭარის მოღალატე დღესასამო - ლდას.

მოგვჯა "ავტონომიის" ხახით!

მართალია, დღესდღეობით ამის შეხახებ საბჭოთა იხლორიოგრაფია დუმს, მაგრამ ყველახათვის ცხალია: წარხულის ხინამდვილე წარმოშობს იხლორიას, ხე - ლოვნურად გაყაღებული იხლორია კი, ხინამდვილეს ვერ დაადუმებს!

ქ. პარიზი, 1987-VI

3. ჩოღაბურიძე

"ჩვენი ბიბლიოთეკა"

1989 წლის 1 აგვისტოს, დევილის ქართულ მამულში - დიდი ხნის არაერთი უმე - დეგო ზღების შემდეგ - გაიხსნა "ჩვენი ბიბლიოთეკა", რომელიც მოთავსებულია დევილის ქართული მამულის შატოს გვერდით-მდებარე შენობაში.

"ჩვენი ბიბლიოთეკის" ხამოთხველო უკვე მოქმედებაშია, თუმცა ჯერ კიდევ ბევრი რამ არის შეხაკეთებელ-შეხამენი, რახან, აღმათ, კიდევ არ დახტირ - დება საჭირო ხახხრების უქონლობის გამო. ამ-ჯერად, "ჩვენი ბიბლიოთეკის"

სამკითხველის შეკეთება-მონყობისათვის 10.000-ბი ფრანკი გაიღო ურთმა ქარ-
თველმა, რომელმაც მოიხურვა ღარჩეს ანონიმური.

განხაკუთრებით აღხანიშნავია, რომ ლევილის ქართულ მამულსა და მის
რეო მცხოვრები ქართველებსა ენუზიაშში შეხვდა "ჩვენი ბიბლიოთეკის" განხ-
ნას; მრავალმა მათგანმა კი მონაწილეობა მიიღეს მის შეკეთება-მონყობაში.

ბაჟონმა გიორგი ნიშაძემ კი, ცნობილი რუსთველოლოგის ვიქტორ ნიშაძის ძმამ,
(თითქმის) მთელი თავისი ხაკუთარი ბიბლიოთეკა შეხწირა "ჩვენს ბიბლიოთეკას",
რომელიც უკვე აღდაგებულია ბიბლიოთეკაში და ხდება მისი კარგოყვევის შედგენა
ანალოგიური ხურვილი გამოთქვეს უკვე რამდენიმე ქართველმა.

აღხანიშნავია აგრეთვე ისიც, რომ "ჩვენი ბიბლიოთეკის" კარგოყვევის ხისყე-
მა შექმნეს, ბიბლიოთეკის გამგეობასთან ერთად, ხყუმრებმა ხაქართველოდან,
რომლებმაც თავიანთი განხაშღვრული ღროც არ დაშურეს "ჩვენი ბიბლიოთეკის"
კარგოყვევის შედგენის ხაყუმების რაკრინისათვის.

ლევილის ქართული მამულის აღმინისყრაცხიამ, ბიბლიოთეკის განაწესის
თანახმად, - "ჩვენი ბიბლიოთეკის" გამგეობაში შეიყვანა ქალბაჟონი ნუცა თა-
ყიამვილი-გორღელაძისა, ბაჟონები გიორგი ნიშაძე და კარგო ინახარიძე.

"ჩვენი ბიბლიოთეკის" მინამარტია:

ქალბაჟონი ნუცა თაყიამვილი-გორღელაძისა
CHATEAU DE LEUVILLE
91310 - Leuville sur Orge
F r a n c e

გ ა ნ ა წ ე ხ ი

ლევილის ქართული მამულის "ჩვენი ბიბლიოთეკისა"

ლევილის ქართული მამულის აღმინისყრაცხიამ, ხაქართველოს ხოციაღღემოკ-
რაციული პარგოის ხაშღვარგარეთელი ბიუროსა და ქართული ეროვნული ხაშტოს
წინადაღებით, - "ჩვენი ბიბლიოთეკის" განაწესი, ე.ო. ორგანიზაცხია და მი-
შანდახახულობა ასე განხაშღვრა:

მუხლი 1. "ჩვენი ბიბლიოთეკის" მიშანია თავი მოყყაროს ყველა წიგნს, ყურ-
ნად-გაშეთს, ყოყობურათს, რადიო- თუ ვიღემ-ჩანაწერს და ხხვა მახალღებს,
რომლებიც უხეზიან ხაქართველოს; და ეს ხელმისაწვდომი გახალღს მკითხველე-
ბინათვის.

მუხლი 2. ლევილის ქართული მამულის "ჩვენი ბიბლიოთეკის" გამგეობა ინიშ-
ნებმა ქართული მამულის აღმინისყრაცხიის მიერ და გამგეობა პახუხისმგებელია
აღმინისყრაცხიის წინაშე.

მუხლი 3. "ჩვენი ბიბლიოთეკის" გამგეობა შეხღვება ხამი წევრისაგან თანა-
შარჩი უფღებელით.

მუხლი 4. "ჩვენი ბიბლიოთეკის" გამგეობა ვალღებულია შეღგინოს კაჟალოგი
და მოღმინახუროს მკითხველებს.

მუხლი 5. "ჩვენი ბიბლიოთეკა" შეხღვება ორი განყოფიღებისაგან:

ა). სამკითხველო, რომელშიც მოთავსებულია ყოველი წიგნი და მასხარა მასხარის ერთი წელი, რომლის გამოყენება შეიძლება მხოლოდ სამკითხველოთა მიერ.

ბ). წიგნთხაზავი, რომელშიც თავმოყრილია ყველა წიგნი და მასხარა მასხარა, რომლებიც ერთ წელში შეყვანილია.

მუხლი 6. სამკითხველოს გამგეობას, განსაკუთრებულ შემთხვევაში, შეუძლია წიგნის ან მასხარის ხელზე გაცემა თუ ის ორი ან მეტი წელია ბიბლიოთეკაში.

მუხლი 7. ყველა წიგნსა და მასხარას, რომელსაც მხურველი შეწირავს ბიბლიოთეკას, დაეწერება შემწირველს სახელი და გვარი.

მუხლი 8. "ჩვენი ბიბლიოთეკა" მოთავსებულია ლევილის ქართული მამულის მუხარ-გვერდით-მდებარე შენობაში, რომელიც შეხმდგება ოთხი ოთახიდან: პირველ ოთახში მოთავსებულია ქართული ხეამბა, რომელიც ხათანაღო შეკეთებულ-შინაგარეშად მოიხივებს.

მეორე ოთახში მოთავსებულია წიგნთხაზავი. შენობაში ოთხივე ოთახივეს ხათანაღო შეკეთება-მოწყობას, რომ გალიდებულ იქნას ნაშენი.

მეოთხე ოთახში კი მოთავსებულია სამკითხველო.

მუხლი 9. "ჩვენი ბიბლიოთეკა", შესამდგომი ფარგლებში, ღია არის ყოველ კვირას, და მასხარა დროსაც, თუ მკითხველი დაუკავშირდება გამგეობის რომელიმე წევრს და შეუთანხმდება მას.

მუხლი 10. "ჩვენი ბიბლიოთეკის" ფინანსური ხაზგაშორებულია, რომელსაც განაგებს ბიბლიოთეკის გამგეობა.

ლევილი, ქართული მამული, 1989 წლის 1 აგვისტო
გ ა რ ლ ა ვ ე ლ ი ლ თ ა ხ ე ნ ე ბ ა

1989 წლის 31 მარტს ჰამბურგში (გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა) გარდაიცვალა ექიმი გიორგი კორძაია (დაიბადა 1917 წლის 22 აგვისტოს). დაკრძალულ იქნა ჰამბურგ-რაჰნის სასაფლაოზე.

1989 წლის 14 აპრილს, ბრიუსელში გარდაიცვალა, 84 წლის ასაკში, გრიშა ხუნდაძე.

1989 წლის 15 აპრილს გარდაიცვალა, 63 წლის ასაკში, ანრი ბაგვაძე. დაკრძალულ იქნა პარიზის ბანიოს სასაფლაოზე.

1989 წლის 23 მაისს, ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ, გარდაიცვალა გაიომ მაღლაკელიძე და დაკრძალულ იქნა მიუნხენ-უნტერჰაინგში. გაიომ მაღლაკელიძე იყო შვილი შალვა მაღლაკელიძისა. დაიბადა 1920 წლის 29 მაისს.

1989 წლის ივნისში, პარიზში, გარდაიცვალა დიმიტრი (დიტო) კლდიაშვილი, რომელიც 23 ივნისში დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

1989 წლის 23 ივნისს, პარიზში, გარდაიცვალა, 87 წლის ასაკში, ალექსი (ალეომა) აბაშიძე, რომელიც დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

საუკუნო იყოს ხსენება მათი!..

ავებისცხოს აჯანყების 65 წლისთავი და 9 აპრილი

ერთობლივი განცხადება..... 1
 პახუხი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა..... 3
 მიმართვა უკრაინის ეროვნული მთავრობისა..... 5
 ნოე ყორღანია და 9 აპრილის ფრაგედია..... 9

მორიგი საკითხები - "აქვე და ახლავე"

ეროვნული საკითხი: ერთი პრობლემა ორი პლატფორმა..... 13
 "ახმაშური კოშირი"..... 17
 შავ-აბაზის შემკვიდრეები ქვემო ქართლში?..... 23
 რებოლუცია ღაზთა ფომის შეხახებ..... 26
 თურქეთი და საქართველო..... 29
 "ეროვნული კონსოლიდაციისათვის?..... 31
 ვიღვე ახალი წამებულნი..... 37
 9 აპრილის ფრაგედია და პოლიტიკური ემიგრაცია..... 40
 საფრანგეთის რევოლუციონერ 200 წლისთავი

მილოცვა რეხპუბლიკის პრეზიდენტს..... 42
 პრეზიდენტის ხატვის პახუხი..... 44
 შთაბეჭდილებანი..... 46

"მეხამე დახი" "მეხამე გზა?" - თეორია და პრაქტიკა

შრომა "ხელფახიანი" და "უხელფახო"..... 63
 ერის ვანხა და განჩინება..... 74
 ბოგერთი ერი უფრო თანახრობა?..... 78
 პარტიული ცხოვრება

ვარლო ჩხეიძის დაბადების 125 წლისთავი..... 81
 ირაკლი (ვაკი) წერეთლის გარდაცვალების 30 წლისთავი..... 85
 ახალი პროგრამისა და წესდების პროექტი..... 88
 ორგანიზაციული საკითხები..... 89
 "ერთობლივი განცხადება"..... 89
 პარიზის ორგანიზაცია..... 89
 "იმულებითი პახუხი" და "განმარტება"..... 90
 ლიტერატურა და ხელოვნება

სამი ლექსი..... 94
 ქართული რომ ვარ..... 95
 ფვირონი..... 95

ქართული სათვისცომოების ცხოვრება

26 მაისი პარიზში და ხომში..... 96
 "სახურველი შეხვედრა"..... 97
 ლევილიბა - ქართული მამულის დღესახარული..... 99
 "ჩვენი ბიბლიოთეკა" და შიხი განაწესი..... 101
 გარდაცვლილთა ხენება..... 103

გ თ ხ ი ვ თ

გამოსაქვეყნებელი მახალეზი, წერილები და შემოწირულებანი გამომგავ-
 ნოთ შემდეგ მიხამართბე: M. Valentin Rijamadzé

288, rue de Vaugirard

75015 Paris - FRANCE

"ჩვენი დრომის" ხარედაქციო კოლეგია